

vergadering **4**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Plenaire Vergadering

van 13 oktober 2021

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	5
VERONTSCHULDIGINGEN	5
BOODSCHAP	5
MOTIE VAN ORDE	
Opheldering over de stand van zaken	5
ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van het federale begrotingsakkoord op het Vlaams regeerakkoord, met name wat betreft het asymmetrisch arbeidsmarktbeleid	6
ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het mentale welzijn van studenten	
ACTUELE VRAAG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het mentale welzijn bij studenten	10
ACTUELE VRAAG van Filip Brusselmans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over klimaatspijbelaars	15
ACTUELE VRAAG van Karl Vanlouwe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over Polen en de primauiteit van het EU-recht	
ACTUELE VRAAG van Marino Keulen aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de uitspraak van het Poolse Grondwettelijk Hof inzake de primauiteit van het EU-recht op het nationaal recht	19
ACTUELE VRAAG van Stephanie D'Hose aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de toekomst van de renteloze kunstlening Kunst Aan Zet	23
ACTUELE VRAAG van Chris Steenwegen aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het Vlaamse klimaatbeleid in aanloop naar de VN-klimaatop COP26 in Glasgow	
ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de acties rond het klimaat en de maatregelen die de minister neemt in de aanloop naar de klimaatop COP26 in Glasgow	26
ACTUELE VRAAG van Andries Gryffroy aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het uitvallen van zonnepaneelinstallaties	32
ACTUELE VRAAG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de stijgende energieprijzen	

ACTUELE VRAAG van Bruno Tobbacq aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aangekondigde maatregelen om de energiefactuur van gezinnen te verlagen	
ACTUELE VRAAG van Chris Janssens aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aankondiging van minister Demir om 170 à 200 miljoen euro Vlaamse heffingen en bijdragen uit de energiefactuur te halen	
ACTUELE VRAAG van Robrecht Bothuyne aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de stijgende energiefactuur voor de Vlamingen	36
ACTUELE VRAAG van Katja Verheyen aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de Vlaamse strijd tegen cannabisafhankelijkheid	
ACTUELE VRAAG van Vera Jans aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over geestelijke gezondheidszorg voor jongvolwassenen	44
ACTUELE VRAAG van Steven Coenegrachts aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over het VTM-programma 'Ik wil een kind'	
ACTUELE VRAAG van Katrien Schryvers aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de aankondiging en de planning van het tv-programma 'Ik wil een kind'	
ACTUELE VRAAG van Klaas Sloopmans aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over het VTM-programma 'Ik wil een kind'	51
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	57
VOORSTEL VAN DECREET van Annick Lambrecht, Stijn Bex, Els Robeyns, Jeremie Vaneeckhout, Hannelore Goeman en Björn Rzoska tot wijziging van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, wat het instellen van de algemene snelheidslimiet van 30 kilometer per uur in de bebouwde kom betreft – 597 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	58
VOORSTEL VAN DECREET van Marino Keulen, Bert Maertens, Martine Fournier, Paul Van Miert, Karin Brouwers en Rita Moors tot wijziging van artikel 10/2, tweede lid, van het decreet van 16 mei 2008 betreffende de aanvullende reglementen op het wegverkeer en de plaatsing en bekostiging van de verkeerstekens – 888 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 4	
Algemene bespreking	63
Artikelsgewijze bespreking	
Artikelsgewijze stemming	
Hoofdelijke stemming	65
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	66
BIJLAGEN	
Aanwezigheden	68
Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers	68

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: mevrouw Liesbeth Homans

– *De vergadering wordt geopend om 14.03 uur.*

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Minister-president Jan Jambon en de ministers Bart Somers, Matthias Diependaele en Lydia Peeters zijn verontschuldigd.

BOODSCHAP

De voorzitter: Dames en heren, bij brief van 21 september 2021 deelt de voorzitter van de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie mee dat die vergadering ter vergadering van die dag voor wettig en voltallig is verklaard.

MOTIE VAN ORDE**Opheldering over de stand van zaken**

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Voorzitter, bij motie van orde, artikel 50, punt 1, j), vraag ik even het woord, in het bijzonder over hetgeen gisteren in de Kamer is gebeurd. Daar heeft de N-VA-fractie de zitting verlaten wegens de gang van zaken met betrekking tot de organisatie van de State of the Union. Een van de bezwaren was het feit dat het aantal parlementsleden beperkt was en dat er maar een beperkte toegang is voor een deeltje van de parlementsleden die de zitting mogen bijwonen. Wat men in de Kamer doet, dat is hun zaak. Daar moeten wij ons niet over uitspreken.

De voorzitter: Inderdaad.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Maar in een interview hoor ik Peter De Roover, de fractieleider van de N-VA, dan zeggen dat in het Vlaams Parlement de oppositie helemaal geen spel maakt van die samenstelling van de delegaties en dat daar een akkoord over is. Ik weet niet waar hij dat vandaan haalt, maar dat is absolute onzin. Ik ben namens mijn fractie al wekenlang vragende partij om die beperkingen op te heffen.

De voorzitter: U niet alleen.

Chris Janssens (Vlaams Belang): U bent vaak een van de weinigen die mij daarin steunt.

De voorzitter: Dat klopt ook niet.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Maar ik denk dat wij hier als parlement inderdaad boven die Brusselse regels zouden moeten staan. Dus wat mij betreft, voorzitter, zitten we hier vanaf volgende week met 124. Wat mij betreft, verdwijnen ook die mondmaskers, zowel hier in de Koepelzaal als in de commissiezalen.

De voorzitter: Goed, collega Janssens. U hebt mij dat ook per mail gevraagd.

Chris Janssens (Vlaams Belang): En wat mij betreft, gaan we over naar fysieke vergaderingen in de plaats van digitale. Ik wil daar gewoon opheldering over,

voorzitter. *(De voorzitter schakelt de microfoon van Chris Janssens uit. Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Ik begrijp dat het natuurlijk interessant is om er hier een nummertje over op te voeren, maar mag ik u er attent op maken dat u mij zelf een mail hebt gestuurd om dat te agenderen op het Uitgebreid Bureau en dat ik daar twee dagen geleden op heb geantwoord? U hebt mijn antwoord niet gezien? *(Opmerkingen van Chris Janssens)*

Jawel. Enfin, het komt eigenlijk wekelijks op het Uitgebreid Bureau. Maar bon, u hebt uw 'moment de gloire' gehad voor vandaag, collega Janssens. *(Opmerkingen van Chris Janssens)*

Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de impact van het federale begrotingsakkoord op het Vlaams regeerakkoord, met name wat betreft het asymmetrisch arbeidsmarktbeleid

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Minister, het Vlaamse regeerakkoord is een sterk regeerakkoord dat ons bindt en waar we één heel belangrijke doelstelling in hebben geformuleerd, namelijk dat we ervoor willen zorgen dat acht op de tien beroepsactieve mensen aan het werk zijn: een werkzaamheidsgraad van 80 procent. Een gigantische groep mensen – een half miljoen op nationaal niveau – is langdurig ziek. We zien daar niet alleen een probleem in, maar vooral ook een opportuniteit.

Ik moet zeggen dat u als minister op dat vlak voortreffelijk werk geleverd hebt. U hebt vanuit de Vlaamse Regering een plan uitgewerkt. U hebt de sociale partners erbij betrokken. En u hebt ook het parlement achter u gekregen, minister, voor een plan dat ten eerste inzet op meer preventie, zodat er minder mensen langdurig ziek worden. Het zorgt er ook voor dat mensen die langdurig ziek worden, hun uitkering niet meteen verliezen als ze opnieuw aan de slag gaan. Maar het is ook een plan dat ons toelaat om bij iedereen die langdurig ziek is, na drie maanden te kijken met een interdisciplinair team, en dat degenen bij wie het mogelijk geacht wordt, opnieuw minstens een re-integratietraject volgen – een inspanningsverbintenis, geen resultaatsverbintenis.

Dat is een plan dat u al meermaals en uitentreuren aan het federale niveau hebt voorgelegd en waar nu zogenaamd een doorbraak zou zijn gekomen, een doorbraak die eigenlijk stelt dat wie weigert een vragenlijst in te vullen na tien weken langdurige ziekte, 97,5 procent van zijn uitkering behoudt. Dat is het plan: een vragenlijst. Geen team dat kijkt of die persoon in staat is om nog aan de slag te gaan, geen bindend traject. Neen, enkel een vragenlijst.

Nochtans had het federale niveau in zijn regeerakkoord voorzien dat men in Vlaanderen een ander beleid kon voeren op vlak van werk dan in Wallonië, dat men andere accenten zou kunnen leggen. Het enige andere accent dat ik gezien heb, is dat in Wallonië en Brussel meer middelen zullen worden voorzien. Minister, mijn vraag is heel simpel: hoe zult u ervoor zorgen dat wij onze accenten die wij hier hebben bepaald, effectief zullen kunnen uitvoeren?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega's. Het is goed dat men federaal een beslissing heeft genomen. In tegenstelling tot u, collega Ronse, ben ik niet zo negatief.

Ik zal u ook uitleggen waarom. Ik zie dat in het plan dat we tot nu toe gezien hebben – daar moeten we duidelijk over zijn – eindelijk de regio's mogelijkheden zullen krijgen om bijvoorbeeld bij tijdelijk werkzoekenden zelf te bepalen op welk moment ze zich moeten inschrijven bij VDAB. Ik vind dat heel positief. Ik zie in de plannen specifiek rond langdurig zieken meer mogelijkheden om werken en ziek zijn te combineren. Er zijn wel bepaalde passages die expliciet verwijzen naar het onwenselijke om mensen eerst volledig in ziekte te laten gaan, net om te verhinderen dat ze volledig in ziekte-uitval moeten gaan vooraleer ze opnieuw kunnen werken of een uitkering kunnen combineren met werken. Ik zie meer mogelijkheden voor langdurig werklozen om de uitkering te combineren met een loon, dingen die we allemaal gevraagd hebben. Ik kan zo nog een tijdje doorgaan.

Maar ik ben ook een beetje bezorgd. Er staan in het akkoord een aantal aanzetten om een asymmetrisch beleid te voeren. Ik heb op de drie punten daar al een voorbeeld van gegeven. Het is nu van belang dat het snel wordt geconcretiseerd. Collega's, ik zal niet wachten tot de Federale Regering zelf met concretiseringsvoorstellen komt. Ik heb al gezegd dat ik zelf een activeringsconferentie wil organiseren in Vlaanderen. Ik ga met de hefboomen die we nu krijgen, zeer concreet aan de slag om opnieuw de punctuele uitwerking te maken van de mogelijkheden die ons geboden worden. Dat zal op heel korte termijn gebeuren, ook met onze Vlaamse sociale partners, omdat ik merk dat Vlaams en federaal soms een andere inkleuring hebben. Ik wil maximaal gebruikmaken van de hefboomen die we nu krijgen en die ik nu ook lees in het federaal akkoord en van de mogelijkheden en de openheid die er zijn om een asymmetrisch beleid te voeren. Maar uiteraard, 'the proof of the pudding is in the eating'. Het zal erop aankomen om nu, zoals we trouwens met de 29 voorstellen gedaan hebben, ook heel concreet de uitwerking te gaan verzorgen.

Ik ben dus globaal gezien eerder positief en niet zo negatief.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Minister, ik ken u inderdaad als iemand die positief is. Ik ben dat ook. Maar ik vind u ook een doorzetter, een minister die karakter heeft. Als ik onze eigen ministers hoor over u in de ministerraad, dan zeggen ze altijd: 'Die Crevits, die geeft niet op.' U hebt zo'n mooi plan uitgewerkt dat mensen die in langdurige ziekte zijn, kan activeren. Dat plan krijgt geen navolging op federaal niveau; het is hoogstens een symbool. Dat zegt zelfs federaal minister Vandenbroucke. En bovendien, minister, we worden unfair behandeld! Er staat letterlijk in de nota van minister Vandenbroucke: "Wallonië en Brussel krijgen meer geld voor RIZIV-trajecten dan Vlaanderen omdat ze er nog nooit hebben georganiseerd." Dat is omgekeerde responsabilisering. Er is 15 miljoen euro voorzien in 2023 voor die RIZIV-trajecten op Belgisch niveau. Wij vragen met dit parlement 10.000 trajecten. Met die 15 miljoen euro kunnen ze er nog geen 3800 doen. Minister, zult u dat aanklaarten op federaal niveau?

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Minister, u weet dat het Vlaams Belang niet pleit voor een asymmetrisch arbeidsmarktbeleid maar vooral voor exclusieve bevoegdheden voor Vlaanderen. U hebt een aantal goede aanzetten gedaan. Maar als het u echt menens is, zou dat ook uw bevoegdheid moeten worden om een aantal zaken hier aan te kaarten. Ondertussen verwachten wij dat de Vlaamse Regering zich zelfstandig blijft opstellen tegenover die federale collega's, want op papier is Vlaanderen wel bevoegd, maar in de praktijk moet het dan voor alles toestemming vragen aan het federale. De Franstaligen daarentegen willen de ouderen zo snel mogelijk uit die arbeidsmarkt duwen richting pensioen, maar in Vlaanderen hebben we niet te weinig jobs maar vooral te weinig kandidaten. Daar moeten we dringend de nodige initiatieven voor nemen.

Mijnheer Ronse, u klaagt hier dat het plan federaal te weinig navolging krijgt, maar het is natuurlijk ook wel uw minister-president, van N-VA-signatuur trouwens, die slaafs de federale collega's blijft volgen, ook wat arbeidsmarktbeleid betreft. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Collega's, het klopt dat we vanuit het Vlaams Parlement hier via een resolutie een aantal dingen hebben gevraagd aan de federale overheid over arbeidsmarktbeleid.

Mijnheer Ronse, u zegt dat u daar niets van terugvindt. Dat verbaast me wel. Dat verbaast me ook weer niet, want uw partij heeft natuurlijk ostentatief het debat verlaten in de Kamer. Dan is het natuurlijk moeilijk om te weten wat er juist in staat of wat er gepresenteerd wordt. Ik heb een aantal dingen voor u opgelijst, een aantal dingen die gevraagd zijn door dit parlement en door de minister. Grotere autonomie van de deelgebieden met de beschikbaarheid van de werkzoekende. Dat is toegekend. De defiscalisering van de regionale premie en het opleidingsinkomen. Dat is toegekend. De cumul van de werkloosheidsuitkering en de regionale premie – zeer belangrijk – is ook toegekend. De lijst gaat nog verder. Ik heb nog maar twintig seconden. Ik zal ze u doormailen.

U kunt natuurlijk altijd zeggen dat het glas halfvol is. Wij zien in dit akkoord alvast veel eten en drinken om ermee aan de slag te gaan. Minister, mijn vraag aan u is dan ook heel eenvoudig: hoe zult u de bijkomende hefboomen gebruiken om meer mensen in Vlaanderen aan het werk te krijgen? *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (Vooruit): Voor ons is het glas in elk geval halfvol, mijnheer Ronse. Ik denk inderdaad dat elk bevoegdheidsniveau ten volle zijn verantwoordelijkheid moet nemen in de activering van mensen die langdurig ziek zijn. Dat is een delicate kwestie, want het gaat wel degelijk om mensen met gezondheidsproblemen. Maar het is wel een goede zaak dat zowel Vlaanderen als de federale overheid nu heel duidelijk kiezen om iedereen te responsabiliseren: de mutualiteiten, de huisartsen, de arbeidsgeneesheren, de werkgevers en de werknemer. Het lijkt mij de evidentie zelve dat we op alle sporen werken, en het federale akkoord biedt die openingen. Ik zou nu ook de Vlaamse Regering willen oproepen om die uitgestoken hand aan te nemen en de eigen Vlaamse trajecten maximaal in te vullen in alle transparantie.

De voorzitter: Ben ik iemand vergeten?

De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Ik dacht dat u 'last but not least' ging zeggen, voorzitter. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Dat had gekund, hè.

Voorzitter, minister, mijnheer Ronse, eigenlijk was het een klein beetje een voorstelbare vertoning daarnet. De heer Ronse die een klein beetje federale oppositie komt voeren in het Vlaams Parlement. Het weze u vergeven. U doet dat voortreffelijk, om uw woord te gebruiken.

Ik ben het ook met u eens dat we een voortreffelijke minister van Werk hebben. We hebben heel hard gesleurd, heel hard getrokken om het federale niveau in de juiste richting te bewegen. Ik stel vast dat de tanker in beweging is gekomen. Dat is niet evident. De ministers Dermagne en Vandenbroucke zijn in beweging

gekomen en ze gaan in de richting zoals dit Vlaams Parlement wil inzake activering van langdurig zieken, het uitdoven van het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag (SWT), het aanpakken van de knelpunteconomie, het waarderen en herwaarderen van sociale economie, wat misschien te weinig aandacht in de pers heeft gekregen. Dat zijn allemaal vragen die we hier vanuit het Vlaams Parlement hebben gesteld en waar positieve antwoorden op zijn gekomen.

U citeert heel vaak professor Baert. Hij vond het alvast een belangrijke stap in de juiste richting.

Dus, minister, is mijn vraag hoe we daar zo snel mogelijk mee aan de slag kunnen. Wanneer gaan we die conferentie organiseren? Wanneer zorgen we ervoor dat we die hefboomen gebruiken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik zal eerst ingaan op de vraag over wat ik nu zal doen. Ik heb net gezegd dat ik een activeringsconferentie – alhoewel ik niet van conferenties op zich hou – wil houden. Ik wil – in tegenstelling tot de federale overheid, waar ik als minister wel was uitgenodigd, maar om een debat te voeren over de Vlaamse hefboomen – met de sociale partners heel concreet uitwerken hoe we de extra hefboomen die we krijgen, maximaal kunnen inzetten.

Ik geef een voorbeeld. Daarmee kom ik tot een van de vragen van de heer Ronse. In het akkoord dat gesloten is, staat dat de samenwerkingsovereenkomst rond het traject langdurig zieken heronderhandeld zou worden. Ik lees dat op een positieve wijze. Ik ga ervan uit dat als men dat wil heronderhandelen, dat meer trajecten betekent, en daarin ook een betere begeleiding, bijvoorbeeld door VDAB. U zegt met uw lezing – en dat kan – dat u dat daarin niet leest. Wel, ik lees dat daar wel in, en we zullen dat ook zo op tafel leggen bij de heer Vandenbroucke. Ik heb hem erover ook al aan de lijn gehad toen hij zijn coaches lanceerde omdat we ervoor moeten opletten dat niet de een coaches lanceert en de andere klaarstaat met VDAB en dat er middelen verloren gaan door de manier waarop we werken.

Het is, zoals terecht opgemerkt door collega Gennez, een responsabilisering van iedereen. Het is van belang dat het geen 'words, words, words' zijn, maar dat er ook daden aan gekoppeld worden. Voor een gewoon bedrijf dat personeel nodig heeft, speelt het geen rol wie zorgt voor mogelijkheden, of dat nu de Vlaamse, de federale of de lokale overheid is. We moeten dat samen doen. Ik wil een geïntegreerd plan voor onze Vlaamse bedrijven, zo rap als het kan, collega Bothuyne, nog dit jaar.

Collega Malfroot, ik begrijp dat u extra hefboomen wilt. Ik wil ook het omgekeerde melden. Dit parlement en ikzelf als minister, samen met mijn regering, hebben 29 voorstellen overgemaakt aan de Federale Regering. Ik durf u zwart op wit te zeggen: hadden we dat niet gedaan, dan zouden veel van de punten die nu in het akkoord zitten, er vandaag niet in zitten. Men heeft echt inspanningen gedaan om ons tegemoet te komen. Uiteraard moeten er nog een aantal zaken uitgewerkt worden.

Het kan zijn dat sommigen vinden dat we in de sanctionering niet ver genoeg gaan, maar ik heb geen extra sanctionering gevraagd. Ik heb heel concreet gevraagd om toe te laten dat mensen die ziek zijn, niet meer volledig hun inkomen verliezen vooraleer ze weer kunnen starten. Ik heb gevraagd om meer mogelijkheden in combinatie toe te laten. Ik zou er nog eentje willen vermelden. Ook mensen met een handicap zullen straks kunnen werken en hun inkomensvervangende tegemoetkoming nog een tijd behouden. Ik vind dit echt zeer belangrijk dat die mogelijkheid er nu is. Er wordt minder over die mensen gesproken, maar dit wordt mogelijk, en het kan een stuk de brand op de arbeidsmarkt helpen blussen.

Collega Vande Reyde, u hebt een aantal voorbeelden gegeven van goede maatregelen. Ik had ook zelf gezegd dat ik daar concreet mee aan de slag zou gaan via een werkgelegenheidsconferentie. Ik zou het bijzonder appreciëren mochten we dezelfde systematiek kunnen volgen als bij de 29 voorstellen. Laat ons het debat houden in het parlement. Laat ons alle potentialiteiten van de federale beslissingen onderzoeken en ermee aan de slag gaan.

Zal dat, collega Ronse, genoeg zijn om alle branden te blussen? Ik vrees ervoor. Ik vrees dat er nog extra maatregelen moeten komen, maar dat zal blijken uit wat we nu gaan uitwerken.

Ik ben alvast positief gestemd over de manier waarop men op een aantal punten wel meegegaan is in onze noden. Alles hangt af van de wijze waarop dit nu wordt geoperationaliseerd op korte termijn. Daar zal ik samen met onze mensen al mijn energie op richten. *(Applaus bij CD&V en Open Vld)*

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): De meerderheid in dit parlement heeft een resolutie goedgekeurd die essentieel is. We vragen duidelijk om mensen die langdurig ziek zijn, na drie maanden door een team te laten zien, en wie mogelijk bij de eigen of een andere werkgever aan het werk kan, een bindend traject aan te bieden. De Federale Regering heeft altijd gezegd dat ze een asymmetrisch beleid wou voeren, dat ze Vlaanderen die mogelijkheid wou geven. Wat krijgen we vandaag? Ze moeten een checklist invullen, en als ze dat niet doen, behouden ze 97,5 procent van hun uitkering. Minister, dat is geen maatregel! Zoals minister Vandenbroucke zelf zegt: het is puur een symbool.

De arbeidseconomen – ook UNIZO – zeggen over dit akkoord dat ze opgelucht zijn dat er geen zotternijen in staan. Ik vind dat Vlaanderen meer verdient. Als ik West-Vlaamse kmo's bezoek, die op dit moment op hun tandvlees zitten, vind ik dat we ambitieuzer moeten zijn. Ik hoop dat de Vlaamse Regering aan de Federale Regering vraagt om haar asymmetrisch beleid te herzien zoals dit parlement het heeft gevraagd, zodat we effectief sociale zekerheid kunnen opbouwen, mensen aan de slag houden en het regeerakkoord erdoor krijgen.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het mentale welzijn van studenten

ACTUELE VRAAG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het mentale welzijn bij studenten

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, eigenlijk was het gisteren te doen onder dit halfroond. Er was namelijk een studiedag georganiseerd door de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) naar aanleiding van een onderzoek naar het mentaal welbevinden van onze studenten. Corona heeft dat welbevinden op onze agenda gezet en het zal er niet meer af gaan. De N-VA is blij dat het er niet meer af gaat. Het gaat er niet meer af omdat de VVS, de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA), de instellingen hoger onderwijs, de studentenvoorzieningen (stuvo's), het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO) en de minister naar voren hebben geschoven dat ze een nulmeting willen. Hoe staat het met het mentaal welbevinden van onze studenten?

Er waren toch een aantal cijfers die nu hard naar voren komen en waar we ons zorgen over maken. Als een op de zeven studenten aan zelfverwonding doet en als 42 procent van de eerstejaars zichzelf geïsoleerd vindt in het hoger onderwijs, dan kunnen we dat niet negeren. Dat negeren we ook niet. Het was gisteren zeer zinvol, met een hele trits beleidsaanbevelingen op verschillende niveaus. Het was niet alleen kommer en kwel, maar de VVS is erin geslaagd om een hele lijst aanbevelingen te maken: over verbondenheid, over veerkracht, over gezondheidsbeleving, over hoe omgaan met studenten die zich niet goed voelen, over hoe omgaan met de druk in een studierichting met de studiepunten. En er waren nog tal van andere voorstellen.

Minister, mijn vraag is heel eenvoudig. Hoe gaat u aan de slag met de beleidsaanbevelingen van de VVS?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Dagenlang alleen op uw kot. Financiële zorgen omdat je je studentenjob kwijt bent. Amper contact met docenten of medestudenten. Geen sociaal leven. Veel mensen – ook hier, denk ik – kennen persoonlijke verhalen van studenten die het de voorbije periode heel zwaar hebben gehad. De cijfers volgen nu en bevestigen in het grote onderzoek van de VVS wat we eigenlijk al langer wisten. Het sociale isolement heeft een enorme impact op het mentale welzijn van studenten: grote gevoelens van eenzaamheid, psychische klachten ... De cijfers zijn aangrijpend. Een op de vijf studenten heeft de voorbije twaalf maanden aan zelfmoord gedacht. Een op de tien heeft zelfs een zelfmoordplan gemaakt. Dat grijpt mij echt aan.

De lockdown is – gelukkig voor de studenten – voorbij, maar de klachten zijn dat zeker niet. Het onderzoek van de VVS is wat dat betreft heel duidelijk: het mentale welzijn van studenten staat permanent onder druk. Dat geldt nog meer voor studenten uit de lgbtqi-gemeenschap, voor studenten met een migratieachtergrond, voor studenten die zelf hun studies moeten betalen.

De vraag is nu: wat doe je? Ga je investeren in die mensen of ga je besparen op wie vandaag al kwetsbaar is? De aangekondigde besparingen op onderwijs beloven wat dat betreft in ieder geval al niet veel goeds. Er wordt 112 miljoen euro bespaard, zonder dat duidelijk is waar. Dat zorgt vandaag al voor grote onrust op het terrein. Eerlijk gezegd, er waren al zorgen genoeg.

Minister, u hebt nog niet aangekondigd waar u gaat besparen. Dus sta ik hier vandaag met een heel duidelijk pleidooi om dat niet te doen op de kap van het mentale welzijn van de studenten, op de kap van de stuvo's, omdat uit de aanbeveling van de VVS heel duidelijk is gebleken hoe belangrijk die zijn om het mentaal welzijn van studenten te bewaken, of het nu gaat over preventie, over het organiseren van sociale activiteiten, over het aanbieden van psychologische hulp, over het bieden van financiële hulp. Minister, kunt u garanderen dat er in ieder geval niet bespaard wordt op de stuvo's, die zo belangrijk zijn om het mentale welzijn van studenten te garanderen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We hebben gisteren met z'n allen een paaltje in de grond geslagen, maar eigenlijk wel een mijlpaaltje. We hebben de basis gelegd voor een Vlaanderenbreed beleid omtrent het mentale welzijn bij studenten, en dat voor het eerst ooit. Een groot dankuwel voor iedereen die daaraan heeft meegewerkt: de VVS, SIHO, verschillende academici, de stuvo's, de VLIR, de VLHORA ...

Wat we gisteren hebben voorgesteld, is de basis van het beleid. Je start met een nulmeting, waarbij ikzelf de VVS heb samengebracht met professor Bruffaerts,

waardoor we voor het eerst een Vlaanderenbrede bevraging hebben, wetenschappelijk gevalideerd maar georganiseerd door en voor studenten. Met die informatie kunnen we aan de slag gaan. Dat zal onder andere tegen het eind van dit jaar resulteren in de oprichting van SIHO als hét expertisecentrum, een platform – ook een digitaal platform – inzake mentaal welzijn voor studenten, in een heel breed aanbod van curatieve en preventieve aspecten omtrent verschillende problematieken rond mentaal welzijn, ook in zelftesten, dus niet van Facebook of zo, maar wetenschappelijk valide zelftesten, in informatie waarbij mentale problemen zowel vanuit het preventief oogpunt als vanuit het curatief oogpunt kunnen worden aangepakt. Dat is het SIHO, het expertisecentrum beheerd en bestuurd door hogescholen en universiteiten.

Daarnaast heb je natuurlijk de mensen die meer op het terrein staan, de studentenvoorzieningen. Het budget voor de studentenvoorzieningen is op jaarbasis 56 miljoen euro extra. Daarbovenop heb ik zelfs 10 miljoen euro extra gegeven. Als u nu gaat zeggen dat ik dreig te besparen op de studentenvoorzieningen ... Ik heb gehoord dat u dat gisteren op de studiedag hebt aangeblazen, en nu komt u vragen of wat u gisteren hebt aangeblazen, namelijk dat er zou worden bespaard op de studentenvoorzieningen, eigenlijk wel klopt. Misschien moet u het andersom doen: vraag het me eerst en blaas het dan al of niet aan.

Neen, dat klopt niet. We gaan niet besparen op de studentenvoorzieningen. We hebben er integendeel 10 miljoen euro bij gedaan. Ik hoop dat u samen met mij geen aanleiding geeft tot enige onrust op dat vlak. U mag gerust zijn: met het beleid dat we gestalte hebben gegeven, hebben we een brede basis gecreëerd voor een Vlaanderenbrede aanpak van het mentaal welzijn van studenten.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, dank u wel voor uw antwoord en uw duidelijkheid, die ikzelf gisteren ook heb gegeven, namelijk dat er op de stuvo's niet wordt bespaard. U geeft ook aan dat het nu niet stopt. Collega's, dat is het nieuwe en belangrijke dat deze minister doet, namelijk dat het niet meer van de radar gaat. We gaan dit verder blijven opvolgen.

Minister, ik ben blij dat u zegt dat het SIHO als expertisenetwerk niet wordt versnipperd, en dat de student die verandert van studierichting of van instelling hoger onderwijs, niet opnieuw op de kaart moet worden gezet, maar dat het expertisenetwerk overkoepelend kan werken, zowel curatief als preventief. Dat is een belangrijk verhaal. U hebt daarover overlegd met minister Beke, die ook op het preventieve werkt, maar ook met het federale niveau. Elke student die we kunnen behoeden voor verdere psychische ondersteuning, dat is natuurlijk een minderkost voor de federale overheid.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, ik kan alleen maar blij zijn dat er niet wordt bespaard op de stuvo's. Dat zou compleet onverantwoord zijn geweest. In alle eerlijkheid, daarmee is het probleem natuurlijk niet opgelost. Als u eerlijk bent, dan weet u ook dat grotere noden om extra investeringen vragen.

Daar zie je vandaag natuurlijk wel het contrast tussen het federale en het Vlaamse niveau. De federale overheid besteedt een tienvoud van het budget om ervoor te zorgen dat geestelijke gezondheidszorg betaalbaar blijft voor iedereen. Vandaag weet u in Vlaanderen niet meer dan dat er voor studenten niet zal worden bespaard op wat er vandaag op tafel ligt.

Nieuwe overlegstructuren, een digitaal platform, zelfanalyse: het zijn allemaal goede zaken, maar voor zover ik weet hebt u vooral een eenmalig budget extra

middelen voor de stuvo's uitgetrokken in de coronaperiode, maar we hebben geen enkele garantie dat dat daarna ook zal blijven doorlopen.

Wat we vandaag nodig hebben, is een structureel beleid voor het mentaal welzijn in het hoger onderwijs. Dat is ook wat de VVS zegt. Dat is gekoppeld aan een structureel budget. Zal er ook een structureel budget komen om gevolg te geven aan al die goede aanbevelingen die de VVS op papier heeft gezet? (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Minister, ik sluit me graag aan bij deze vragen. Gisteren ben ik met veel collega's gaan luisteren naar de voorstelling van het rapport mentaal welzijn van de Vlaamse Vereniging van Studenten. Ik heb daar niets angeblazen. Ik heb daar ook niets aangegeven. Ik ben alleen gaan luisteren, en ik kan dat iedereen aanbevelen.

Ik was bijzonder positief verrast over de manier waarop de VVS een heel heldere kijk gaf op wat hun vragen zijn. Ze zeggen niet dat ze alleen maar meer middelen en investeringen nodig hebben. Ze hebben een heel heldere piramide gemaakt en zeggen dat de overgrote groep studenten geholpen is met zelfzorg en met gezondheidsbevordering. Iets hoger in de piramide staan verbondenheid en peer support, dan eerste hulp en pas in de top van de piramide is er psychologische hulpverlening nodig. Het is onze uitdaging om ervoor te zorgen dat we een klimaat creëren waarbij gezondheidsbevordering en peer support mogelijk zijn, zodat als mensen hulp nodig hebben, ze ook worden geholpen.

Minister, voor die kleine groep aan de top van de piramide is de vraag dat voor elke student die naar de studentenpsycholoog gaat, binnen de twee weken een afspraak kan worden gegarandeerd. Kunt u dat mogelijk maken?

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, het enige goede nieuws gisteren was eigenlijk dat er eindelijk actuele cijfers zijn over wat de situatie is op het gebied van geestelijke gezondheid, en dat er inderdaad – zonder te historisch te willen klinken – een bepaalde mijlpaal is bereikt om daarover het gesprek te voeren. Wat echter eigenlijk het allerbelangrijkste is, is dat er een rapport van VVS klaarligt met meer dan dertig aanbevelingen. Daar worden hier nu een aantal puntjes uitgelicht, maar de situatie is wel wat ernstiger dan dat. Het zal inderdaad niet volstaan te zeggen dat men niet zal besparen. Ik sluit me wat dat betreft aan bij collega Goeman. Het zal er net op aankomen om meer te investeren, zowel binnen de sector van mentale gezondheid in het onderwijs en het hoger onderwijs zelf als in de hele sector van de geestelijke gezondheidszorg daarbuiten. Daar staan immers geen schotten tussen. Daar moet net meer worden samengewerkt.

Vandaar de vraag: u ziet daar die dertig aanbevelingen liggen; op welke manier wilt u die uitvoeren? Wordt er ter zake een opvolging georganiseerd? Eigenlijk waren we ervan op de hoogte dat dit probleem bestond. Nu lijkt het alsof dat voor corona niet duidelijk was. Wat is het plan om dat probleem structureel aan te pakken?

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Voorzitter, ik denk dat de cijfers van de studie confronterend zijn. Ze bevestigen trouwens ook wat we horen op het terrein. Laatst was er nog een student die zei het gevoel te hebben dat alle vooruitgang die hij had gemaakt op het vlak van mentaal welzijn, het afgelopen jaar van de kaart is geveegd. Men is ontmoedigd als men hulp zoekt en tegen wachtlijsten aankijkt. VVS vat het goed samen in haar beleidsadvies, denk ik. Ze stelt daarin dat het mentale welbevinden een topprioriteit zou moeten zijn binnen het Vlaamse

onderwijsbeleid, en dat is het momenteel nog niet. Er wordt wel al veel meer over gesproken, het staat op de radar, en dat is belangrijk. Het is op zich belangrijk dat het thema bespreekbaar is, ook hier, ook in de studentenvoorzieningen, ook aan de universiteiten en hogescholen, maar op het terrein merken studenten nog te weinig van daden die daartegenover staan.

Minister, hoe gaat u ervoor zorgen dat er na de woorden ook de daden komen? Bent u bereid om daarvoor de middelen voor psychosociale ondersteuning structureel te verhogen, zodat we de drempels voor hulp structureel kunnen verlagen?

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Eerst en vooral wil ik zeggen dat we de problematiek van het mentale welzijn bij onze studenten ernstig moeten nemen. Ook wij van het Vlaams Belang doen dat. Ik wil VVS dan ook expliciet bedanken voor de tijd en de energie die aan het onderzoek werden besteed.

We moeten ook op de juiste manier naar deze cijfers kijken. Deze bevraging werd afgenomen in volle coronaperiode. Het is dus geen verrassing dat de cijfers vrij slecht zijn. Dit rapport is wat ons betreft dan ook slechts een start. Minister, ik hoop dan ook dat u deze problematiek in de toekomst zeker zult blijven monitoren. De Vlaams Belangfractie is alleszins een voorstander van een versterking van de studentenvoorzieningen om dit probleem beter aan te pakken. In de commissie bevestigde u dat die voorzieningen voor u een centrale partner blijven in het beleid rond mentaal welzijn. Daarom heb ik de volgende vraag. In de aanbevelingen van VVS staat bijvoorbeeld de optie om een gedeelte van hun middelen te kleuren voor het werkveld medische en psychologische hulpverlening. Hoe staat u daartegenover?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mevrouw Goeman, u merkt terecht op dat er extra middelen zijn uitgetrokken en extra inspanningen zijn gedaan in deze regeerperiode aangaande het mentale welzijn van studenten. Voor het eerst is de basis gelegd voor een Vlaanderenbreed beleid. Ik ben dus blij dat u blij bent. Anderzijds moet men collega Jans gelijk geven: het debat van gisteren was geen centendebat. Het ging daar niet over, hoewel we wel al extra impulsen hebben gegeven. We hebben nu de basis gelegd. Er zijn nog heel wat aanbevelingen waarmee ikzelf aan de slag moet, maar er is natuurlijk ook de samenwerking met de collega's binnen en buiten deze Vlaamse Regering. Samen met minister Dalle moeten we bijvoorbeeld echt werk maken van de aanbeveling waarin wordt gevraagd of de drempel, het taboe van de problematiek van mentaal welzijn ook niet wat meer kan worden verlaagd, doorbroken via de publieke media. Er is ook de laagdrempeligheid van de toegang tot de eerste hulp. Dat is dan samen met minister Beke, wiens kabinet gisteren trouwens ook aanwezig was, denk ik. We hebben dus nog wel een weg af te leggen.

Mevrouw Goeman, indien u dit aan een pleidooi voor de betaalbaarheid van de gezondheidszorg koppelt, klopt u op de verkeerde deur. U moet dan in eerste instantie kloppen op een deur hiertegenover die u misschien bekender is. Wij hebben onmiddellijk nagekeken hoe het met de toegang tot de geestelijke gezondheidszorg voor studenten zit. Ik heb de regeringscommissarissen bij de universiteiten gevraagd hoe het met die toegang zit en welke wachttijden er zijn. Hun rapport is heel duidelijk. Studenten kunnen bij de studentenvoorzieningen binnen twee weken een afspraak krijgen. Zij doen hun job goed. Indien studenten direct moeten worden geholpen, zijn er plaatsen vrij. Er is natuurlijk wel een probleem indien het om de tweede- en derdelijnszorg gaat. Daar zijn wel wachtlijsten, en daarvoor kijk ik in de richting van de Federale Regering. Het is goed dat engagementen met betrekking tot de betaalbaarheid van de toegang tot de geestelijke gezondheidszorg zijn aangekondigd. Ik hoop dat dat dit ook voor studenten zal

gelden. Het zal erop aankomen samen te werken, maar het is hoopgevend dat de basis is gelegd en dat er geen weg terug is.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik bedank u voor de bevestiging, die er eigenlijk al was, dat niet zal worden bespaard op de STUVO-middelen.

Ik wil vanuit mijn fractie nog even focussen op wat ik gisteren in het debat heb ingebracht en wat ook hier zeer sterk instaat, namelijk preventie. We moeten jongeren ervan bewust maken dat het leven geen wandeling door het park is. We moeten, zoals psychiater De Wachter, de kunst leren van het ongelukkig zijn en daarmee om te gaan. In die studentenmiddens moeten ze elkaar ondersteunen. De studenten moeten bij elkaar terechtkunnen. Dat werd in de zaal globaal gedragen. En ik vind het goed dat dit in de sleutelcompetenties van de nieuwe eindtermen van de tweede en de derde graad zit. Want we moeten natuurlijk niet tot in het hoger onderwijs wachten. Het moet veel vroeger starten. We hebben dat in de eindtermen van de tweede en de derde graad gezet. Ik hoop dan ook het Grondwettelijk Hof en alle onderwijspartners die noodzaak inzien.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, ik ben natuurlijk niet blij met een slag in het water. Voor zover ik weet, zijn die bijkomende middelen voor de studentenvoorzieningen in het licht van de coronacrisis eenmalig. Dat staat in contrast met de Federale Regering, die structureel in de geestelijke gezondheidszorg investeert. Ik ben benieuwd of Vlaanderen dat ook zal doen. U hebt hier verklaard dat u de nood ziet en dat het probleem op uw radar staat, maar dat u voorlopig niet meer zult investeren. Dat is net wat moet gebeuren indien we ervoor willen zorgen dat het probleem niet groter wordt. De studenten zijn de leerkrachten, de bedrijfsleiders en de hulpverleners van morgen. Indien we vandaag niets aan hun mentaal welzijn doen, zal het probleem alleen maar groter worden. Dat is niet alleen in het belang van die studenten, maar in het belang van ons allemaal. *(Applaus bij Vooruit en Groen)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Filip Brusselmans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over klimaatspijbelars

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Voorzitter, afgelopen zondag was er sinds lang opnieuw een bijeenkomst van linkse politici, ambassadeurs van bedrijven als Gazprom en jongeren en kinderen die, al dan niet onder licht of zware dwang, aanwezig moesten tekenen op de klimaatmars. Wat die dwang betreft, heb ik hier een van de vele mails bij me die ik van bezorgde ouders van leerlingen in het middelbaar en het basisonderwijs heb ontvangen over politiek activisme in de klas. Dit is een mail van een leerkracht in het vijfde jaar van het middelbaar onderwijs die een heel emotionele druk op haar leerlingen legt om toch maar aanwezig te zijn, want anders zal de wereld net niet vergaan.

Dat is verontrustend, maar wat misschien nog verontrustender is, is dat de klimaatactiviste Anuna De Wever, de handpop van de groene lobby, heeft aangekondigd opnieuw met de spijbelacties op vrijdag te starten. Dat is zogezegd 'spijbelen voor het klimaat'. De eerste actie zou op 22 oktober 2021 in Gent plaatsvinden.

Minister, spijbelen kan nooit worden goedgepraat, ook niet als het gebeurt onder het mom van een of andere fantasierijke, ecologische en fundamentalistische ideologie.

Daarom verwachten wij van scholen dat ze spijbelaars straffen, dat ze spijbelaars aangeven als ongewettigd afwezig en dus een B-code geven. Maar ik vrees er een beetje voor, als ik de teneur hoor op vele scholen, dat ze dat door de vingers gaan zien of zelfs nog erger, dat ze het gaan faciliteren of spijbelen, zoals hier staat, aanmoedigen.

Mijn vraag aan u is dus hoe u er zeker van zult zijn, hoe u ervoor zult zorgen, dat alle scholen de klimaatspijbelaars aangeven met een B-code, en aangeven als ongewettigd afwezig. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik was een beetje verrast over de vraagstelling, omdat morgen net dezelfde vraag ook geagendeerd staat, ook door iemand van het Vlaams Belang. Collega Beckers stelt daar namelijk een vraag over in de commissie Onderwijs. Vandaar een beetje de verrassing.

Maar ik denk dat mijn antwoord in dezen geen verrassing kan zijn. Ik denk dat we altijd een heel duidelijke lijn bewandelen. Wij voeren namelijk een beleid tegen alle vormen van spijbelen. Of het nu gaat om schoolmoeheid, vakantieverzuim of klimaatspijbelen, wij willen elke vorm van spijbelen vermijden. Ik ben tegen spijbelen. Ik ben tegen links spijbelen, ik ben tegen recht spijbelen, ik ben tegen averechts spijbelen. We zijn gewoon tegen spijbelen.

Je kunt niet enerzijds zeggen dat je bekommerd bent om leerachterstand, om de onderwijskwaliteit, en dan langs de andere kant een oogje dichtknippen en zeggen dat dat wel kan. Spijbelen duldt geen selectiviteit. Je geeft een totaal verkeerd signaal wanneer je zegt dat het voor die of die omstandigheden of die no-bele zaak wel te verantwoorden is. Neen, dat is het gewoonweg niet. Trouwens, we hebben uit de coronacrisis geleerd dat net de meest kwetsbare leerlingen het eerste slachtoffer zijn van opnieuw een dag geen les. Ik denk dat dat duidelijk is.

Ik heb ook de richtlijnen laten verduidelijken met betrekking tot die B-codes, zeg maar de ongewettigde afwezigheid. Voor spijbelen moet een B-code gegeven worden, wat de reden ook moge zijn. In principe is het zo dat de scholen altijd een zogenaamde P-code kunnen verlenen. Dat wil zeggen dat het om persoonlijke redenen gaat. Dat heb ik verduidelijkt. Die persoonlijke redenen, dat gaat over uitzonderlijke en individuele casuïstiek, en dus niet over klimaatspijbelen. Daar trekken we een heel duidelijke lijn.

Laat het tot slot ook wel duidelijk zijn dat wij in ons onderwijs onze leerlingen en onze kinderen en jongeren willen opvoeden tot mondige, kritische burgers. En het is goed dat ze zich engageren, voor welke zaak dan ook. Maar dat engagement kan voor of na de lesuren, dat kan in het weekend. Ik denk dat de betoging van afgelopen zondag heeft geïllustreerd dat men absoluut niet hoeft te spijbelen om de klimaatzaak onder de media-aandacht te brengen. *(Applaus van Karl Vanlouwe)*

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Minister, het is natuurlijk goed dat u verduidelijkt dat scholen dat absoluut als B-code moeten aangeven. En ja, jongeren moeten engagement hebben, maar we moeten op onze hoede zijn voor dit. Het is natuurlijk puur politieke propaganda. Een ander voorbeeld is het sint-Norbertusinstituut in Duffel dat afgelopen vrijdag de leerlingen heeft verplicht om om 11.30 uur – dat is dus tijdens de lestijd – te gaan betogen aan het gemeentehuis. De vraag is natuurlijk hoever we hier allemaal in moeten gaan, en in hoeverre dat allemaal binnen de leerplannen past. We moeten daarvoor echt op onze hoede zijn.

U stelt inderdaad ook dat het de meest kwetsbare leerlingen zijn die het grootste slachtoffer zijn. Want wie zijn de trekkers van heel dit circus? Dat zijn natuurlijk

de Anuna's en de Greta's van deze wereld, die vaak kapitaalkrchtig genoeg zijn om bijlessen te voorzien van thuis uit voor de gemiste lestijd die ze niet hebben gekregen door het spijbelen. Die zullen een B- of C-atteest misschien kunnen aanvechten. En de kinderen van de rekening zijn zij die die financiële kracht niet hebben van thuis. Die lijden onder de gemiste lestijd, aangestookt door of onder druk van hun linkse klasgenootjes.

Minister, we zullen scholen niet allemaal kunnen tegenhouden, maar hoe zult u ervoor zorgen dat die kwetsbare leerlingen hier absoluut niet het slachtoffer van worden?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Collega's, als we dit klimaatspijbelen willen stoppen, dan denk ik dat het nodig is dat er zo snel mogelijk met die jongeren in gesprek wordt gegaan, en dat er geluisterd wordt naar hun zorgen. We moeten die zorgen heel ernstig nemen en inderdaad een ambitieus klimaatbeleid op poten zetten. Ik denk dat dat de snelste en efficiëntste manier zal zijn om dit protest, dit heel te rechte protest, te stoppen. Ik denk dat de roep van deze jongeren heel duidelijk is.

Minister, ik denk niet dat we ons zoveel zorgen moeten maken over de schoolse achterstand. Ik denk dat het heel goed zit met de leesvaardigheid van die leerlingen. Ze kunnen bijvoorbeeld het IPCC-rapport (Intergovernmental Panel on Climate Change) een stuk beter lezen dan sommige ministers hier in het halfroond.

Dus ik zou zeggen, minister, dat bijvoorbeeld geen leerkrachten hebben en uren in de studie zitten veel bedreigender is voor de onderwijskwaliteit en voor de schoolse achterstand dan het heel terechte geëngageerde en bewuste protest van de spijbelaars. Dus minister, misschien moet u eerst met hen in gesprek gaan, goed luisteren en tot een klimaatbeleid komen. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Beste collega's, het is bijna ontroerend hoe het Vlaams Belang en de N-VA hier samen op de barricaden staan tegen het engagement van jongeren en voor het non-beleid van minister Demir. Het is bijna aandoenlijk om te zien.

Minister Weyts was er natuurlijk als eerste bij met het opgestoken vingertje. Staken voor het klimaat, dat mag niet, dat gaat ten koste van kwetsbare leerlingen. Dat zegt de man die gratis laptops ging uitdelen en achteraf de factuur opstuurde. Die komt nu zagen, die komt nu spreken over kwetsbare leerlingen.

Minister Weyts, u moet het eigenlijk maar durven, om hier zonder schaamte te komen zeggen dat jongeren niet mogen spijbelen voor het klimaat. Het zit hier vol spijbelaars. Bart De Wever hebben we hier al jaren niet meer gezien, die staakt hier al tien jaar. Mevrouw Demir, die al twee jaar minister van Klimaat is, heeft tot nu nul resultaat geboekt. En uzelf, minister Weyts, stond soep met balletjes te maken op het moment dat de studenten u nodig hadden om hen door die coronacrisis te leiden. Die echte spijbelaars zijn jullie. Die jongeren spijbelen niet, zij staken.

Minister Weyts, er is een veel gemakkelijkere manier om de acties van volgende week te voorkomen, en dat is door eindelijk een ambitieus en sociaal rechtvaardig klimaatbeleid in gang te zetten. *(Applaus bij de PVDA en Groen)*

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Mijnheer D'Haese, het verbaast me dat u begint over die soep met balletjes om studenten samen te brengen want gisteren, bij het congres van de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) over het mentale welbevinden van studenten, heb ik u en uw fractiegenoten niet gezien. U was er niet.

Ten gronde, collega's, er kan nu toch geen enkele partij in dit parlement zijn die tegelijkertijd zegt dat ze voor onderwijskwaliteit en gelijke kansen is en vindt dat spijbelen toch moet kunnen. Dat kun je toch niet in één zin samenbrengen. En als er dan toch moet worden gespijbeld omdat er niet wordt geluisterd, moet het dan, wanneer een aantal leerlingen wiskunde-wetenschappen zeggen dat het toch niet kan dat er gascentrales worden gebouwd op het moment dat je CO₂-uitstoot doet omdat ze het rapport hebben gelezen, kunnen, mevrouw Meuleman, dat die studenten voor het hoofdkwartier van Groen gewettigd gaan spijbelen? Dat gaan we nu toch niet doen. Dus laat ons hier in dit parlement met alle volksvertegenwoordigers zeggen dat studenten- en jongerenengagement goed is maar dat er ook zoiets is als een woensdagnamiddag, zaterdag en zondag, zoals afgelopen weekend is gebleken. Laat ons dat signaal nu toch eens samen geven, collega's. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): In het recente verleden heeft de commissie zorgvuldig bestuur scherpgesteld dat er grenzen zijn aan het betogen en staken. En, collega's, ik weet niet of u zich daarvan bewust bent, maar er bestaan zestien sleutelcompetenties die bepalen wat leerlingen moeten leren. Twee van de zestien zijn burgerschap en duurzaamheid. En ik denk, collega's, dat de discussie over het klimaat kan, mag en zelfs moet plaatsvinden binnen de schoolmuren. Ik denk dat we onze jongeren moeten uitdagen om hun talenten en verstand te gebruiken om onze ecologische voetafdruk te beperken. Mijn vraag is dan ook heel concreet, minister. Hoe kunt u, samen met bijvoorbeeld het STEM-platform en de bedrijfswereld, daar nog meer werk van maken, waarbij we die jongeren hun talenten laten inzetten om onze toekomst te garanderen?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik wilde nog even zeggen dat minister Weyts misschien eens naar de federale fractie moet bellen om te laten weten dat spijbelen tegen het partijstandpunt is.

Wat de inhoud betreft, kan ik mevrouw Meuleman en de heer D'Haese alleen maar gelijk geven. Wat er vandaag echt moet gebeuren wanneer we jongeren willen overtuigen om niet meer te spijbelen, is een ambitieus klimaatbeleid voeren dat de toekomst echt veiligstelt. Want daar gaat het uiteindelijk om.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik kan de vraagsteller geruststellen met betrekking tot de richtlijnen die zijn uitgevaardigd. Ik denk dat die voor de scholen helder en duidelijk zijn als een klontje. We hebben dat in het recente verleden nog verduidelijkt, want er was zo een beetje een flou artistique die wordt gebruikt om via de P-code dan toch enige verantwoording te kunnen geven. Ik denk dat we ook daar een duidelijke lijn hebben getrokken. En dat is ook mijn boodschap. Ik vind ter linkerzijde een halfslachtige houding, waarbij men er niet in slaagt over de lippen te krijgen dat spijbelen altijd een slecht idee is.

Dat verdraagt geen selectiviteit, en anders geef je een totaal verkeerd signaal. Net ten nadele van de meest kwetsbaren, en net ten nadele van lesuren die ervoor moeten zorgen dat onze wetenschappers van de toekomst worden opgeleid om die klimaatzaak te gaan dienen. Vandaag zeggen dat spijbelen wel oké is, bijvoorbeeld omdat men protesteert tegen gascentrales, is morgen zeggen dat spijbelen voor andere redenen ook oké is. En waar eindigt dat?

Het is heel terecht wat collega Vandromme zegt: dat we in de eindtermen twee sleutelcompetenties hebben die specifiek verwijzen naar duurzaamheid en naar

burgerschap. Maar burgerschap is ook het leren omgaan met regels. Het is begrijpen dat een samenleving ook gestoeld is op bepaalde afspraken, op bepaalde conventies en op bepaalde regels die duidelijk en correct moeten toegepast worden, zonder enige selectiviteit van het ene moment wel en het andere moment niet.

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Ik vind het echt verontrustend dat er in dit halfroond collega's zijn die spijbelen aanmoedigen. Het is net door op de schoolbanken te zitten en niet buiten de scholen te vertoeven dat we als mensheid zullen uitblinken in innovatie, in probleemoplossing. En als al die klimaatknuffelaars die daar dan aanwezig zijn en heel de boel opstoken, echt een bepaald probleem willen oplossen, dan kan ik ze alleen maar aanraden om te gaan studeren. Word bijvoorbeeld kernfysicus. Word bioloog, industrieel ingenieur of architect van energiezuinige woningen in plaats van – ik zeg maar iets – genderstudies te gaan studeren. Dan zouden ze misschien weten dat naast het klimaat ook het milieu belangrijk is. En voor het milieu is het belangrijk om uw afval niet op straat achter te laten. Iedereen die na zondag hier in Brussel is gepasseerd heeft gezien dat de straten vol liggen met dit soort afval. *(Filip Brusselmans toont een bord uit de betoging.)*

En op de achterkant staat dan in het groot 'we want our future back', getekend: de jongeren van de PVDA. Wel, u kunt dit komen halen, dan hebt u in iedereen geval al uw afval terug. *(Filip Brusselmans geeft het bord aan Jos D'Haese. Applaus bij het Vlaams Belang.)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Karl Vanlouwe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over Polen en de primauiteit van het EU-recht

ACTUELE VRAAG van Marino Keulen aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de uitspraak van het Poolse Grondwettelijk Hof inzake de primauiteit van het EU-recht op het nationaal recht

De voorzitter: Het antwoord wordt gegeven door minister Weyts.

De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Collega's, het is uitzonderlijk dat we hier spreken over rechtspraak in een ander EU-land. Maar iedereen weet wat er vorige week, op 7 oktober 2021, beslist werd door het Grondwettelijk Hof in Polen. Dat stelde namelijk dat de Poolse grondwet voorrang heeft op het EU-recht. Op die manier gaat het lijnrecht in tegen een jarenlange rechtspraak van het Europees Hof, die trouwens ook bevestigd is door het Hof van Cassatie in dit land, met name het heel belangrijk principe van de primauiteit van het EU-recht. Dit basisbeginsel werd al ingevoerd in 1964 en het vormt een van de hoekstenen van de EU. Het zorgt ervoor dat het Europees Hof steeds het laatste woord krijgt in betwistingen over EU-recht. Het zorgt voor eenheid van rechtspraak en tegelijkertijd voor integriteit van de Europese rechtsorde.

Sommigen spraken in de media met heel zware woorden. Er werd al verwezen naar een 'polexit'. Er werd ook gesproken over een 'juridische revolutie'. En er waren heel wat stoere verklaringen langs alle kanten. Vanuit de Europese Commissie werd gezegd dat men het arrest zou onderzoeken, waarbij men mogelijke

acties overweegt. Maar we zagen ook dat er in Polen heel wat mensen op straat kwamen. Het gebeurt natuurlijk niet vaak dat arresten van grondwettelijke hoven zo beroeren. De juridische wending ervan kan ook niet worden onderschat.

Ik had dan ook van u, minister, graag een antwoord op de volgende vraag. Hoe evalueert u dit arrest van het Pools Grondwettelijk Hof? Wat is de impact ervan? Wat zijn mogelijk de gevolgen van dit arrest op het EU-recht?

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Voorzitter, goede collega's, minister Weyts, om nog eens de grote Shakespeare erbij te halen: "Something is rotten in the state of Denmark", maar nu moet je daar dan Polen onder begrijpen.

Het kader is heel duidelijk geschetst door collega Vanlouwe. De beslissing van het Poolse hooggerechtshof, waarbij men zegt dat Pools recht voorgaat op Europees recht, is een provocatie van formaat ten opzichte van elke rechtgeaarde democraat en iedereen die de rechtsstaat een warm hart toedraagt. Het is natuurlijk ook heel bedreigend als je het rechtskader op zijn kop zet, ook bijvoorbeeld voor minderheden, voor etnische minderheden. We hebben het daarnet ook nog gehad over lgbtq-groepen en dergelijke meer. Elke rechtgeaarde democraat moet zich geïrriteerd voelen.

Er hoeft niet overwogen te worden. Er hoeft niet gestudeerd te worden. De Poolse ambassadeur moet op het matje worden geroepen en duidelijk de boodschap krijgen dat men zich hiermee buiten de Europese rechtsorde zet. Als men graag het handje openhoudt voor het Europese manna – geen rechten zonder plichten –, dan moet men zich ook inschrijven in het Europese rechtskader. Ook die boodschap moet vanhieruit naar de Europese Commissie gaan: hier is het nu alle hens aan dek. *(Applaus bij Open Vld en CD&V)*

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik geef in dezen een antwoord namens de minister-president, een antwoord dat ik ook gekregen heb van zijn kabinet en waaruit ik citeer.

U zult zich ongetwijfeld nog herinneren dat ook het Duitse hof de primauteit van het EU-recht al eens in vraag heeft getrokken. Dat was toen met betrekking tot het inkoopprogramma van obligaties van de Europese Centrale Bank (ECB). De Duitse regering heeft er toen voor gekozen om de uitspraak van haar Grondwettelijk Hof niet uit te voeren. Maar die Poolse zaak is natuurlijk van een andere orde. De uitspraak is er gekomen op vraag van de Poolse regering, die de uitspraak vrij snel heeft omarmd. De uitspraak gaat ook over de verdragen zelf, waarvan sommige bepalingen in strijd zouden zijn met de Poolse grondwet, in tegenstelling tot de Duitse zaak, waar het ging over een specifieke handeling.

Volgens het Poolse Grondwettelijk Hof zijn onder meer de artikelen die slaan op de waarden van de Unie en de rol van het Hof van Justitie in strijd met de Poolse grondwet. Dat illustreert, denk ik, vooral het huidige sociaal-politieke klimaat in Polen en de gespannen voet waarop Polen met de Europese Unie leeft. Europa is voor Polen een wilde weldoener, maar tegelijk een lastige schoonmoeder.

De primauteit van het EU-recht is een gegeven dat dateert van lang voor de toetreding van Polen. Dat is niets nieuws. Polen heeft de verdragen ondertekend en geratificeerd, inclusief de bepalingen die de rol van het Hof van Justitie definiëren. Dus de bewering dat de bevoegdheidsoverdracht van Polen richting de Europese Unie beperkter is, lijkt mij moeilijk hard te maken.

De minister-president zal de verdere evolutie van nabij blijven opvolgen. Hij laat weten dat hij ervan overtuigd is dat de Commissie niet zal aarzelen om de

bevoegdheden die de verdragen haar verlenen, in te zetten om de eenvormige toepassing en de integriteit van het Unierecht veilig te stellen. Het is bij uitstek de taak van de Europese Commissie om erop toe te zien dat de rechtsorde van de Unie correct functioneert. De Vlaamse Regering zal die inspanningen blijven ondersteunen. In de contacten van de minister-president met de Poolse regering zal hij ook blijven benadrukken dat het respect voor de rechtsstaat een onwrikbare hoeksteen is van het beleid van de Vlaamse Regering.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Dank u wel, minister. Ik twijfel zeker niet aan de inzet en de goede bedoelingen. Hij heeft dat ook al meermaals gedaan ten aanzien van meerdere andere landen.

We moeten inderdaad dat primauteitsbeginsel vooropstellen. Dat is de hoeksteen van de Europese rechtsorde. Maar tegelijk is het ook een oproep die gericht moet zijn aan de Europese Commissie. We kunnen beginnen te zwaaien met straffe verklaringen en oproepen tot sancties, maar eigenlijk moeten we gewoon in dialoog gaan met Polen. Ik zou absoluut niet willen dat we komen tot een 'Polexit'. Ik denk dat dat absoluut niet goed is voor onze Europese samenwerking. Daarom doe ik van hieruit opnieuw een oproep tot samenwerking.

Er zijn natuurlijk rode lijnen. En in dit geval heb ik de indruk dat die rode lijnen echt wel overschreden zijn. Maar anderzijds wil ik hier nog één iets opnieuw benadrukken. Ik stel vast dat er met een bijzonder kritische bril gekeken wordt naar Polen en Hongarije, en af en toe meer dan terecht. Maar dan stel ik vast dat wanneer er in een ander land problemen zijn met politieke gevangenen, steeds wordt gezegd dat dat een interne Spaanse kwestie is. En dan stel ik vast dat Europa absoluut niet reageert. We moeten inderdaad zorgen dat we basisprincipes verdedigen, maar tegelijkertijd ook rechtlijnig zijn.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Goede collega's en minister, ik denk dat rechtlijnigheid heel belangrijk is. Ik ben zelf burgemeester van een grensgemeente, met een gedeelde grens van 12 kilometer met Maastricht. Ik stel alle dagen vast dat er meer Europese Unie moet komen. Als het gaat over politie en justitie en bij ons plots motorbendes opduiken, Outlaws, Hells Angels of Satudarah, is dat omdat de Nederlandse politie 'doorrechercheert'. Wij hebben in volle covidcrisis het volgende meegemaakt. Bij ons wonen 6800 Nederlanders. Daar zijn bedrijfsleiders met Nederlandse nationaliteit bij. Ze zijn bij ons gedomicilieerd, maar ze krijgen van de Nederlandse staat geen steun terwijl hun bedrijf in Nederland ligt. Ze betalen daar belastingen, creëren daar jobs en welvaart, maar ze zijn bij ons gedomicilieerd en krijgen dus geen steun. Op alle vlakken, of dat nu politie en justitie is, arbeidsmarkt of sociale zekerheid, hebben we nood aan meer Europese Unie. Ik zeg dat vanuit de politieke praktijk.

Aan de andere kant, goede collega's en goede collega Vanlouwe, is Polen natuurlijk niet aan zijn proefstuk toe. Mocht dat nu bij hoge uitzondering zijn, dan stond ik hier nu niet. Maar ze zijn natuurlijk wel zeer geïnteresseerd in de 24 miljard euro uit het Europees herstelplan, de 12 miljard euro aan leningen die daar nog aan gekoppeld zijn en de 121 miljard euro uit de Europese regionale fondsen. Geen rechten zonder plichten. Als men zich inschrijft in dat Europese kader, dan houdt men zich ook aan de rechtsbeginselen en die zijn wat dat betreft duidelijk: primauteit voor het Europese recht. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: Mevrouw Lambrechts heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Minister, we hebben het hier al vaker gezegd: de Europese Unie is al lang geen unie meer van kolen en staal, het is een unie van waarden, mensenrechten, democratie, scheiding der machten, vrijheid van meningsuiting en vrijheid van pers. Dat zijn ook de hoekstenen van de EU. Helaas zien we keer op keer dat bepaalde lidstaten deze waarden niet volgen en met de voeten treden. Na het aanvallen van de rechten van holebi's en transpersonen, na het aanvallen van de persvrijheid, ondergraaft Polen nu bewust een van de basisprincipes van de EU, namelijk dat het EU-recht primeert op het nationaal recht. Ik treed goede collega Keulen bij met de volgende vraag: zal de regering het steunen dat we de steunfondsmiddelen die na corona werden toegekend aan Polen, inhouden als Polen verdergaat op dit elan?

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

Peter Van Rompuy (CD&V): Europa is begonnen als een vredesproject. Het is geëvolueerd naar een vrijhandelszone. Nu is het meer dan ooit een unie van waarden. Dat is de kern en het hart van de Europese gedachte, vandaag zelfs meer dan het vroeger was. We kunnen dus niet tolereren dat een land zegt dat het die regels gewoon naast zich neerlegt. Dan kom je op een hellend vlak. Het is een dominosteen die van alles in gang kan zetten.

Het is mijn overtuiging dat Polen de Europese Unie niet zal verlaten. De overgrote meerderheid van de Polen wil maar al te graag in de Europese Unie blijven. Dat geldt des te meer na de Brexit. We moeten ze er ook niet uitgooien. Daarmee is het probleem helemaal niet opgelost.

Tot voor kort was de Europese Commissie in een dergelijke situatie tandeloos. Maar de situatie is sinds kort helemaal veranderd. Als men de regels niet respecteert, dan krijgt men daarvoor lik op stuk en worden de subsidies in de frigo gestopt, namelijk 34 miljard, euro zoals nu het geval is. Het is mijn vraag aan de regering dat men die in de frigo houdt, zolang de Polen de rechtsstaat blijven schenden. Dat is de lijn die we in dezen moeten trekken.

Het is trouwens des te cynischer dat de Polen tegen die maatregel naar het Hof van Justitie trekken, waarvan ze zelf het gezag niet erkennen. Het is dus een absurde situatie geworden.

Ik zal afsluiten. Zoals collega Keulen gezegd heeft: geen rechten zonder plichten, ook niet in de Europese Unie.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, collega's, het is frappant te merken hoe hysterisch de voorbije dagen op de uitspraak van het Poolse grondwettelijk hof gereageerd is. Mocht er even verontwaardigd gereageerd worden op gelijk welk arrest van ons Grondwettelijk Hof, dan zal men hier, misschien nog wel terecht, de mond vol hebben over de onafhankelijkheid van de rechtspraak die gewaarborgd moet blijven. Sta me toe dat allemaal een beetje vreemd te vinden. Want als er één land is dat er met kop en schouders bovenuit steekt op het vlak van politieke benoemingen, dan is het dit land wel. Mocht Polen morgen komen klagen over de manier waarop ons Grondwettelijk Hof samengesteld is, dan zou ik de reacties hier in dit halfroond nog wel eens willen zien.

Intussen dreigt dan die Europese Commissie met dwangsommen richting Polen. En ondertussen worden in diezelfde Europese Unie politici die opkomen voor het recht op zelfbeschikking in Catalonië, in de cel geworpen, mijnheer Van Rompuy. Dat bent u blijkbaar vergeten. Ik heb u daar in elk geval niet over gehoord en ik heb ook de Europese Commissie nog niet horen oproepen tot het stopzetten van financiële steun aan Spanje. Het zijn dus nogal allemaal erg doorzichtige spelletjes, collega's. Polen

verzet zich terecht tegen die voortdurende Europese inmenging en Vlaanderen zou daar beter eens een voorbeeld aan nemen. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik denk dat, op de laatste tussenkomst na, de meningen vrij unisono zijn, met hier en daar accentverschillen. Maar in de rechtstreekse contacten van de minister-president met de Poolse regering zal hij blijven benadrukken dat het respect voor de rechtsstaat een onwrikbare hoeksteen is van het beleid van de Vlaamse Regering.

En ja, er zijn natuurlijk Europese sanctiemechanismen die ultiem in werking zouden kunnen worden gesteld, maar ook daar is misschien de vraag wat de meest doeltreffende maatregel is, het meest doeltreffende optreden in dezen, zodat je ervoor zorgt dat je niet nog meer martelaars gaat creëren of ze niet nog meer in een hoek gaat drijven.

Wat ook belangrijk is, is de vaststelling van de broosheid van de Europese constructie. Niets is voor eeuwig. Ook daar moeten we oog voor hebben.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Dank u wel, minister. Ik heb alle vertrouwen in de diplomatieke en politieke contacten die de minister-president zal leggen.

Ik wil toch inderdaad blijven wijzen op die hypocrisie. Terecht wordt er gewezen naar de problemen die er zijn in Polen, maar anderzijds zwijgt men manifest wanneer er bepaalde problemen zijn in Spanje, wanneer er mensen in de gevangenis zitten als gevolg van hun politieke overtuiging. Het heeft geen zin om stoere verklaringen te doen over sanctiemechanismen, geld inhouden en dergelijke. Het is tijd voor dialoog. Dialoog moet gebeuren in Spanje met betrekking tot de Catalaanse kwestie, maar er moet ook dialoog gevoerd worden met de Poolse regering, desnoods met de Hongaarse regering. Het is tijd voor actie. Het is tijd voor dialoog. Dan pas geraakt men uit dergelijke crises.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Voorzitter, goede collega's, zwijgen is natuurlijk instemmen met de sterkste en dan laat je eigenlijk het recht van de sterkste ook triomferen. Wat in Polen gebeurt, heeft niets met recht en gerechtigheid te maken. Het is nochtans de naam van de partij die de meerderheid uitmaakt. Jaroslaw Kaczynski. Dit is inderdaad het recht van de sterkste, ook gewoon historisch. De Polen hebben ons mee bevrijd in 1944 en hebben een geschiedenis van onderdrukking, twintigste eeuw, de nazibezetting en de communistische onderdrukking. In de negentiende eeuw bestond het land niet, was daar de dubbelmonarchie Oostenrijk-Hongarije, Pruisen, Rusland. Nu staan ze aan de verkeerde kant van de geschiedenis en ik roep hen op om terug te keren naar de internationale rechtsorde, wat ook de meerderheid van de Polen zelf wil.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Stephanie D'Hose aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de toekomst van de renteloze kunstlening Kunst Aan Zet

De voorzitter: Het antwoord wordt gegeven door minister Weyts.

Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Minister ad interim van Cultuur, we mogen hier weer aan dit spreekgestoelte staan. Dat is heel fijn. Wat eigenlijk nog veel fijner is, is dat we ook weer evenementen mogen organiseren en bezoeken. Zo zijn er natuurlijk de talrijke kunstbeurzen die ons land kent. Ik was vorige week op de opening van the Belgian Art & Design Fair in Gent. De 'talk' of de beurs waren de positieve resultaten van Kunst Aan Zet.

Voor de collega's die Kunst Aan Zet niet kennen: dat is een renteloze kunstlening. Stel dat je naar een galerie gaat en verliefd wordt op een kunstwerk, dan kan je met een renteloze lening dat kunstwerk aankopen, tussen 500 en 7000 euro, gespreid over maximaal twee jaar. Dat is een heel mooi staaltje van aanvullende financiering. Het is geen win-win, maar een win-win-winsituatie. Het is een win voor de jonge kunstenaar die zo zijn werk aan de man of aan de vrouw kan brengen. Het is een win voor uiteraard de koper, die niet zomaar 7000 euro op tafel kan leggen. En het is een win voor de galerie die zo een heel nieuw publiek kan aanboren.

De resultaten zijn dus goed, de voorlopige evaluaties zijn zelfs nog beter. Het blijkt dat een op de drie voor het eerst een kunstwerk aankoopt via Kunst aan Zet. 88 procent van de kopers zou dat nooit gedaan hebben zonder renteloze lening. Het lijkt me noodzakelijk dat we de lening voortzetten.

Daarom deze vraag, want het wordt dringend. De beheersovereenkomst loopt binnenkort af. Is het de bedoeling van de Vlaamse Regering om dit succesvolle instrument voort te zetten? Kunt u hierover duidelijkheid geven?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Kunst in Huis heeft in juni een uitgebreide evaluatie gemaakt van Kunst aan Zet met voortgangsindicatoren van het instrument en heeft een uitgebreide klantenbevraging gedaan, zowel bij kopers als bij galeriehouders. Uit de evaluatie blijkt dat het instrument stilletjes op gang gekomen is en daarna op kruissnelheid is gekomen. De opstart verliep traag, maar dat had te maken met de lange aanvraagprocedure bij de Financial Services and Market Authority (FSMA) die de financiële partner Hefboom moest doorlopen om een licentie te krijgen om de consumentenkredieten te verstrekken, en uiteraard ook door de coronacrisis. De galeries bleven lange tijd dicht en potentiële kopers waren met andere zaken bezig dan het aankopen van kunst.

Die periode is nu voorbij. Vandaag staat het instrument op de rails. Kunst in Huis heeft de nodige initiatieven genomen om het instrument bekender te maken. Zo ontwikkelde men onder andere een interactieve website die mensen warm maakt voor kunst. Het galerienetwerk kreeg een boost. De kunstenaars reageerden enthousiast. De return voor zowel de kunstmarkt als het brede publiek is duidelijk.

Een betere zelfredzaamheid van Kunst aan Zet is wel nog een uitdaging. Op dit moment bevinden we ons echter in een heel andere situatie dan bij de opstart. De minister-president begrijpt de vraag van Kunst aan Zet om duidelijkheid te krijgen. Tegen het einde van de maand wil hij, rekening houdend met de budgettaire impact en in het kader van het kerntakendebat, de gevraagde duidelijkheid geven voor Kunst aan Zet.

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Spijtig, vandaag nog geen duidelijkheid. Ik begrijp het, maar ik wil toch benadrukken dat het heel duidelijk in ons regeerakkoord staat: de aandacht voor cultureel ondernemerschap versterken en de huidige instrumenten voortzetten en versterken. Ik wil oproepen om dit zeker te verlengen. We gaan zo de subsector van de beeldende kunsten beter ondersteunen. Het is een subsector die dit zeer erg nodig heeft. Ze kunnen met moeite de

eindjes aan elkaar knopen. Dat blijkt uit onderzoek. We hebben het recht om snel te weten waaraan en waaraf.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Voorzitter, dank u, mevrouw D'Hose, voor de vraag. De renteloze kunstlening is inderdaad een goede zaak voor de kunstenaars en de kunstgalerijen en mensen die anders misschien geen kunst zouden kopen. Ik deel uw bezorgdheid en ik ben ook voorstander van een voortzetting van het systeem.

Wij hadden hier één bezorgdheid en een bedenking op voorhand. Het kan natuurlijk niet de bedoeling zijn dat mensen die vermogend genoeg zijn, met overheids-geld gaan beleggen in kunst en een renteloze lening krijgen terwijl ze dat absoluut niet nodig hebben. Voor ons mogen de instrumenten nog scherper zodat het zeker om mensen gaat die zo'n kunstwerk anders niet zouden kunnen kopen. Dat is de doelgroep. We moeten ervoor zorgen dat die mensen gebruikmaken van de renteloze lening.

Uit de evaluatie blijkt dat de resultaten vrij positief zijn. Het zijn inderdaad mensen die anders geen kunst kunnen kopen en dat nu wel doen. Maak dat nog een beetje scherper, maak de randvoorwaarden nog wat scherper. Op zich zijn wij voorstander en hopen we dat het instrument kan worden voortgezet.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Dank u voor de vraag, collega D'Hose. Het voorwaardelijke antwoord van de minister stemt mij ietwat ongerust. Zelf heb ik ervaren – en het blijkt ook uit de studie – dat dit project een zeer zinvol project is. Het is een win-win-win voor jonge kunstenaars, jonge kunstverzamelaars en de galerijen. Vanuit onze fractie steunen wij de oproep om Kunst aan Zet zeker voort te zetten, zij het dat we het volgende aandachtspunt willen meegeven.

Het is heel fijn dat blijkt dat 88 procent van de mensen die nu meedoen en die gebruikmaken van de regeling, geen kunst zouden hebben aangekocht indien dit niet bestond. Maar wij zouden graag hebben dat dit initiatief verder wordt uitgerold over de kleinere steden en de kleinere galleries, om op die manier nog meer mensen met kunst in aanraking te laten komen.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Collega D'Hose, dank u voor de boeiende vraag. Deze kunstlening bereikt vooral een nichepubliek. Maar u stelt terecht dat het niet alleen is om dat nichepubliek van kunstliefhebbers te bereiken, het is ook een belangrijke bron van inkomsten en ondersteuning voor de galeriehouders en de vooral jonge kunstenaars. De jongeren maken maar een klein onderdeel uit van de aankopen van de potentiële kunstkopers. Kan dit niet bijgestuurd worden, om het aantal kopers te bereiken die de echte doelgroep zijn van deze kunstkooplening? Zijn daar, bij de verdere evaluatie, initiatieven toe gepland?

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Ik geef voor de goede orde mee dat ook onze fractie zeker voorstander is om dit voort te zetten. Ik was door wat collega Meuleman zei een beetje getriggerd om bepaalde dingen toch wat scherper te stellen. Ik snap de redenering, maar je moet het toch ook van de andere kant bekijken. Een van de redenen waarom dit initiatief bestaat, is om het kopen van kunst net opnieuw aantrekkelijker te maken. Als je bepaalde dingen te scherp afstelt, zou dat wel eens een negatieve impact kunnen hebben op net de jonge

kunstenaar die van dit systeem profiteert. Voor mij maakt het niet zozeer uit wie er gebruik van maakt, maar wel dat er gebruik van wordt gemaakt, om de jonge kunstenaar te ondersteunen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik noteer de kamerbrede steun, hoewel er hier en daar toch wel wat bijsturingen worden voorgesteld. Maar, zoals gezegd, nog even geduld: het einde van de maand is nabij. We zijn de dertiende. De minister-president verschaft duidelijkheid. Die duidelijkheid is heel nabij tegen het eind van de maand.

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): We zullen nog even geduld oefenen, minister.

Voorzitter, ik wil u danken omdat ik deze vraag heb mogen stellen. Het is immers zo dat Kunst aan Zet een trage opstart kende door corona, maar ook doordat het instrument nog niet voldoende bekend is. Bij dezen hoop ik dat ook onze collega's ambassadeurs kunnen worden van dit mooie project.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Chris Steenwegen aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het Vlaamse klimaatbeleid in aanloop naar de VN-klimaatop COP26 in Glasgow

ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de acties rond het klimaat en de maatregelen die de minister neemt in de aanloop naar de klimaatop COP26 in Glasgow

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, zondag waren er heel veel mensen in Brussel. Tienduizenden mensen hadden een heel duidelijke boodschap, ook aan deze Vlaamse Regering en aan u, minister: de boodschap dat het huidige beleid tekortschiet en dat we in actie moeten komen. Kom nu eindelijk eens in actie! U bedreigt met het huidige beleid of het tekort aan beleid echt onze toekomst. U en deze Vlaamse Regering zijn dit voorjaar in de klimaatzaak veroordeeld voor het schenden van de zorgplicht en de mensenrechten van onze burgers.

En wat was de reactie van deze Vlaamse Regering? Geen enkele. Deze zomer was er een rapport van de Verenigde Naties dat heel alarmerend is en dat zegt dat het zelfs nog erger is dan de worstcasescenario's, dat het nog forser en sneller gaat. Dat is wat we vandaag waarnemen. Daarop komt er geen enkele reactie van deze regering.

Deze zomer hadden we de overstromingen in Wallonië. Nog nooit is er zoveel menselijk leed veroorzaakt met een directe link naar de klimaatverandering hier bij ons. Zoveel doden, zoveel schade. En wat doet onze Vlaamse Regering? Niets.

Minister, over enkele weken is er de conferentie in Glasgow, waar veel wereldleiders bijeen zullen komen om nieuwe afspraken te maken, en dat is ook nodig. Het is echt belangrijk. Parijs heeft goede doelstellingen opgeleverd, maar de engagementen om die na te komen, gaan we niet aan. Dus moeten we ons beleid veranderen.

Minister, u hebt aangekondigd dat er een ministerraad komt over klimaat. Komt die ministerraad er nog voor de top van Glasgow? Gaat de Vlaamse Regering gebruikmaken van de #klimaatraad om haar beleid en klimaatplan bij te sturen, zodat de verhoogde doelen van Europa worden nagekomen?

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, het klimaatbeleid in ons land bestaat uit taksen en facturen voor de brede werkende klasse, en langs de andere kant miljoenen subsidies voor de grote bedrijven. Dat klimaatbeleid is failliet.

U zegt dan: "Het kan niet anders, het moet allemaal haalbaar en betaalbaar zijn." Minister, bent u al eens in Verviers geweest? Bent u aan die mensen al eens gaan uitleggen dat ons beleid vandaag niet haalbaar is? Hebt u dat al eens uitgelegd aan de mensen van Pepinster, van Verviers, van de Maasgemeenten, van Vlaams-Brabant? Zij merken vandaag in de praktijk dat ons klimaatbeleid niet haalbaar is en niet betaalbaar is.

De gevolgen van het klimaatbeleid vandaag zijn niet betaalbaar en niet haalbaar voor de mensen die ze meemaken. Het klimaatbeleid zelf is niet betaalbaar voor de mensen die al die facturen en al die taksen moeten ophoesten. Dat is het echte haalbare en betaalbare dat vandaag niet wordt gerealiseerd.

Minister, de vraag is natuurlijk wat er niet haalbaar en niet betaalbaar is. Wat is er niet haalbaar aan investeringen in een sterk openbaar vervoer in plaats van één op vijf bushaltes in Vlaanderen te schrappen? Wat is er niet betaalbaar aan investeren in publieke hernieuwbare energie? Iedere euro die je erin stopt, brengt onmiddellijk op, zodra de zon begint te schijnen. Wat is er niet realistisch aan investeren in isolatie voor mensen die geen lening kunnen aangaan, die de investeringen niet op tafel kunnen leggen?

Dan moeten er natuurlijk andere keuzes worden gemaakt, en dat is exact waarom er afgelopen zondag zoveel volk op straat was, veel meer volk dan wie ook had verwacht. Dan moeten er andere keuzes worden gemaakt en dan moeten we stoppen met het vingertje te wijzen naar de mensen en de jongeren die op straat komen voor het klimaat. We moeten stoppen met het vingertje te wijzen naar de mensen die vandaag nog de auto nodig hebben om op hun werk te raken. Dan moet het beleid eindelijk eens naar zichzelf kijken en maatregelen nemen.

Minister, gaat u reageren op de boodschap van die tienduizenden mensen die vorige zondag in Brussel waren? Gaat u uw ambities aanscherpen? Welke boodschap gaat u meenemen naar Glasgow? (*Applaus van Lise Vandecasteele*)

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik ben in Voeren geweest, ik ben in Wallonië geweest, ik heb de afgelopen maanden verschillende bezoeken gedaan. Het allereerste wat deze regering heeft gedaan, is het klimaatadaptatieplan. De collega's van Wallonië hebben dit zelfs opgevraagd. Ze hadden daar geen adaptatieplan.

Uiteraard moet de CO₂-uitstoot naar beneden. Als we de gevolgen van de klimaatverandering hier in Vlaanderen willen opvangen, als we ons allemaal en onze huizen willen beschermen, dan gaan we wel moeten investeren in dat klimaatadaptatieplan. Dat is ook de reden geweest waarom we vorig jaar de Blue Deal hebben goedgekeurd, en waarom deze regering 500 miljoen euro uittrekt om te investeren, om ons te beschermen tegen de lange droogteperiodes en tegen de hevige regenbuien.

Dat is ook de reden waarom er sinds vorig jaar al heel wat infrastructuurwerken in Vlaanderen bezig zijn: het verdiepen en verbreden van rivieren, buffercapaciteit, opvangcapaciteit, circulair watergebruik, ook in bedrijven, ook in de industrie. We investeren ook 200 miljoen euro louter en alleen in het aanleggen van natte natuur. Dat is wat Vlaanderen doet. Dat is het allereerste wat we hebben gedaan, want dat is wat we nu heel concreet moeten doen om ons allemaal te beschermen tegen die klimaatverandering.

Ja, wij moeten ook die CO₂ naar beneden halen. Ik denk dat daar geen discussie over bestaat. Dat is ook de reden waarom Vlaanderen bijvoorbeeld een zeer ambitieus renovatieplan heeft. Daarmee zullen we de gezinnen ondersteunen, ook met financiële middelen. We hebben daar 300 miljoen euro voor vrijgemaakt. We hebben een verplichte renovatie ingevoerd voor niet-residentiële woningen. Dat gaat van isolatie tot andere zaken.

Is dat echter het enige? Neen. Dat is ook de reden waarom de minister-president in zijn Septemberverklaring heeft aangekondigd dat er een speciale ministerraad over het klimaat moet worden georganiseerd.

Ik ben coördinerend minister. Ik wil zo veel mogelijk doen, en het liefst zo snel mogelijk. Ik denk dat mijn boodschap ter zake heel duidelijk is. We moeten dat op een slimme manier doen, want het moet inderdaad wel betaalbaar zijn, beste collega's. We moeten er goed over waken dat we niet gaan oversubsidiëren: 20 miljard euro in hernieuwbare energie en kijk waar vandaag staan. U moet het mij dus niet kwalijk nemen dat ik wel vind dat we moeten gaan voor die maatregelen die het meest renderen. Die speciale ministerraad zijn we op dit moment aan het bekijken. Het liefst van al doen we die voor de top van Glasgow. We zijn een datum aan het zoeken.

Ik heb heel de samenleving ook gemobiliseerd. Ik heb in de zomer reeds aan de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (Minaraad), de adviesraden, zelfs de Vlaamse Jeugdraad, en het expertenpanel inzake klimaat advies gevraagd over welke bijkomende maatregelen er nog kunnen worden genomen in Vlaanderen om ons klimaatplan wat robuuster te maken. Men moet dat advies tegen 15 oktober aan ons overmaken. Ik wacht dat advies dus af. Ik zal dan ook die adviezen met de collega's binnen de Vlaamse Regering bespreken, en dan moeten we natuurlijk zo veel mogelijk doen, het liefst zo snel mogelijk. Het moet echter betaalbaar zijn. Als je immers de gele hesjes in Frankrijk ziet, dan denk ik dat niemand dat wil. Ik verwijs ook naar de bestormingen van deze week. Collega's, ik blijf erbij: gascentrales, dat is federaal, dat zijn jullie collega's die daarvoor zijn. Ook dát is fossiel. Ik zou ook een oproep willen doen: in deze tijd waarin we naar klimaatneutraliteit moeten gaan, hebben we niet de luxe om duurzame energie uit te sluiten.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, dank u wel. De top in Glasgow is een vervolg op die van Parijs in 2015. Ik weet niet of u dat weet, maar België heeft toen een prijs behaald, uitgereikt door de Europese milieubeweging. Dat was de prijs 'Fossiel van de dag'. De reden was dat we er toen nog niet in waren geslaagd ... (*Opmerkingen*)

De voorzitter: Laat collega Steenwegen uitspreken, alstublieft. (*Opmerkingen*)

Ja, maar dat geldt ook voor u, collega Rzoska.

De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, dat was omdat we er nog niet in waren geslaagd, na zes jaar, om binnen België tot een afspraak te komen over wie welke maatregelen en welk aandeel op zich zou nemen. De vraag is dus: willen we onszelf die oneer nog eens aandoen? Of gaan we nu, in de aanloop naar Glasgow, wél proberen om snel tot een 'burden sharing' te komen? Welke stappen hebt u al gezet om tot die verdeling van de lasten te komen? Welke maatregelen of acties zult u nog nemen om daartoe te komen, zodat we vóór Glasgow tot een overeenkomst ter zake kunnen komen?

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, u hebt veel gezegd, maar u hebt vooral de vraag niet beantwoord. Binnenkort start de top in Glasgow. Afgelopen zondag was er een enorme mobilisatie van mensen uit heel België. Jong en oud hebben samen meer ambitie gevraagd. Mijn vraag is wat u naar Glasgow zult meenemen. Wat zult op tafel leggen? U hebt gezegd dat u zo veel mogelijk wilt doen, maar dat is niet waar. U hebt een Vlaams Energie- en Klimaatplan opgesteld waarin de achterhaalde Europese doelstellingen niet eens worden gehaald. De EU legt nu iets hogere doelstellingen op, maar dat is nog altijd niet wat nodig is om de klimaatonttanding tegen te houden. U blijft rond de pot draaien en zeggen dat het allemaal haalbaar en betaalbaar moet zijn. Ik herhaal dat de haalbaarheid en de betaalbaarheid ook zit bij de slachtoffers en bij de mensen die het huidige klimaatbeleid al met taksen op de facturen moeten betalen. De vraag is heel concreet. Welke doelstelling zal Vlaanderen in Glasgow op tafel leggen? Daar wordt verwacht dat alle landen van de wereld op tafel leggen wat zij zullen doen om de klimaatcrisis te voorkomen. Welk aandeel zult u daarin opnemen?

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Voorzitter, de sprekers vooraan hebben over één zaak alleszins gelijk. Het klimaat is bijzonder belangrijk en staat hoog op de agenda. De tienduizenden mensen die afgelopen zondag hebben betoogd, hebben opnieuw een duidelijk signaal gegeven. De overstromingen en de wereldwijde extreme weersfenomenen zorgen ervoor dat we echt niet kunnen wachten om te handelen.

De Vlaamse Regering handelt ook. Er is een Vlaams Energie- en Klimaatplan, waarvan we allemaal weten dat het moet worden aangescherpt. Wanneer de Europese doelstellingen voor 2030 worden geofficialiseerd, zullen we meer moeten doen dan nu het geval is. Dat vergt ook samenwerking met de andere deelstaten en met de federale overheid.

Minister, het verwondert me dat de vraagstellers niet hebben gerefereerd aan de hier kamerbreed goedgekeurde resolutie over wat de Vlaamse en de Belgische houding tijdens COP26 moet zijn. Eigenlijk is de vraag op welke manier u uitvoering zult geven aan die resolutie, die duidelijk aangeeft wat de Vlaamse en Belgische ambities moeten zijn om tegemoet te komen aan de vragen die in Glasgow zullen worden gesteld. Zult u ervoor zorgen dat we voor COP26 in Glasgow een intra-Belgische verdeling van de lasten en de lusten van het klimaatbeleid hebben?

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Voorzitter, vanwege de uit de pan swingende energieprijzen zitten miljoenen Vlamingen met de handen in het haar, maar de Vlaamse volksvertegenwoordigers aan de linkerzijde willen nog maar eens een onrealistisch klimaat- en energiebeleid doordrukken. We moeten realistisch blijven. Wat we hier in Vlaanderen kunnen doen, is zeer beperkt. Groen heeft de federale ministerpost in handen en dat kan echt een impact hebben om de CO₂-uitstoot van dit land te laten dalen. We moeten afstappen van de gasinstap, want daarmee legt Groen de verantwoordelijkheid bij de burger. Hier wordt een symboolpolitiek gevoerd die enkel in de richting van nog meer overhaaste en ondoordachte verkwallingen van belastinggeld zal leiden. Het is diezelfde gedachtegang die ons met de historische schuldenput van de groenestroomcertificaten heeft opgezadeld.

Minister, wat zult u doen om te garanderen dat de klimaatconferentie geen aanvullende lasten oplegt aan de mensen die het vandaag al moeilijk hebben om hun rekeningen te betalen?

De voorzitter: De heer Muyters heeft het woord.

Philippe Muyters (N-VA): Minister, ik zie hier een minister die de ambitie heeft om een aantal bijkomende maatregelen te nemen. We moeten echter eerlijk zijn. Zelfs al Vlaanderen de meeste maatregelen in heel de EU had genomen, zou dat de overstromingen in Wallonië niet hebben voorkomen. We moeten die maatregelen absoluut nemen, maar we moeten niet doen alsof dat de oorzaak van de overstromingen is. Dat is bij de haren gegrepen. COP26 is er om ervoor te zorgen dat niet enkel in Vlaanderen of zelfs niet enkel in de EU, maar overal in de wereld maatregelen worden genomen.

Om ervoor te zorgen dat we tijdens COP26 niet opnieuw het fossiel worden, hebben de meeste partijen, niet enkel in het Vlaams Parlement, maar ook in de andere parlementen, een kader uitgetekend waarmee ze alle op COP26 aanwezige ministers een leidraad meegeven in verband met de standpunten die ze namens België kunnen innemen.

Dat is de goede weg, denk ik, die we kunnen bewandelen om iets te kunnen doen aan het klimaat.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, een twintigtal minuten geleden waren hier twee collega's – uw partijgenoot Vanlouwe en collega Keulen – kwaad over Polen dat de Europese regels niet volgde en daarvoor zou moeten worden gesanctioneerd. Ik moet u toch wel zeggen, ook ter attentie van collega Muyters, dat ook Vlaanderen de Europese doelstellingen en ambities tot nader order niet haalt, zelfs niet de aangescherpte. Ik wil mij dus aansluiten bij die twee collega's die heel hard riepen dat Vlaanderen zijn deel zou doen, zijn taak zou doen, zijn afspraken zou nakomen. Het zou al heel veel zijn.

En ter attentie van collega Pieters: het zou bijvoorbeeld geholpen hebben als de Vlaamse Regering inzake renovatie van woningen haar doelstellingen gehaald had. Dan hadden heel wat Vlamingen niet met hun handen in het haar maar met warme handen en voeten in de zetel gezeten. Dan hadden zij met een gerust gemoed naar de winter kunnen kijken, wat nu niet het geval is. Dus mijn ambitie en mijn oproep aan u, minister, is om die doelstellingen te halen. Verbind u daartoe, neem concrete maatregelen, en leef dat na. Het is heel simpel. Het staat op papier.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Bedankt, collega's. Er is in de eerste ronde ook verwezen naar de klimaatzaak en de uitspraak van de rechter. En dat is, denk ik, ook de frustratie bij heel wat mensen: dat de doelstellingen uit het verleden totaal niet zijn gehaald. Dat we die tanker moeten keren, daar ben ik het volledig mee eens. Oké, jullie spreken misschien over die min 35 procent, en dat dat veel te weinig is voor Vlaanderen. Europa zegt nu ook dat het meer moet zijn. Maar misschien moeten we wel eens beginnen. En dat is wat we sinds vorig jaar met het afkloppen van het klimaatplan hebben gedaan. De renovaties zijn daarin met stip aangescherpt. We kijken ook naar mobiliteit, met de vergroening van onze bussen, maar ik kijk ook naar hoe we die minder kilometers kunnen invullen die ook in het klimaatplan staan. Ook de landbouw en de economie zullen maatregelen moeten nemen, collega's.

Wat ten tweede de 'burden sharing' betreft, hebben we natuurlijk heel wat contacten met de collega's. Sta me toe te zeggen dat het niet altijd vlot gaat. Ik moet eerlijk zeggen dat collega Henry, die nu voorzitter is, dat heel goed doet. Maar federaal is het echt wel problematisch. Sta mij toe om ook dat mee te geven. Men kan niet vanuit federaal niveau zeggen dat ze gigantische doelstellingen willen, en dan achterover leunen als we spreken over welke maatregelen we dan gaan nemen. Ik vind dat dat getuigt van heel weinig respect naar elkaar. Op dat

gebied heb ik wel vertrouwen in de heer Henry, die vanuit Wallonië de bekommernissen deelt die wij ook in Vlaanderen hebben, ook richting haalbaarheid. Want ik vind dat, als je een doelstelling vooropstelt, je ze potverdorie ook moet halen. Ten tweede is er ook de bekostiging, maar dat is een andere kwestie, waar we ook wel voldoende aandacht voor moeten hebben.

De resoluties die hier in het Vlaams Parlement werden goedgekeurd, zullen we natuurlijk ook meenemen. Maar we zullen op de klimaatop vanuit Europa ook wel onze stem moeten laten horen richting de andere grootmachten. Dat staat ook in de resolutie, denk ik. Kijk maar naar China, dat nu nog 43 bijkomende steenkoolcentrales gaat oprichten. Kijk naar Amerika, waar Joe Biden – sommigen hier in dit halfrond zijn er fan van – nog olie- en gasvelden gaat ontginnen. En dan is er een Federale Regering die gascentrales wil bouwen. En aan de bevolking zeggen we: we gaan die stookolieketels toch uitfasen. Het parlement heeft dat hier goedgekeurd. Groen heeft gisteren aan mij nog de vraag gesteld dat je houtkachels moet gaan verbieden. Kijk, ik vind dat je als overheid zelf het goede voorbeeld moeten geven, dat je vanuit de overheid moet zeggen: wij kiezen voor die duurzame energie. We gaan niet met oogkleppen werken, en we gaan alles bekijken in het kader van properheid, betaalbaarheid en alles wat je wilt. *(Opmerkingen van Jeremie Vaneeckhout)*

Wat zegt u?

De voorzitter: U moet daar niet op antwoorden, minister Demir. Collega Vaneeckhout, u hebt het woord niet. Gaat u verder, minister Demir.

Minister Zuhal Demir: Dank u wel, voorzitter.

En dat is natuurlijk wel de contradictie in onze samenleving, waarbij de burgers – en u zult die mails ook wel krijgen – zeggen dat ze hun houtkachel niet meer mogen aansteken, dat ze hun stookolieketel moeten vervangen, terwijl wij intussen gascentrales plannen. Zij vragen zich af hoe dat te rijmen valt. Ik kijk ook naar mezelf, ik vind gewoon algemeen dat we als beleidsmakers goed moeten nadenken wat we vragen van de bevolking en daarbij zelf het goede voorbeeld moeten geven.

En ja, Vlaanderen investeert in windenergie. U mag dat checken. Ik heb de afgelopen jaren enorm veel vergund en zal dat ook blijven doen inzake windenergie. Ik besef heel goed dat we een probleem hebben met zonne-energie. Collega Vaneeckhout heeft daar even naar verwezen. Door het arrest van het Grondwettelijk Hof, waarbij de federale overheid in beroep is gegaan tegen de Vlaamse regeling, hebben wij geprobeerd om zo snel mogelijk tegemoet te komen met een vergoeding, maar het vertrouwen is weg. We zullen dat vertrouwen opnieuw moeten opbouwen. Dat is ook de reden waarom we volgende week met alle partners die met hernieuwbare energie bezig zijn, zullen uitpakken met een groot-schalige campagne, waarbij we de juiste informatie zullen meedelen.

Ik besef dat daar nog wel wat werk is, maar ik denk dat het een kwestie van tijd is om op Vlaams niveau ons werk te doen rond hernieuwbare energie. De minister-president organiseert een ministerraad over het klimaat waarbij alle collega's uit de regering maatregelen naar voren zullen moeten brengen. En dan hoop ik inderdaad dat we in Glasgow het Vlaamse beleid kunnen verdedigen, maar ook zullen kunnen zeggen dat de inspanningen van iedereen moeten komen.

Intussen moeten we hier in Vlaanderen verder werken aan klimaatadaptatie, want nogmaals, ik ben het ermee eens dat we weg moeten van fossiele brandstoffen en dat die CO₂ naar beneden moet, maar men zal hier in Vlaanderen de Vlamingen en de huizen beschermen door een fatsoenlijk klimaatadaptatieplan uit te voeren. Daar zitten zeventig punten in die we sinds vorig jaar één voor één uitvoeren. Ik heb dat plan ook bezorgd aan de Waalse collega's. Het is wel essentieel, maar in

dit halfroond wordt natuurlijk vergeten dat we daar de komende jaren een half miljard euro aan besteden.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, collega Muyters, er wordt vaak verwezen naar het kleine aandeel dat wij hebben op wereldschaal, maar wat is onze historische verantwoordelijkheid? Hoeveel heeft West-Europa historisch op wereldschaal uitgestoten aan CO₂? Dat ligt veel hoger dan ons aandeel vandaag. Wij hebben dus ook een historische verantwoordelijkheid en een verantwoordelijkheid om nu op te treden en aan de slag te gaan. Wij zijn de veroorzakers van het probleem en dus moeten wij het ook aanpakken. Dat hebt u niet gezegd. Er is altijd de idee of het riedeltje dat wat wij doen, niets betekent maar dat klopt niet.

Minister, wat het bestaande klimaatplan betreft, is nog niet de helft van de maatregelen die erin staan en die in uitvoering moesten zijn, in uitvoering. U hebt zelf een rapportage gemaakt. Kijk die eens goed na en u zult zien dat er eigenlijk heel weinig van in huis komt.

Ik zou echt willen vragen om met die jongeren te praten. Het was ook de vraag van de jongeren vorige zondag om in gesprek te gaan met u, zodat zij hun maatregelen kunnen voorleggen en mee kunnen denken over oplossingen. Ik wil u vragen u te verbinden tot de doelen van Europa in Glasgow. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, we hebben de enorme overstromingen gezien in Wallonië, we hebben de grote klimaatmars van gisteren gehad, maar voor u verandert dat blijkbaar niets. U blijft vasthouden aan uw achterhaalde doelstellingen en u zegt nu dat we er eindelijk eens mee moeten beginnen. Bent u misschien vergeten dat u de afgelopen vijftien jaar mee in deze regering zat, mee dit non-beleid hebt gevoerd? Dit is niet de eerste klimaatbetoging. Die bordjes die hier toevallig in het parlement rondslingeren, zijn niet voor de eerste keer gemaakt. *(Jos D'Haese toont het bord uit de betoging dat eerder in de vergadering door Filip Brusselmans aan hem was overhandigd.)*

Ik loop al tien à vijftien jaar mee in dit soort van klimaatmarsen. Als u die ambitie op tafel wilt leggen, spreek ze dan verdorie ook uit. Trek die ambitie op en maak dat wij als Vlaanderen, binnen België, binnen Europa, in deze wereld mee bijdragen aan de klimaatoplossing!

En de mooie stickers op de achterkant, beste collega's, kan iedereen bestellen op redfox.be. *(Applaus van Lise Vandecasteele)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Andries Gryffroy aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het uitvallen van zonnepaneelinstallaties

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): In tegenstelling tot wat vorige sprekers laten blijken, doen wij met de regering en met dit Vlaams Parlement – of toch minstens met de meerderheid – veel inspanningen om ervoor te zorgen dat mensen investeren in bijvoorbeeld zonnepanelen. We ondersteunen dat ook via kaders. We hebben het decreet, de netflexibiliteit en het EMD-decreet (Electricity Market Directive). Dat is het bewuste decreet rond hernieuwbare-energiegemeenschappen.

En dan moet je vaststellen dat op de 600.000 gezinnen die zonnepanelen hebben, waarvan er een kwart vorig jaar werden geïnstalleerd, er een aantal, als er buiten veel zon is tijdens een zomerse dag, uitvallen. Volgens de artikels in de kranten gaat het om een 2500 gevallen. Dat is een half procent op de totaliteit. Het lijkt misschien weinig, maar voor mij is iedere installatie die uitvalt, er een te veel. Voor die mensen zijn het euro's die als sneeuw smelten voor de zon. Dat kan niet.

Ik zie dan een reactie van de ombudsman, die zegt: 'Je moet de gedupeerden een forfaitaire vergoeding geven.' Dat zou een slechte boodschap zijn, want dan doe je eigenlijk aan symptoombestrijding. Je zorgt er dan voor dat die mensen inderdaad een forfaitaire vergoeding hebben, maar voor mij is dat maar het laatste redmiddel. Want die kosten voor die vergoeding zullen wel in het nettatarief zitten. En dan kunnen we met ons beleid maar proberen om dingen uit het nettatarief te halen, maar straks steken we er iets anders weer bij.

Je moet de basis van het probleem aanpakken bij de bron. En dat is het net. We moeten met andere woorden kijken hoe we het net kunnen verbeteren. Wie beheert het net? Dat is Fluvius. Vandaar mijn vraag aan u, minister: wat zult u ondernemen ten overstaan van Fluvius en zijn distributienetbeheerders om het probleem van uitvallende zonnepaneelinstallaties in de toekomst te vermijden?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega, die technische problemen bij installaties zijn niet nieuw. We hebben dat in april-mei dit jaar ook meegemaakt. Naar aanleiding daarvan heb ik samengezeten met Fluvius en heb ik gevraagd om de netten te versterken. Ze hebben een plan op tafel gelegd om de netten te versterken. Op dit moment lopen er achttien werven. Andere werven moeten nog opgestart worden. Dat is het probleem bij de bron aanpakken. Al die werven moeten worden uitgevoerd, maar soms duren ze natuurlijk wel lang, en dan kun je moeilijk aan de mensen zeggen dat ze nog een jaar geduld moeten hebben. In sommige gevallen kan de netversterking snel gaan; in andere gevallen is het complex en kan het wat langer duren. Om die reden vind ik het heel moeilijk om dan aan zonnepaneeleigenaars, en zeker met wat we hebben meegemaakt de afgelopen maanden, te zeggen: 'Beste mensen, je gaat toch nog even moeten wachten.' Ik vind dat, als het lang duurt, we het mogelijk moeten maken dat er een bepaald bedrag, een vergoeding wordt uitgekeerd. Ik zal een voorstel van besluit van de Vlaamse Regering (BVR) opstellen, zodat Fluvius de mogelijkheid heeft om dat te doen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik vind het goed dat u denkt aan zo'n systeem, maar anderzijds – en daarmee kom ik terug naar mijn eerste tussenkomst – is het, zoals u daarnet aangaf, niet leuk voor de mensen dat ze een jaar moeten wachten op een eventuele oplossing van hun probleem. Mijn eerste vraag is dan opnieuw: hoe kunnen we Fluvius overtuigen om dat veel transparanter te doen om de mensen niet in de kou te laten staan? En dan heb ik nog een tweede vraag. Deze voormiddag nog hadden we de discussie met de regulator. Een eenmansgesprek is een betere omschrijving. We hebben daar ook gevraagd hoever ze eigenlijk staan met de studie waarin we gaan kijken of het distributienet nog geschikt is voor de toekomst, voor pv, elektrische wagens, slimme batterijen ... ja of neen?

En kunnen we daar ook het gedeelte van de slimme batterij invoegen? Want voor mij zou een mogelijke oplossing ook zijn dat distributienetbeheerders, net zoals in Nederland, ook gaan investeren in batterijen bij de mensen thuis, en niet in een wijkbatterij. Dat zou ook een oplossing zijn. In welke mate heeft de regulator een globaal plan beloofd? Wanneer zal dat er komen? En wat zal daar allemaal in zitten?

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, er ligt in Vlaanderen nog maar een fractie van de hoeveelheid zonnepanelen die er eigenlijk zou kunnen liggen. Er rijdt vandaag nog maar een fractie van het aantal elektrische wagens rond van wat er in de toekomst zal rondrijden. En vandaag al is ons net niet voldoende sterk. Het is dus nogal duidelijk wat het antwoord is op de vraag die ook collega Gryffroy stelt: het gaat niet zoals het nu is, er moet grondig in geïnvesteerd worden.

Ik denk dat we allemaal bereid zijn om te zoeken naar manieren en middelen om dat te doen, want het is nodig voor het comfort, voor de leefbaarheid en voor het klimaat, in alle eerlijkheid. Maar wat we niet moeten doen – en ik verwijs naar dezelfde discussie van vanochtend – is het volgende. We zijn nu aan het praten over iets als een capaciteitstarief. We krijgen hoe langer hoe meer mensen die meer en meer betalen voor hun net. Als de vergoedingen opnieuw in het net moeten worden meegerekend, ben ik in ieder geval niet bereid – zelf, maar ook niet om het aan anderen te vragen – om meer en meer te blijven betalen voor een net dat hoe langer hoe minder aangepast is aan de toekomst. Dus zoek een andere manier om dat net te financieren en maak dat het op een correcte manier toekomstbestendig is, want geen één van die twee voorwaarden is vandaag vervuld. En eigenlijk is dat een geweldig falen van de overheid.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, het is natuurlijk heel jammer dat mensen met zonnepanelen, ook al is het nog maar een opkomend probleem, niet continu gebruik kunnen maken van hun zonnepanelen doordat het net uitvalt. Dat is absoluut een terechte bekommernis.

Tegelijkertijd betekent dit dat we het net moeten versterken, zoals u aanhaalt. U spreekt over 18 investeringsprojecten, maar daarmee wordt natuurlijk maar een fractie van het aantal problemen opgelost. U verwijst ook naar alle geplande investeringen voor dit jaar. Op basis van het antwoord op mijn schriftelijke vraag ben ik erop uitgekomen dat er dit jaar 61 projecten gepland zijn. 61 projecten tegenover de meer dan 2000 klachten, dat is een druppel op een hete plaat. We zullen daar inderdaad een versnelling hoger moeten schakelen.

Mijn vraag is dan ook niet alleen hoe we dat gaan inzetten door het net te versterken. We moeten ook inzetten op flexibiliteitsdiensten, zodat mensen gestuurd worden in hun elektriciteitsverbruik. En dan denk ik dat wijkbatterijen, die veel kostenefficiënter zijn dan individuele batterijen, een zinvollere piste zijn.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, een mens vraagt zich soms af hoe vaak de goedgelovige Vlaming door zijn eigen regering bij de bok kan worden gezet. De voorbije ministers van Energie maakten allemaal publiciteit voor zonnepanelen. De Vlaamse Regering beloofde vervolgens 15 jaar rendement. En de Vlamingen hebben vervolgens inderdaad massaal zonnepanelen gelegd. En aan het eind van de rit, collega, worden ze belazerd. Het beloofde rendement bleek bedrog. De terugdraaiende teller moet verdwijnen. En tot overmaat van ramp blijken de zonnepanelen – het lijkt wel een Belgenmop – net op het moment dat ze het meest moeten renderen, met name als de zon veel schijnt, nutteloos te zijn en uit te vallen.

Minister, in tegenstelling tot iemand van uw eigen fractie, die u oproept om geen vergoedingen te geven, wil ik u vragen om wel in actie te schieten. Zorg ervoor dat deze mensen, die enkel het advies van hun overheid gevolgd hebben om te investeren in zonnepanelen, een schadevergoeding krijgen. Dat is, collega Gryffroy, geen symptoombestrijding. Dat heet: woord houden. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, de uitbouw van ons net is natuurlijk cruciaal om heel de energietransitie mee te helpen dragen. En eigenlijk hebben we een net om trots op te zijn. Als we kijken naar de uitval van elektriciteit, dan scoort ons net bijzonder goed als we dat Europees gaan bekijken.

Ook dit probleem is op dit moment nog een relatief beperkt probleem. 99,5 procent van alle zonnepaneleneigenaars ondervindt nooit problemen met het net. Nu, dat zou ten eerste 100 procent moeten zijn. En ten tweede moeten we ons natuurlijk voorbereiden op een grote transitie, een veel grotere transitie dan we vandaag hebben. Als uw beleid werkt – en daar gaan we van uit –, zullen er de komende jaren nog vele tienduizenden en honderdduizenden zonnepaneleneigenaars bij komen. En bovendien komen we straks met de grootschalige elektrificatie van het wagenpark ook nog eens met heel veel mensen met een elektrische auto, die hun auto op een slimme manier moeten gaan opladen op datzelfde net.

Het wordt dus druk op het elektriciteitsnet. Er moet ruimte zijn voor Fluvius om te investeren. Ik denk dat het noodzakelijk is dat u samen met de VREG, die de ruimte bepaalt, overlegt met Fluvius om het investeringsplan aan te passen en ervoor te zorgen dat elke Vlaming kan rekenen op het net, waarvoor hij betaalt.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, zoals jullie weten, zijn er dit jaar ongeveer 2500 klachten geweest over het uitvallen van omvormers. Dat zijn natuurlijk wel 2500 klachten te veel. Problemen moeten we inderdaad vermijden. Fluvius zegt ons wel dat de meeste klachten snel worden opgelost met kleine aanpassingen aan installaties of door fases om te wisselen aan de elektriciteitscabine.

Er zijn ook problemen die hardnekkig blijven. Dat betekent dat het net moet worden versterkt met nieuwe kabels, nieuwe cabines enzovoort. Soms kan dat snel gaan, maar dergelijke investeringen kunnen maanden en zelfs jaren duren. Daar biedt het Energiedecreet een aantal oplossingen. In het kader van technische flexibiliteit kan Fluvius bijvoorbeeld kijken of de wijkbatterij al dan niet een oplossing kan zijn. Er is ook de vergoeding. Als de oorzaak van een langdurige storing bij Fluvius ligt, moet men het wel mogelijk maken om een vergoeding te kunnen ontvangen.

In heel de energietransitie moeten wij zeker zijn dat de netten voorbereid zijn en dat de investeringen die Fluvius zegt te zullen doen, voldoende zijn. Om die reden heb ik opdracht gegeven aan de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) om te onderzoeken in hoeverre het bestaande distributienet met de investeringen die nog gebeuren, geschikt is voor de toekomst. Het heeft geen zin om een beleid te voeren rond zonne-energie, warmtepompen, elektrische wagens enzovoort als we daar niet op voorbereid zijn en als de netten uitvallen. Dat moet absoluut vermeden worden. Fluvius heeft een aantal investeringen vooropgesteld. Ik heb aan de VREG gevraagd om te onderzoeken of dat voldoende en toekomstbestendig is.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik denk dat de oplossing bestaat uit drie delen. In eerste instantie moet men zorgen dat de mensen beter geïnformeerd worden, al is het maar met persoonlijke mails of via de website. Zorg dat de mensen niet te lang geen nieuws ontvangen.

Ten tweede is er de beruchte bestelde studie over hoever we staan met het net en wat de meest kostenefficiënte oplossingen zijn. Ja, collega Tobback, dit zal gesolidariseerd worden, want anders moet het uit de algemene middelen komen. Als het gesolidariseerd is, doet iedereen daar zijn voordeel mee want dan heb je een kostenefficiënt slim net. Dat is de toekomst, daar kun je niet tussenuit.

Maar er zal ook moeten worden bekeken met welk type batterij je werkt. Een wijkbatterij kan een oplossing zijn, maar heeft andere Europese problemen. Voor mij is de vergoeding het laatste redmiddel en in deze situatie wel een symptoomvergoeding, want men kan dit maar geven voor een tijdelijke situatie, als er geen andere oplossing is en als je weet dat er een oplossing zal komen. Voor de rest is het inderdaad een symptoomvergoeding, collega Janssens.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de stijgende energieprijzen

ACTUELE VRAAG van Bruno Tobback aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aangekondigde maatregelen om de energiefactuur van gezinnen te verlagen

ACTUELE VRAAG van Chris Janssens aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aankondiging van minister Demir om 170 à 200 miljoen euro Vlaamse heffingen en bijdragen uit de energiefactuur te halen

ACTUELE VRAAG van Robrecht Bothuyne aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de stijgende energiefactuur voor de Vlamingen

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Voorzitter, minister, collega's, het probleem van de stijgende energiefactuur is ondertussen algemeen bekend. De kranten hebben er vol van gestaan, en ook hier hebben we er al een aantal keer over gedebatteerd. En toch hebt u telkens verwezen naar de federale maatregelen en hebben we eigenlijk weinig nieuwe Vlaamse maatregelen gehoord. Ik heb vooral gehoord: 'Federaal kan dit doen. Federaal kan dat doen.'

Tot afgelopen week. Bijzonder toevallig, net op het moment dat de Federale Regering aankondigt wat zij zal ondernemen om de energiefactuur te laten zakken, kondigt u voor de camera aan dat u 270 tot 300 miljoen euro zult gebruiken ... 170 tot 200 miljoen euro, mijn excuses, zult gebruiken om de energiefactuur te verlagen.

Heel toevallig net op dat moment. Maar wat ook bijzonder is, we weten nog altijd niet op welke manier u dat zult doen.

Mijn vraag is dus zeer concreet en zeer eenvoudig. Hoe zult u die middelen, die 170 tot 200 miljoen, gebruiken om de Vlaamse energiefactuur te doen dalen?

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, er wordt al eens gezegd dat een week een eeuwigheid is in de politiek. Ik moet zeggen dat dit bij deze alweer is bewezen, want een week geleden stonden we hier, was u met vuur aan het verdedigen dat de Vlaamse Regering meer dan genoeg had gedaan en eigenlijk niets anders kon doen, dat het ook niet echt nodig was om nog veel te doen aan de elektriciteitsfactuur en dat er in elk geval ook geen middelen voor waren.

Een paar dagen later ligt er plots 170 tot – de inflatie gaat niet zo snel, collega – 200 miljoen euro klaar. Ik heb gezocht in de begrotingstabellen. Ik heb ook niet gevonden, moet ik eerlijk toegeven, waar die 200 miljoen dan zouden zijn.

Minister, concreet heeft men federaal een aantal maatregelen genomen. Gelukkig maar, voor deze winter, is er voor een aantal gezinnen het sociaal tarief. Dat gaat over anderhalf miljoen gezinnen in heel België. Het sociaal tarief is uitgebreid. Men heeft ervoor gezorgd dat een aantal kosten niet in de factuur zullen terechtkomen, mijnheer Gryffroy. Er zijn andere manieren om te solidariseren dan alleen maar alles telkens in de factuur te vertalen. Maar ik heb van u geen concrete maatregelen gehoord. Ik heb een aankondiging gehoord die tegenstrijdig is met wat u vier dagen daarvoor had gezegd.

Dus, ik had wel zeer graag gehoord – en ik denk dat ik niet de enige zal zijn, want nogal wat mensen maken zich dezer dagen zorgen over een koude winter en wat hen dat zal kosten – wat u als concrete maatregelen hebt klaarliggen om de energiefactuur van de Vlamingen te ontzien op een moment dat die inderdaad de pan uit swingt en op een moment dat uw regering tot nu toe altijd beweerde dat het allemaal wel vanzelf in orde zou komen.

De voorzitter: Mijnheer Bothuyne en mevrouw Malfroot, mag ik u alstublieft vriendelijk vragen om uw mondmasker op te zetten?

De heer Bothuyne heeft het woord. De heer Janssens, excuseer. *(Opmerkingen)*

Vrouwen kunnen eigenlijk wel twee dingen tegelijk, maar het liep eventjes fout

Chris Janssens (Vlaams Belang): Denken en praten behoren daar niet bij. *(Rumoer)*

De voorzitter: Stel uw vraag maar, want uw tijd is al aan het lopen. *(Gelach)*

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, we hebben vorige week al een debat gehad over de stijgende energieprijzen. *(Rumoer)*

De vrouwen roeren zich en de heer Van Rompuy plots ook.

Peter Van Rompuy (CD&V): Heb ik goed gehoord wat u net hebt gezegd?

Chris Janssens (Vlaams Belang): Mijnheer Van Rompuy, gaat u drama maken over een grapje? *(Opmerkingen)*

Peter Van Rompuy (CD&V): Dat is eigenlijk geen grapje. Eigenlijk vind ik dat u zich moet verontschuldigen voor wat u hebt gezegd.

Chris Janssens (Vlaams Belang): U moet zich misschien eens verontschuldigen voor het gebrek aan humor dat u al enige tijd in uw partij etaleert.

Voorzitter, mag ik misschien?

De voorzitter: U mag verder gaan. Uw tijd stond stil, alhoewel u het eigenlijk niet verdient, maar bon.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, vorige week zijn er door u geen concrete engagementen aangegaan om de energiefactuur te verlagen. Uw antwoord kwam er grotendeels op neer dat de Vlaamse Regering al genoeg had gedaan. Vervolgens zijn er een aantal federale aankondigingen gedaan in verband met de energiefactuur en ik heb de indruk dat er dan een beetje paniek is ontstaan op uw kabinet. Plots hebt u dan toch nog 200 miljoen euro gevonden om een aantal heffingen en taksen uit die energiefactuur te halen en naar de algemene middelen over te brengen.

De vraag is dan natuurlijk welke taksen en heffingen u op het oog hebt. Tegelijkertijd zie ik dan ook die plannen op het federale niveau. Daarvan zegt uw partij, de

N-VA-Kamerfractie, dat de middenklasse eigenlijk de factuur zal betalen. De middenklasse betaalt het gelag, betaalt driedubbel in vergelijking met andere mensen, wat de stijging van de energieprijzen betreft. Op het federale niveau zit uw partij natuurlijk in de oppositie, maar hier is de N-VA de grootste partij in het parlement, de grootste partij in de regering en levert ze de minister-president en de minister van Energie. Dan zou die middenklasse toch op beide oren moeten kunnen slapen.

Want in die energiefactuur zit een heel groot aandeel Vlaamse heffingen en taksen. Hoe gaat u die middenklasse tegemoetkomen? Hoe gaat u voor die middenklasse, waarvoor uw partij op het federale niveau in de bres springt, de factuur verlagen? Welke concrete voorstellen gaat u aan de Vlaamse Regering overmaken? Hoe gaat u er specifiek voor zorgen dat die zwaar getroffen middenklasse een verlaging van haar energiefactuur krijgt? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Voorzitter, collega's, de energiefactuur houdt ons allemaal bezig. De stijging van de laatste weken vult de kranten, de nieuwsbulletins en dit parlement. Bijna elke week discussiëren we over wat we kunnen doen. Dat geldt voor dit niveau én het federale. Het is noch de Vlaamse noch de federale overheid die de verhoging veroorzaakt heeft. We kunnen er wel samen iets aan doen. Het is goed om vast te stellen dat er federaal een en ander beweegt. Men breidt het sociaal tarief uit tot een miljoen gezinnen. Dat gaat veel verder dan de mensen die leven van een uitkering, dat bereikt ook de middenklasse. Dat is een bijzonder belangrijke steun in de winter die komt.

Daarnaast wordt een korting gegeven van 80 euro. Minister Van Peteghem voert een grondige hervorming door van de energiefactuur. Door met een accijnssysteem te werken is er ook weer onmiddellijk een daling van 30 euro op ieders factuur.

De Vlaamse Regering heeft in het verleden al inspanningen geleverd om de druk op de energiefactuur zo laag mogelijk te houden. Dat hebt u vorige week uitgebreid toegelicht, minister. Er wordt verder gedacht en gezocht, dat is positief. We horen dat u tot 200 miljoen euro extra kunt en wilt uittrekken om de energiefactuur verder te doen dalen. Wat ons betreft, hoe sneller hoe beter. Op welke manier, minister, kunt u verder de energiefactuur van onze Vlaamse gezinnen naar beneden halen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, we hebben het debat inderdaad ook vorige week gevoerd. De stijging van de energiefactuur is iets van de laatste weken. De laatste twee, drie weken waren we ermee bezig. Ik herhaal wat ik vorige week in dit half-rond heb gezegd. De Vlaamse componenten van de energiefactuur zijn de enige die in dit land de afgelopen twee weken zijn gedaald. We moeten die factuur verder naar beneden halen. Ik zal dat doen, maand na maand, jaar na jaar, als er opportuniteiten zijn zal ik blijven schrappen. Ik zal met de kam door de energiefactuur gaan. Ik heb inderdaad de laatste drie weken met mijn kabinet hard moeten zoeken.

Neem me niet kwalijk, ik had vorige week nog niets, ik wou niet allerlei beloftes doen. Ik heb dat toen ook gezegd. We hebben bekeken hoe we verder konden gaan op het elan van de afgelopen twee jaar en verder zaken uit de factuur te halen. Er zitten heel veel dingen in die daar niet thuishoren. Dat is de weg die ik wil bewandelen.

Maandag hebben we in de voormiddag aan de verschillende coalitiepartijen voorstellen gedaan om een aantal zaken uit de elektriciteitsfactuur te halen. Ik ga nog niet vooruitlopen op de piste die het finaal zal worden. Dat is in volle bespreking. Er zijn verschillende maatregelen mogelijk. Het gaat over een budget tussen 170 en 200 miljoen euro.

Er zijn wel twee principes die ik belangrijk vind. Eén, de focus moet liggen op elektriciteit goedkoper maken. Dat komt de energietransitie ten goede. Twee, de energiecrisis is er voor iedereen. De focus moet dan ook liggen op alle Vlaamse gezinnen en alleenstaanden. Dat is ook een heel belangrijke groep, we mogen hen zeker niet vergeten.

Ik heb vernomen dat sommige partijen – Groen denk ik – zeggen dat we extra inkomsten in het Vlaams Klimaatfonds kunnen gebruiken om de energiefactuur te milderen.

Ik denk persoonlijk dat dat geen goed idee is, omdat we die middelen beter kunnen gebruiken om te investeren in energiebesparende maatregelen. Dat is natuurlijk ook heel structureel, collega's. Of het nu gaat om kmo's of gezinnen die investeren in energiebesparing, dat heeft natuurlijk ook een weerslag op uw factuur. Dat is de reden waarom we denken dat we die middelen beter in energiebesparende maatregelen kunnen steken.

Het is niet eenvoudig. Je kunt niet op één-twee-drie of op een week tijd die middelen vinden. Dat was een huzarenstukje. Er liggen nu vier tot vijf voorstellen op tafel. We zijn ze aan het bespreken op het niveau van de interkabinettenwerkgroep (IKW).

Ik hoop dat we binnenkort verder kunnen gaan op het elan van de afgelopen twee jaar: zaken uit die factuur halen die er eigenlijk niet thuishoren, die daar misschien historisch in zijn gestoken. Het is goed dat we de focus leggen op het goedkoper maken van elektriciteit en op alle Vlaamse gezinnen en de alleenstaanden.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, u verwijst naar de tijd die u nodig hebt voor het studiewerk. Ik vind het opvallend dat u dat zo zegt. Ik kan dat begrijpen, maar langs de andere kant: het eerste wat u de dag na de Septemberverklaring zegt, is: 'Wat gaat de Federale Regering doen? Het is aan hen om in te springen.' U verwacht onmiddellijk van de Federale Regering dat zij actie onderneemt, terwijl uzelf zegt: 'Excuseer, maar ik had tijd nodig.' Dat vind ik een vreemde keuze. Maar dat geeft wel aan dat de Federale Regering blijkbaar sneller kan schakelen en sneller daarop kan inspelen.

Maar goed, we zijn hier in het Vlaams Parlement om het Vlaamse beleid te controleren. U neemt het initiatief om aan te kondigen dat u voorstellen overmaakt aan de Vlaamse Regering om de energiefactuur voor de Vlamingen te doen dalen. En ik stel vast dat er heel veel mensen vragen over hebben, onder meer ook mensen van de meerderheid. Ik wil het dus toch nog eens proberen en mijn vraag herhalen: hoe gaat u die factuur voor de Vlamingen dalen?

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, uw partijgenoten op het federale niveau zijn gisteren kwaad gaan lopen uit de plenaire vergadering omdat de Federale Regering het bestaan had om maatregelen eerst op een persconferentie aan te kondigen en dan in het parlement. Die Federale Regering had tenminste een akkoord over die maatregelen. Ik heb in de pers gelezen dat u 200 miljoen euro gaat doen in de factuur. Ik ben niet gaan lopen. Ik ben naar hier gekomen en ik heb u de vraag gesteld wat die maatregelen zijn, waar dat geld vandaan komt en wat dat zal betekenen in de factuur van de mensen. Maar, minister, ik heb geen antwoord gehoord. U hebt een aantal voorstellen. We mogen ze niet weten, we kennen ze niet, we hebben heel duidelijk gehoord dat er geen akkoord over is in de regering. Eerlijk gezegd, minister en collega's van de meerderheid, al die Vlamingen die op dit moment, elke dag opnieuw, verhoogde voorschotten in hun bus of hun mailbox krijgen, die met de handen in het haar zitten, collega Pieters,

over een koude winter en wat hun dat gaat kosten, verdienen meer dan een politieke show en een aankondiging dat een ander iets heeft gedaan en dat u erachteraan wilt; die verdienen concrete antwoorden op concrete vragen, en concrete maatregelen met concrete bedragen erbij.

Dus, minister, ik wil het u nog eens vragen: uit respect voor die Vlamingen, voor de burgers die allemaal betalen, of het nu nettarieven of in belastingen is: geef daar een duidelijk antwoord op! (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, ik maak helaas geen deel uit van een IKW. Weinig mensen die dat zullen betreuren. Maar ik ben hier wel verkozen namens 800.000 Vlamingen, die op dit moment worden geconfronteerd met de stijgende energiefacturen en waarvan er helaas een heel aantal richting energiearmoede geduwd worden. Onder meer door taksen en heffingen die zowel door de Vlaamse als door de Federale Regering in die energiefactuur verstopt zitten. Dan mogen wij als volksvertegenwoordigers toch vragen aan de Vlaamse Regering wat die voorstellen zijn? Zeg nu eens aan de 6 miljoen Vlamingen wat de concrete plannen zijn, hoe u de energiefactuur wilt verlagen.

Want het kan toch niet zijn dat er zich op het federale niveau een debat ontspint over de verlaging van de energiefactuur, en dat de Vlaamse Regering nog altijd op het niveau zit van het kabinetsoverleg. Laat aan de Vlaming, aan de middenklasse, die uw partij zogezegd wil vertegenwoordigen en verdedigen, nu eens heel concreet weten hoe u de energiefactuur gaat verlagen.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, ik begrijp dat er wel wat denkwerk is gebeurd en dat er nog wat denkwerk moet gebeuren. Het is vooral belangrijk dat er conclusies komen. U hebt in de krant aangekondigd dat u 200 miljoen euro in de markt zet. U hebt de hoop gewekt van de Vlamingen dat hun factuur wordt gedrukt. Wel, we rekenen erop dat u ervoor zorgt dat dat ook kan gebeuren binnen de budgetten die u toebedeeld krijgt door de Vlaamse Regering.

Er zijn twee grote kostenposten: de groenestroomcertificaten en de openbare dienstverplichtingen die in de factuur zitten. Daarop moet u werken. We kijken ernaar uit om de verdere voorstellen van de meerderheid te bespreken, zodat u gesteund door de hele regering kunt communiceren aan de Vlaming over hoe we die factuur kunnen verlagen.

We gaan dat natuurlijk niet doen, zoals Groen voorstelt, door de middelen voor energiebesparing en klimaatbeleid op te eten en op die manier de structurele oplossing, energiebesparing, weg te saneren.

Minister, ik hoor u graag zeggen dat u daar extra op wilt inzetten. Het zou goed zijn dat de Vlaamse Regering zo snel mogelijk het energiebesparingsprogramma versterkt met de extra middelen uit Europa om zo de factuur structureel te verlagen voor elk Vlaams gezin. 95 procent van de Vlaamse woningen is nog niet energiezuinig. U kunt daar wat aan doen. Ook daarvoor rekenen we op u en op de Europese middelen.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Minister, twee vaststellingen: de energieprijzen in Vlaanderen zijn volgens de Europese gemiddelden gemiddeld. Dat neemt niet weg dat de stijging van de laatste dagen voor veel mensen een onaanvaardbare schok in hun levenskost heeft betekend. Als u actie wilt ondernemen, dan vindt u daarvoor in mijn fractie een partner en medestander.

We moeten natuurlijk wel opletten dat door vandaag goed te willen doen, we morgen niet voor hogere prijzen zorgen door facturen door te schuiven. Als u maatregelen uitwerkt, is het cruciaal om ook aan investeringen te denken. Zorg dat mensen die willen investeren, daarbij ook kunnen worden geholpen, en dat wie niet kan investeren, daar ook een zetje bij krijgt.

We weten het allemaal, het ordewoord is isoleren, isoleren en nog eens isoleren. Dat is goed voor het klimaat, goed voor de portemonnee en ook goed voor huurders. Minister, bij u is het kot vaak te klein, maar zorg dan ook dat het kot geïsoleerd geraakt.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Voor de oppositie, en dan vooral voor rood en Groen, is het blijkbaar zeer moeilijk te aanvaarden dat de federale kost in de factuur vandaag stijgt met 100 miljoen euro zonder de bijkomende maatregelen die werden afgesproken, en dat de Vlaamse distributienetkost daalt met 75 miljoen euro per jaar. Dat is het verschil.

Het wordt alleen maar erger, want door het sociaal tarief uit te breiden wordt dat ook opgenomen in de netkosten. Dat werd me bevestigd. Daarvan wordt 35 procent toegewezen aan Vlaanderen, en 65 procent elders.

Het oude beleid, daarover hebben we ook al gediscussieerd. Gaan we dat dan doorschuiven naar de toekomst? Gaan we het nemen van de algemene middelen? Of gaan we dat nu oplossen? Daar is de minister mee bezig. Er komt geen nieuw beleid meer in deze factuur, integendeel, het wordt verlaagd.

Collega Schiltz, dat zijn inderdaad nog twee belangrijke aspecten: wat kunnen we besparen in ons verbruik? We doen daar inspanningen voor. Ingrijpende energietische renovaties: 1 procent in plaats van 3 procent registratie, rentesubsidies enzovoort. Ik weet dus eigenlijk niet wat uw punt is.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): De afgelopen weken heeft iedereen gezegd dat er op elk niveau maatregelen zouden komen om de energiefactuur te doen dalen. Vandaag zien we dat de federale overheid maatregelen neemt, maar enkel en alleen voor de laagste inkomens. Ik vraag me echt af in welke wereld je leeft als je denkt dat de stijgende energieprijzen enkel voor die 1 miljoen gezinnen een probleem zijn. In Vlaanderen nemen we maatregelen die waarschijnlijk pas volgend jaar zullen ingaan en waarvan we zelfs niet mogen weten wat ze zullen zijn.

Minister, u zei echter iets heel interessants. U zei dat u de inkomsten van het Klimaatfonds niet zult gebruiken om de energiefactuur te verlagen. Alleen, minister, u doet dat vandaag al. U doet dat vandaag al. U gebruikt 140 miljoen euro uit dat Klimaatfonds om de energiefactuur te verlagen, maar niet die van gewone mensen, maar die van grootbedrijven die miljardenwinsten maken. Dat doet u vandaag al! En nu komt u zeggen dat u dat geld niet kunt gebruiken om de energiefactuur van gewone mensen te verlichten! Ik vind dat totaal absurd.

Minister, de grote vraag is dus: waar gaat de factuur van die nieuwe maatregelen naartoe gaan? Gaat u eindelijk durven te raken aan dat soort subsidies, die totaal onnodig zijn? Gaat u eindelijk durven die woekerwinsten op die zonnepanelenplantages af te romen en op die manier de energiefactuur te verlagen, in plaats van dat te verschuiven naar de belastingen, waar exact dezelfde mensen het opnieuw zullen betalen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, dank u wel.

Ik denk vorige week toch wel heel duidelijk te hebben aangegeven dat ik met de fijne kam door de energiefactuur zal gaan. Ik zeg zoiets niet zomaar. Ik heb heel duidelijk aangegeven dat ik maand per maand, jaar per jaar zaken zal blijven schrappen die inderdaad in die energiefactuur zitten en daar niet thuishoren. Collega Schiltz heeft verwezen naar de openbare dienstverlening, heeft verwezen naar de groenestroomcertificaten. Inderdaad, dat had daar nooit in mogen zitten. Neem het mij niet kwalijk, maar de afgelopen twee jaar hebben we die component al met 7 procent doen dalen. Daar was vorige week discussie over hier. Niet door ons, maar door het verslag van de regulator is naar voren gekomen dat de federale componenten met 15 procent zijn gestegen. Ik vind het dan niet meer dan normaal dat ik als Vlaams minister aangeef dat, als we een oplossing willen vinden voor de energiefactuur, als we ervoor willen zorgen dat die daalt, zeker in deze energiecrisis, de beide niveaus dat zullen moeten doen, en dat we moeten opletten dat we daar geen nieuwe zaken in steken.

Ik zal voortwerken aan een verlaging. We hebben inderdaad gezocht naar een aantal voorstellen. We hebben nu een aantal voorstellen die op tafel liggen. Die worden volop besproken. Het gaat over een budget tussen 170 en 200 miljoen euro. Zoals ik eerder heb gezegd, ik weet dat jullie al willen weten welke het concreet zullen zijn, maar het zal toch nog een paar dagen wachten zijn voor er witte rook komt, maar dat is wel de vork inzake de maatregelen waarover ik spreek. Nogmaals, ik denk dat het principe moet zijn dat de focus moet worden gelegd op het goedkoper maken van elektriciteit, omdat dat de energietransitie ten goede komt, en dat we ook moeten focussen op alle Vlaamse gezinnen en alle alleenstaanden. Iedereen voelt immers inderdaad die energiecrisis, en mijn vrees is ook wel een beetje dat het geen crisis van een maand of twee maanden zal zijn, dat het helaas langer zal duren. Daar zijn twee redenen voor. Ten eerste is er de markt van vraag en aanbod, de voorraden die moeilijk te vinden zijn. Ten tweede is er natuurlijk heel de klimaattransitie.

Ik heb dit nu aangekondigd. Collega's, de maatregelen die eraan gekoppeld zijn, zullen we binnenkort afkloppen, maar u kunt ervan uitgaan dat ik zal blijven zoeken, want mijn werk is niet af. Ook dat heb ik vorige week gezegd. We gaan de komende jaren nog verder bekijken wat we daar nog uit kunnen halen. Ik heb ondertussen ook aan de administratie gevraagd om te bekijken hoe we de bestaande Vlaamse kosten, de openbaredienstverplichtingen en de energieheffing op elektriciteit, verder kunnen hervormen. Ik vind het belangrijk dat we daar ook naar kijken. Die opdracht is gegeven. Ik zal daar hopelijk de komende maanden ook nog verder aan werken. Ik weet dat ik heel veel werven heb binnen mijn departement. We hebben het over klimaat, we hebben het over stikstof, we hebben het over het Instrumentendecreet, de bouwshift, de klimaatadaptatie, noem maar op, maar er is ook die energiefactuur. Dat is geen oefening die op een-twee-drie zal worden opgelost. Men heeft daar natuurlijk ook twintig jaar lang van alles in gestoken. U kunt van mij dus ook niet verwachten dat ik er op een jaar of een paar weken tijd ineens van alles uit kan halen.

Ik denk dat iedereen in dit halfroond het erover eens is dat we alles op alles moeten zetten om met de kam door die factuur te gaan. Als we er zaken kunnen uithalen, moeten we dat ook doen. Ik ben er ook van overtuigd dat de focus op alle Vlaamse gezinnen en alleenstaanden moet liggen. Iedereen voelt natuurlijk de energiecrisis. Mijn werk is niet af en het Vlaams Parlement zal de komende maanden en volgend jaar nog voorstellen ontvangen.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): We hebben helaas geen antwoord gekregen, maar waar we het de vorige week eens over waren en vandaag opnieuw over eens zijn, is dat het niet in orde is dat de elektriciteitsfactuur een tweede belastingsfactuur is geworden. Het is niet in orde dat de prijzen zo hard stijgen. We moeten daar iets aan doen en dit is het moment om er iets aan te doen. Dat zijn drie zaken waarover we het allemaal eens zijn.

Mijn fractie en andere fracties hebben al voorstellen ingediend om die drie doelstellingen aan te pakken. Op dit moment reiken we alle partijen graag de hand om met die voorstellen aan de slag te gaan en effectief iets te doen voor een lagere elektriciteitsfactuur voor de Vlamingen. *(Applaus bij Groen en Vooruit)*

De voorzitter: Mijnheer Aerts, u zit nog niet lang in het Vlaams Parlement, maar ik wil u al feliciteren met uw eerste actuele vraag. *(Applaus)*

De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Mijnheer Gryffroy, u hebt nog altijd niet begrepen wat ik bedoel. Ik kan me daar zorgen om maken, maar dat doe ik niet. Ik weet immers dat al de mensen die verdubbelde voorschotfacturen in de bus hebben gekregen, goed weten wat ik bedoel. Ik denk dat alle eigenaars van zonnepanelen die met een slimme meter zijn bedot, goed weten wat ik bedoel. Ik denk dat de mensen die opdraaien voor dat half miljard euro aan compensaties dat u daarvoor uit de bus hebt gehaald en die opdraaien voor de honderden miljoenen euro's die we aan de zware industrie geven om hun facturen te verlagen, goed weten wat ik bedoel. Ik denk dat de eigenaars van zonnepanelen die een prosumemententarief betalen voor een net dat ervoor zorgt dat hun panelen worden afgeschakeld wanneer de zon schijnt, goed weten wat ik bedoel.

Ik bedoel, indien u het echt goed wilt begrijpen, dat al die mensen, die in Vlaanderen belastingen betalen en deel van de samenleving uitmaken, recht hebben op een Vlaamse Regering die een coherent, uitlegbaar en rechtvaardig beleid voert, die naar de toekomst kijkt, die niet elke dag nieuwe aankondigingen doet waar ze vervolgens weer op moet terugkomen, die beloftes maakt die niet worden waargemaakt en die na twee actuele vragen van verschillende leden van het Vlaams Parlement kan zeggen wat ze deze week eigenlijk heeft beloofd. De mensen in Vlaanderen hebben recht op meer dan dat. Indien u dat niet gelooft of niet begrijpt, zal ik dat blijven uitleggen, al bent u de laatste die mee zal zijn. *(Applaus van Vooruit en Groen)*

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, het is bijzonder bedroevend dat we twee weken na elkaar actuele vragen over de stijgende energiefactuur stellen en dat we geen enkel antwoord van de Vlaamse Regering krijgen. Het enige antwoord is dat het een kwestie van de laatste weken en maanden is en dat u niet plots iets uit uw hoed kunt toveren. U bent 2,5 jaar minister van Energie. Al die tijd bestaat de energiefactuur voor amper een derde uit effectieve energiekosten en voor twee derden uit allerlei taksen en heffingen. U hebt al 2,5 jaar tijd om daarmee bezig te zijn. *(Opmerkingen van minister Zuhal Demir)*

Wat er is uitgehaald, is een habbekrats, een peulschil. Als u nog eens met een voorstel komt, zorg er dan voor dat het geen aalmoes is, dat de mensen het effectief in hun factuur voelen en dat de middenklasse niet op zijn kin moet kloppen. Op langere termijn moet u die energiefactuur hervormen, die taksen en heffingen eruit halen en ervoor zorgen dat al die intercommunales met hun vetbetaalde politieke mandaten eens worden hervormd, zodat de Vlamingen echt een verlaging van hun energiefactuur krijgen. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Mijnheer Janssens, indien politieke retoriek de factuur naar beneden zou halen, zouden we deze namiddag al heel wat werk hebben verzet, maar helaas haalt uw geroep en getier op dat vlak weinig uit, zeker als het niet op de waarheid is gebaseerd.

Minister, het is belangrijk dat we allemaal samenwerken om het doel te bereiken, namelijk de energiefactuur, om uw woorden te gebruiken, haalbaar en betaalbaar te houden.

Alles moet uit de kast, minister, om op korte termijn maatregelen te nemen voor de energiefactuur van elke Vlaming, met inderdaad oog voor het belang van bijvoorbeeld alleenstaanden, die nu vaak het gevoel hebben in de kou te blijven staan. Maar tegelijk vragen we ook om werk te maken van energiebesparing. Daar zit de grootste winst voor de portemonnee van de Vlaming en voor het klimaat.

Minister, ten slotte vragen we dat u in overleg gaat met de Federale Regering om onze energiefactuur ten gronde te gaan hervormen, zodat de doorrekening van het beleid op een andere manier gaat, op een kostenefficiënte manier en op een klimaatvriendelijke manier. Ik hoop dat u de hand aan de ploeg slaat en zo snel mogelijk met resultaten komt.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Katja Verheyen aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over de Vlaamse strijd tegen cannabisafhankelijkheid

ACTUELE VRAAG van Vera Jans aan Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding, over geestelijke gezondheidszorg voor jongvolwassenen

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Vorige week werden Kortrijk en Waregem opgeschrikt door berichten over een man die met een wapen de buurt onveilig maakte. Er waren veel gevolgen voor de scholen, met een lockdown. We hebben dat allemaal gezien. Achteraf blijkt het te gaan om een jongeman van 18 jaar met een gekende psychiatrische problematiek, die voorzien was van een luchtpistool.

Het voorval leidde hoe dan ook tot discussies over de organisatie van de geestelijke gezondheidszorg voor jongvolwassenen. Terwijl die mensen niet meer terecht kunnen in de kinderpsychiatrie, vinden ze ook niet voldoende aansluiting in de volwassen psychiatrie. En ook al is psychiatrie op zich een federale bevoegdheid, toch zijn er vele manieren waarop we ook vanuit Vlaanderen daarop kunnen inzetten. Zo werd er het afgelopen jaar veel werk gemaakt van laagdrempelige zorg die vooral een preventief karakter heeft. Ik denk onder andere aan de OverKophuizen. Dat is een waardevol initiatief. We gingen van 5 naar 31 OverKophuizen in Vlaanderen. Ik denk aan de investeringen die we hebben gedaan, zeer specifiek voor de centra geestelijke gezondheidszorg, gericht naar kinderen en jongeren. Minister, ik denk ook aan de investeringen die u eind vorige week hebt aangekondigd naar aanleiding van de Dag van de Geestelijke Gezondheid, waarbij u specifieke middelen inzet voor de ambulante verslavingszorg, waar collega Vanderheyden zo meteen zeker nog naar zal verwijzen.

Minister, we weten dat veel psychiatrische problemen en psychische problematieken ontstaan in de kindertijd en de periode van jongvolwassenheid. Net daarom is die continuïteit, die overgang van minderjarigheid naar meerderjarigheid van

zo'n groot belang. Welke uitdagingen ziet u op het vlak van continuïteit in de geestelijke gezondheidszorg tussen minderjarigheid en meerderjarigheid? En op welke manier kunnen we daar vanuit Vlaanderen mee op inzetten?

De voorzitter: Mevrouw Verheyen heeft het woord.

Katja Verheyen (N-VA): Afgelopen donderdag werden Kortrijk en omstreken opgeschrikt door de melding van een potentieel gevaarlijke schutter. Scholen gingen in lockdown, een deel van West-Vlaanderen verkeerde in de hoogste staat van paraatheid. Gelukkig is het uiteindelijk al bij al goed gekomen. We hebben ook de tijd gehad om een stapje achteruit te zetten en alle feiten naast elkaar te plaatsen. En onmiddellijk worden wij ook in deze samenleving geconfronteerd met een ongemakkelijke waarheid, namelijk de waarheid over de rol van drugs in dit verhaal, in dit geval specifiek van cannabis. En eigenlijk moet het ons niet verrassen, collega's. We hebben onze samenleving een beetje in slaap laten wiegen, we hebben ons niet genoeg verzet tegen het discours dat cannabis eigenlijk niet zo erg is en dus oké is. We hebben ons daar als samenleving niet tegen verzet en hebben dat gewoon laten gebeuren.

Ik wil zeker niemand met de vinger wijzen, maar af en toe vindt dat discours ook politieke steun. Dat is allemaal goed en wel, tot er psychoses optreden, tot dat gebruik misbruik en afhankelijkheid wordt. En het ergste van alles is, collega's, is dat wij eigenlijk beter zouden moeten weten. We weten dat er wetenschappelijk bewijs is dat cannabis kan leiden tot psychoses, zowel bij intensief gebruik als bij matig gebruik. En wanneer dan ook nog eens blijkt dat een op de zes cannabis-gebruikers een problematisch gebruiker is en dat cannabis de meest voorkomende drug is, dan hebben we echt wel een probleem en moeten er alarmbellen afgaan. Dan moet het voltallige parlement maar ook u, minister, binnen de regering, deze zaak ernstig nemen. Hoe zult u zowel preventief als curatief inspelen op deze cannabisproblematiek? Hoe zult u het discours dat cannabis oké is en geen kwaad kan, mee de wereld uit helpen?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega Verheyen, in mij zal men geen bondgenoot vinden om te zeggen dat cannabis ongevaarlijk is, integendeel. Cannabis is wat mij betreft een product dat ernstige gezondheidsrisico's met zich kan meebrengen. U hebt daar terecht naar verwezen.

Cannabis is gevaarlijk en het minimaliseren is wat mij betreft nog gevaarlijker, laat dat zeer duidelijk zijn. Daarom moeten we ons beleid daar ook op afstemmen. Dat betekent voor mij drie zaken. Ten eerste moet er bewustwording zijn. Er moet gesensibiliseerd worden. De Druglijn doet dat en informeert op de website. Daar wordt ook de link gelegd met psychoses, met schizofrenie en met mogelijke risico's bij het nemen van cannabis.

Ten tweede worden er ook campagnes gevoerd. De campagne Bijzonder Zonder is gericht op 15- tot 17-jarigen, op het onderwijs, op de jeugd, op de sport. Het is in die sectoren dat onze jongeren zich bevinden. Met die campagne willen we de gevaren van cannabisgebruik onder de aandacht brengen. Vier op de vijf jongeren in Vlaanderen gebruiken geen cannabis. Cannabis is een groot probleem voor een op de vijf jongeren, maar het is ook een heel duidelijk signaal dat vier op de vijf andere jongeren zeggen dat ze daar niets van willen weten. Dat is een goede zaak, maar we moeten hen er voortdurend op wijzen waarom het gebruik van cannabis wel gevaarlijk is. En dus is naast sensibilisering een tweede zaak van groot belang, namelijk vorming, waarin, zoals u weet, de scholen een bijzonder belangrijke rol spelen.

Ten derde is er de hulpverlening. Zoals collega Jans heeft gezegd, hebben we daar tijdens deze legislatuur al heel wat inspanningen voor gedaan. Het budget

voor de centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG's) is met 10 procent gestegen. Daar is 7 miljoen euro extra bij gekomen. En vorige week heb ik inderdaad beslist om de ambulante verslavingszorgcentra met 1 miljoen euro te versterken, een bedrag dat op het terrein van preventie tot gespecialiseerde zorg kan worden ingezet.

Daarnaast is er ook de onlinehulpverlening. U weet dat heel wat jongeren daar gebruik van maken. We hebben ook de onlinehulpverlening in de geestelijke gezondheidszorg met specifieke modules versterkt.

De specifieke aanleiding voor deze vraag zijn de gebeurtenissen die zich vorige week in Kortrijk, Waregem en Avelgem hebben voorgedaan.

Ten eerste, deze jongere heeft blijkbaar in de psychiatrische instelling geen hulp gekregen. Dat is een federale bevoegdheid, ik ga me daar verder niet over uitspreken. Enfin, ik ga me er misschien wél over uitspreken. Er is recent een rapport van het Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie gepubliceerd over de forensische opnameafdeling in de kinder en de jeugdpsychiatrie met heel duidelijke aanbevelingen. Ik denk dat we die aanbevelingen ter harte moeten nemen. Collega-minister Vandenbroucke heeft ook gezegd heeft dat hij met die aanbevelingen aan de slag gaat.

Het gaat inderdaad heel specifiek – en dat was de vraag van collega Vera Jans – over de transitieleeftijd. Die transitieleeftijd is van ontzettend groot belang. Vandaag zien we nog teveel een abrupt onderscheid tussen min achttien jaar en dan in één keer volwassen. Daar moeten wij op inspelen. We zijn daarin vragende partij.

Ten tweede, we moeten nog veel meer met een geïntegreerde aanpak werken. Ik kom zo meteen heel graag terug op de geïntegreerde zorg.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Dank u wel, minister, voor de duidelijkheid die u gaf. Ik denk dat er weinig woorden zo slecht gekozen zijn als de term 'soft drugs' wanneer het gaat over het onderwerp waarover we het hier hebben vandaag.

U hebt gesproken over de maatregelen die u hebt genomen in het kader van een preventief beleid. Ik blijf geloven dat dat essentieel en cruciaal is. Als we spreken over geestelijke gezondheid stellen we ons te weinig de vraag wat eigenlijk de oorzaak is van de toename van depressies. Waarom hebben veel meer mensen last van angst of andere aandoeningen? Waarom verliezen steeds meer mensen zich in middelen, in alcohol of drugs? En als we enkel en alleen maar kunnen concluderen dat we nood hebben aan meer hulpverlening, doen we niet enkel het debat tekort maar ook de mensen die vandaag wat aan de hand hebben.

Als we het probleem echt willen aanpakken, dan ligt de oplossing een stuk in die laagdrempelige, heel toegankelijke hulp. Daarnaast moet, wie terecht moet in de gespecialiseerde hulp, daar ook terecht kunnen. Mensen moeten daar ook daadwerkelijk geholpen worden, minister, en mogen niet van het kastje naar de muur gestuurd of doorverwezen worden. Hoe gaat u die verkokering verder tegengaan om dit soort problemen in de toekomst te vermijden?

De voorzitter: Mevrouw Verheyen heeft het woord.

Katja Verheyen (N-VA): Ik ben blij, minister, dat u die kwalijke, negatieve en desastreuze gevolgen van soft drugs en cannabis erkent en dat ik in u een bondgenoot kan vinden. U haalde ook de middelen voor de ambulante verslavingszorg aan. Dat is een goede zaak, zeker om die drempel te verlagen binnen de hulpverlening. Het zal u niet verbazen dat wij dat als N-VA-fractie toejuichen, het is heel

welkom allemaal. Ik wil er wel eventjes bij zeggen dat die middelen niet naar de structuren maar effectief ook naar de hulpverlening, naar de verslavingszorg moeten gaan. In het kader van die bijkomende middelen had ik nog een bijkomende vraag, minister.

Hoe gaat u prioriteit geven aan de cannabisproblematiek binnen die bijkomende middelen? Bent u van plan prioriteit te geven aan de cannabisafhankelijkheid en die aan te pakken met die bijkomende middelen?

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister Beke, collega Jans, ik stel toch voor dat jullie eerst eens in overleg gaan met federale collega Sammy Mehdi, die voorstander is van het legaliseren van drugs voor recreatief gebruik.

Ik wil ook een andere kwestie aanraken. Hier gaat het vooral over de hulpverlening aan jongvolwassenen en de transitie, maar u hebt misschien ook de open brief gelezen van een moeder die in een gelijkaardige situatie verkeerde. De brief is verschenen in De Standaard. De moeder zegt eigenlijk dat niet alleen de jongeren nergens terecht kunnen, maar ook de ouders niet, en vooral dan de moeders die geconfronteerd worden met de problemen. Ik wil kort citeren wat die vrouw zei in de open brief. "Het zijn moeders die drama's moeten voorkomen, een groot deel van de hulpverlening geeft niet thuis. Het probleem in die hulpverlening is niet alleen een gebrek aan geld, maar ook een gebrek aan empathie." Vandaar mijn vraag.

Minister, wij moeten niet alleen de jongvolwassenen en mensen zoals vorige week in West-Vlaanderen helpen. Ik denk dat wij ook de familie moeten kunnen helpen. En blijkbaar is er daar in de hulpverlening toch een groot probleem mee.

De voorzitter: De heer Vaneeckhout heeft het woord.

Jeremie Vaneeckhout (Groen): Minister, u weet vanwaar ik afkomstig ben, dus u weet ook dat dit in mijn zeer directe omgeving is gebeurd en dat het ook in mijn persoonlijke omgeving toch wel wat impact heeft gehad.

Ik wil eerst en vooral de vraag stellen hoe we hier hadden gezeten als het vorige week nog slechter was afgelopen. Dan was de verontwaardiging in Vlaanderen helemaal compleet geweest, denk ik. En dan hadden we moeten erkennen – we spreken hier vaak over kerntaken van de overheid – dat dit op deze manier op dit moment organiseren – en ik spreek niet over beleidsniveaus – eigenlijk een staat en een overheid onwaardig is en dat we falen in een kerntaak van de overheid.

Als het gaat over de verslavingszorg, ben ik het ermee eens dat wij moeten durven te zeggen dat ook cannabisgebruik problematisch is en dat daar grote risico's aan verbonden zijn. Maar onderzoek leert ook dat bestraffen niet werkt. Ook dat is wetenschappelijke evidentie. Als wij nog altijd toestaan dat mensen die de drempel oversteken om hulp te vragen, vier maanden moeten wachten om hulp te krijgen in de centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG's) – dat zijn cijfers van dit jaar –, dan blijven wij als Vlaamse overheid ook falen in die kerntaak, minister. Hoe wilt u daaraan tegemoetkomen?

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Minister, collega's, het is al een paar keer gezegd, maar cannabis is geen softdrug. Cannabis is geen softdrug. Wat onze jongeren tegenwoordig van cannabis kennen, is in niets te vergelijken met wat tien tot twintig jaar geleden gebruikt werd. Cannabis nu is een product dat op synthetische basis en ook op bijna industriële basis gekweekt wordt. Daar zitten

allerlei dingen in die heel schadelijk zijn, zowel voor de lichamelijke gezondheid als voor de psychische gezondheid. En die producten hebben een grote toegang tot onze jongeren. Als je ziet dat de helft van de zeventien- tot achttienjarigen aangeeft dat ze gemakkelijk toegang hebben tot cannabis, kun je wel stellen dat je met een probleem zit. Stel je voor dat dit met wapens het geval zou zijn, of met drugs als cocaïne of heroïne. We zouden ons zorgen maken, en terecht.

En de reden daarvoor, minister, is dat vooral in de scholen de distributie ervan nog welig tiert. Hoe gaat u in overleg met Onderwijs om die distributie aan te pakken en te zorgen dat onze scholen cannabisvrij worden?

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Collega's, als er vorige week iets nog eens heel pijnlijk duidelijk is geworden, is het dat de wachtlijsten in de zorg niet gewoon cijfertjes zijn. Dat is een heel concrete realiteit, die het leven van heel veel jongeren en volwassen Vlamingen en hun vrienden en familie dagelijks bepaalt. Als het dan gaat over jongeren die worstelen met een verslaving, is het heel pijnlijk dat jongeren die daarmee worstelen en aangeven dat ze hulp willen, die hulp vandaag niet krijgen en moeten wachten. Dat is het echt pijnlijke, collega Verheyen. Het is die realiteit die dagelijks jongeren en hun familie tot wanhoop drijft, getuige ook de reactie van de moeder van de jongen over wie vandaag gesproken wordt.

Ik denk dat we echt een collectieve verantwoordelijkheid dragen. Ik heb een heel concrete vraag voor u, minister. We moeten ervoor zorgen dat iedereen die in Vlaanderen zorg vraagt, die zorg ook krijgt. Welke initiatieven staan er concreet op de planning om die ambitie te realiseren? Ik ben vooral ook blij dat u niet zomaar verwijst naar het federale niveau, maar dat u ook zegt dat we moeten samenwerken. Ik denk dat dat cruciaal is. Als het gaat over hulp geven aan mensen die echt hulp nodig hebben, is samenwerking altijd een betere optie dan naar elkaar te verwijzen. Ik ben blij dat u die stelling hier vandaag ook hanteert.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister, bij de achttienjarige jongeman uit West-Vlaanderen was er een problematisch cannabisgebruik, maar er was vooral ook het probleem dat de ouders van de jongeman aangeven dat ze al jarenlang tevergeefs op zoek waren naar psychische hulp voor hun zoon. En zij staan niet alleen. Een groep van psychiaters en psychologen heeft in het voorjaar berekend dat er niet minder dan 23.700 jongeren – dat is een rij van 475 bussen of een file van 7 kilometer lang – op de wachtlijst stonden voor psychische hulp.

Die lange wachtlijsten van zes tot acht maanden zijn een schande. Maar de echte schandvlek, minister, is dat die wachtlijsten al jarenlang aanwezig zijn en maar niet opgelost geraken. Elke keer als er een incident gebeurt, komt er een signaal van de minister: 'We gaan er iets aan doen, we gaan het proberen aan te pakken'. Maar au fond blijft dat probleem duren en blijven die wachtlijsten veel te lang. De psychologen, psychiaters en iedereen op het terrein trekken al jarenlang aan de alarmbel, zeggende dat de signalen er zijn en dat de problemen gaan verergeren na corona. Zij vragen een Marshallplan, een groot plan om die wachtlijsten weg te werken en de psychische hulp die jongeren zoeken ook effectief te kunnen bieden. Het extra geld dat u vandaag investeert, 7 miljoen euro, is goed, maar is een muizenstap vooruit. Minister, mijn vraag is: wilt u effectief werk maken van het wegwerken van de wachtlijsten?

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: Collega's, voorkomen is altijd beter dan genezen. Jongeren die in hun adolescentie zitten, proberen, experimenteren en zoeken een

weg naar hun volwassenheid. Dan komt het erop aan om hen daarin te begeleiden en te helpen. Collega Jans heeft al verwezen naar de OverKop-huizen. Wanneer jongeren op een of andere manier worstelen met zichzelf, dan komt het erop aan om zo laagdrempelig mogelijk en zo toegankelijk mogelijk er voor die jongeren te zijn om aan te geven wat goed is en wat niet goed is. Voor alle duidelijkheid: cannabis is niet goed. Niet goed. (*Opmerkingen van Stefaan Sintobin en Filip Brusselmans*)

De voorzitter: Minister Beke heeft het woord.

Minister Wouter Beke: En dus hebben wij met deze Vlaamse Regering het aantal OverKop-huizen van vijf naar dertig gebracht en structureel gefinancierd. Het is de '10-daagse van de Geestelijke Gezondheid' geweest. Ik heb heel Vlaanderen 'afgerotst' om het ene na het andere OverKop-huis te kunnen openen. Ik wil iedereen die daar zijn schouders onder heeft gezet, de lokale besturen, de Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW's) en andere partners, ervoor danken dat dat zo massaal is uitgerold. We wilden van vijf naar vijftien gaan en we zijn van vijf naar meer dan dertig kunnen gaan.

Is dat voldoende? Neen. Zijn er ouders die ook worstelen met vragen? Absoluut. Zijn er ouders die zich afvragen waar zij de weg moeten vinden? Absoluut. Moeten wij daar antwoorden op geven? Zeker en vast. We hebben 'één gezin - één plan' (1G1P) uitgerold en gebiedsdekkend gemaakt in heel Vlaanderen, om te vertrekken vanuit het kind, vanuit het gezin en vanuit de probleemstelling en dan te kijken waar we de antwoorden moeten gaan zoeken. We moeten niet vertrekken vanuit het aanbod om dan te zien dat men eigenlijk door het bos de bomen niet meer ziet. Dat is niet de goede aanpak. Vertrekken vanuit 'één gezin - één plan' is wel de goede aanpak.

Moeten we dat dan doortrekken in de jeugdhulp? Ja, absoluut. Moeten we zorgen voor minder verkokering, mevrouw Jans? Absoluut. We moeten absoluut zorgen dat al die actoren meer met elkaar spreken en vertrekken vanuit een casus. Absoluut. Daarom ben ik ook gestart met drie projecten. 'De Ideale Wereld' is voor alle duidelijkheid niet alleen een programma op de televisie waarmee je kunt lachen. Dat is ook bittere ernst. Dat vertrekt net vanuit dat uitgangspunt. Hoe kunnen we vertrekken vanuit geïntegreerde zorg? Hoe kunnen we vertrekken vanuit een casus en dan kijken wat de betrokkene nodig heeft? In dit geval was het een betrokkene die al drie keer in een gemeenschapsinstelling opgevangen was, die in een private organisatie in jeugdhulp opgevangen was, maar die uiteindelijk is terechtgekomen in een psychiatrische afdeling en daar om een of andere reden, waar ik voor de rest geen uitspraak over ga doen, niet is opgevangen. Wij moeten ons deel van het werk doen. We moeten zorgen dat dat op een geïntegreerde manier kan verlopen. Ik hoop dat we uit De Ideale Wereld, met de projecten en trajecten die we hebben opgezet, van het terrein kunnen leren om die verkokering een stukje van ons af te gooien en op een meer geïntegreerde manier te werken.

In die zin ben ik het ermee eens dat het niet alleen een zaak is van meer geld. Moeten er bijkomende investeringen gebeuren? Ja, en dat doen we. We hebben ze daarnet opgesomd. Maar het is ook een zaak van hervormen. Het is ook een zaak van stakeholders te leren met elkaar te praten. Het is ook een zaak om te vertrekken vanuit het kind en niet vanuit het aanbod dat we doen en dan kijken wie er vandaag bij ons toekomt en zien wat die nodig heeft.

Want als die dan morgen vertrekt, weten we dat nog niet alle problemen altijd zijn opgelost. Dat is waarom we met dit soort van projecten zijn gestart en we er lering uit willen trekken en ze zullen verduurzamen.

Wat cannabis betreft, hebben we 1 miljoen euro extra uitgetrokken, specifiek voor ambulante verslavingszorg.

Kijken we dan naar onze eigen gemeenschapsinstellingen. Voor de expertise in de gespecialiseerde gezondheidszorg, mijnheer Anaf, hebben we extra middelen uitgetrokken om te kijken hoe we vanuit bijvoorbeeld psychiatrische instellingen of andere die expertise in onze gemeenschapsinstellingen kunnen binnenbrengen. Er zijn middelen vrijgemaakt om dat te kunnen doen, want elk heeft zijn terrein. Maar de vraag is wel hoe we de bestaande expertise maximaal kunnen binnenbrengen.

En dan heel concreet – want dat was de vraagstelling vorige week: hij was minderjarig maar is vandaag meerderjarig en plots blijkt hij van de ene op de andere dag in een andere wereld te zijn terechtgekomen. Dat is geen goede zaak, daar zijn we het over eens. In het comité geestelijke gezondheidszorg is ook afgesproken – dat is een aanbeveling – om rond die transitieleeftijd te gaan werken. We kijken uit naar die aanbevelingen en willen die dan ook mee incorporeren. We zijn daar mee vragende partij voor.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Minister, u hebt heel wat verschillende dingen aangeraakt tijdens uw antwoord. Ik denk dat we zeker nog de tijd zullen nemen om over een aantal daarvan in de commissie Welzijn van gedachten te wisselen. Ik denk dat het vooral van belang is – vandaar ook mijn vraag over de transitieleeftijd – dat we mensen van wie we weten dat er een gekende problematiek is, niet verliezen, niet loslaten. U geeft aan dat u de samenwerking wilt aangaan, dat u echt openstaat om daar verder op in te zetten.

Voorts deel ik de door u gemaakte keuzes. U zet volop in op het preventieve. Het is mijn overtuiging dat wanneer we dat op een doorgedreven, verstandige manier blijven doen, we er uiteindelijk toe zullen komen dat we die gespecialiseerde zorg – waarin we zullen moeten blijven investeren, maar niet enkel dat – kunnen voorhouden voor mensen die daar dan ook terecht kunnen zonder wachtlijst, die daar geholpen worden en die inderdaad zo niet in een verkokerd landschap terechtkomen, waar ze te vaak worden doorgestuurd.

Ik merk vandaag ook dat we heel gericht beleid voeren naar verschillende doelgroepen. We hebben het vandaag met minister Weyts gehad over de studenten, met mevrouw Crevits hebben we het vaak over de landbouwers of over de zelfstandigen, over de senioren. Het is mijn overtuiging dat als we dat kunnen volhouden, als we ervoor zorgen dat de hulp en de preventie bij iedereen ingang vinden, we er ook voor kunnen zorgen dat de gespecialiseerde hulp er zal zijn voor de mensen die er nood aan hebben.

De voorzitter: Mevrouw Verheyen heeft het woord.

Katja Verheyen (N-VA): Collega's, ik denk dat we er ons van bewust moeten zijn, zeker in het bredere politieke debat, dat het gevaarlijk is om uitspraken te doen dat cannabis oké is, dat het geen kwaad kan of dat we denken aan legalisering en uitspreken dat we willen dat het gelegaliseerd moet worden. Dat is gevaarlijk. We weten allemaal goed – we hebben het daar ondertussen al een paar keer over gehad – hoe schadelijk de gevolgen zijn.

Ik denk dat het belangrijk is dat wij prioriteiten stellen. Ik zie dat wij met van alles en nog wat bezig zijn, vaak heel goedbedoeld, ook met voorstellen, maar ondertussen blijven dringende en urgente zaken op de plank liggen. Ik zou graag vragen om er een prioriteit van te maken om niet alleen uit te spreken hoe gevaarlijk cannabisgebruik is, maar ook te handelen in het beleid, zowel preventief als curatief, zowel bij jong als bij oud. Dank u wel.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Steven Coenegrachts aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over het VTM-programma 'Ik wil een kind'

ACTUELE VRAAG van Katrien Schryvers aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de aankondiging en de planning van het tv-programma 'Ik wil een kind'

ACTUELE VRAAG van Klaas Sloomans aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over het VTM-programma 'Ik wil een kind'

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Voorzitter, minister, collega's, 'Ik wil een kind' is geen ontboezeming, het is een nieuw VTM-programma dat binnenkort start. Er is een oproep gebeurd naar mensen die in wensouder- en co-ouderschap een kind willen opvoeden. Begrijp me niet verkeerd, ik ben me heel bewust van het probleem dat men onder de aandacht wil brengen. Ik ben ook blij dat men aandacht heeft voor alleenstaanden met een kinderwens die een partner zoeken om die wens in vervulling te laten gaan.

Ik heb iets meer moeite met het feit dat men daar een entertainmentprogramma van wil maken. Dit is niet Blind Gekocht of Blind Getrouwd. Dat gaat over volwassenen die met hun volle verstand beslissen om aan een programma deel te nemen. Hier gaat het over iets dat we allemaal samen dienen te beschermen, het meest kwetsbare dat we kennen, een ongebooren kind, en in dit geval zelfs een onverwekt kind. Dat verdient onze bescherming.

Minister, we zijn zelfs niet in staat om de VRT-programmatie te bepalen, noch zouden we dat willen, laat staan dat we die van VTM zouden willen bepalen. Maar de vraag rijst wel: hoe bewaken we, ook in de media, die morele en ethische grenzen? Hoe kunnen we daar politiek een rol in spelen?

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Voorzitter, minister, inderdaad, vorige week lanceerde VTM een nieuw programma 'Ik wil een kind'. Het gaat over koppels of alleenstaanden die een ander koppel zoeken of een andere single om samen een kind op de wereld te zetten en op te voeden in wat heet: bewust co-ouderschap.

Het co-ouderschap bestaat natuurlijk al lang, er worden momenteel veel kinderen opgevoed in co-ouderschap. Maar er is wel een heel groot verschil. Want het co-ouderschap zoals we dat al langer kennen, ontstaat wanneer er een einde komt aan een relatie tussen ouders. Dan wordt het kind verder opgevoed in co-ouderschap, met vaak goede afspraken, maar vaak heeft dit ook een grote impact op een kind. Het bewust co-ouderschap ontstaat niet door het einde van de relatie van de ouders, er is gewoon geen relatie voorafgaand, niet voorafgaand aan de conceptie, niet voorafgaand aan de geboorte van een kind. Men maakt afspraken over een kind dat nog niet geboren is. Ik heb daar eerlijk gezegd nogal wat vragen over.

Het gaat nog verder wanneer er een programma over wordt gemaakt, want daarmee gaat men bijna doen alsof een kind samen op de wereld zetten en afspraken maken om het op te voeden, hetzelfde is als een huis delen of gezamenlijk op zoek gaan naar een huis.

Minister, waar is hier het belang van het kind? Waar zijn hier de kinderrechten? Is dit format conform het kinderrechtenverdrag? Hoe zal DPG ervoor zorgen dat de kinderrechten hier effectief gegarandeerd worden?

De voorzitter: De heer Slootmans heeft het woord.

Klaas Slootmans (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, ik weet niet hoe het met uw maag zat vorige week, maar die van mij keerde om bij het horen van de plannen van de programmamakers van VTM in het kader van het entertainmentformat 'Ik wil een kind'. Na Temptation Island, na Ex on the Beach, na Naked Attraction vond de commerciële speler het blijkbaar nodig om weer onder de limieten van het menselijk fatsoen te gaan graven. Het kan wat dat betreft natuurlijk niet altijd de VRT zijn die het schoentje past. Dat is een grapje, mevrouw Segers. *(Gelach)*

Hoe de vork in de steel zit, hebben de collega's al uitgelegd. Het komt erop neer dat men de rechten van het kind ondergeschikt maakt aan die van de biologische wensouders enerzijds, en nog meer ondergeschikt aan sensatie en kijkcijfers. Hoe kan men anders het exploiteren van het ongeborn leven of kind gaan noemen in een commercieel televisieformat? Hoe kan men in vredesnaam zoiets moois als een kinderwens gaan instrumentaliseren voor commerciële doeleinden?

Het is een vorm van veramerikanisering, minister, waar ik echt koude rillingen van krijg. Want tot nader order is een kind geen brood of grasmachine.

Bon, bespiegelingen en meningen daarover zijn er genoeg, op sociale media en in de pers, onder andere ook van u, en ook nu, in dit halfrond. Maar de vraag rijst wat wij hier, als emanatie van de Vlaamse samenleving, als Vlaams Parlement, als vertegenwoordigend orgaan tegen ondernemen. En vooral, wat zal de Vlaamse Regering hiertegen ondernemen?

Minister, mijn vraag aan u is dan ook: bent u inderdaad van mening dat dit programma de integriteit van het ongeborn leven schaadt? En zult u dit aangekondigde drama voorkomen? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Collega's, ik maak mij ernstige zorgen bij dit programma. Het opvoeden en krijgen van een kind is een moeilijke opdracht, maar het is ook een van de belangrijkste en mooiste zaken in een leven. Ik besef maar al te goed dat dit voor heel wat mensen, voor heel wat koppels geen mogelijkheid is of dat het uiterst moeilijk is. En ik besef uiteraard ook maar al te goed dat het traditionele gezin allang niet meer de enige vorm is. Er zijn zoveel mooie gezinsvormen vandaag: nieuw samengestelde gezinnen, gezinnen die tot stand komen met adoptie, met voogdij, met pleegvoogdij, holebikoppels die een kind krijgen en dergelijke meer.

Daar gaat het vandaag niet over. Het gaat vandaag over wat de programmamakers 'bewust co-ouderschap' noemen. Dat is zeer verschillend van klassiek co-ouderschap, dat inderdaad tot stand komt na een scheiding, na het afspringen van een relatie, misschien na een overlijden: gebeurtenissen die ons kunnen overkomen en waar we dan als ouder ook het beste van maken, in het belang van het kind.

Hier gaat het dus over bewust co-ouderschap of, eerder, intentioneel co-ouderschap: co-ouderschap dat gepland wordt nog voor de conceptie van het kind, soms zelfs door mensen die elkaar op voorhand zelfs niet kenden. Dat lijkt mij in het belang van het kind zeker een discussie waard, of dat goed is voor een opvoeding. Dat is niet evident, want het moet de bedoeling zijn van partners, van ouders, om een stabiele gezinssituatie voor hun kind te realiseren. Hier zal men zelfs van voor de conceptie van het kind zeggen: 'U zult niet één stabiele gezinssituatie hebben, u zult minstens twee stabiele gezinssituaties hebben of in het beste geval twee stabiele gezinssituaties.'

Dat is een maatschappelijk debat waard. We moeten dat niet met taboes bekijken. Ik vind ook dat we daar open naar moeten kijken en dat we dat debat moeten durven te voeren, met de betrokkenen, met experts, met academici, hier in dit parlement en, wat mij betreft, ook op de televisie. De vraag is echter wel of je dat moet doen via een entertainmentprogramma. En daar vind ik dat we als samenleving een duidelijke lijn moeten trekken: we experimenteren niet met kinderen op televisie.

Een kind krijgen, collega's, is inderdaad nog iets anders dan een huis kopen of een partner zoeken. Het grote verschil is dat in al die entertainmentprogramma's die we kennen, sprake is van wat men 'consenting adults' noemt: volwassenen die akkoord gaan, die toestemming geven. Welnu, hier is er iemand die geen toestemming geeft, die geen toestemming kan geven, die namelijk nog niet geboren is. Het belang van het kind moet steeds vooropstaan, en ik ben heel bezorgd dat dat heel moeilijk is bij een entertainmentprogramma.

Collega Schryvers, u peilt naar het Kinderrechtenverdrag. Als minister van Jeugd is dat natuurlijk mijn centraal document. Het is niet zo duidelijk of er hier een schending is van het Kinderrechtenverdrag. Ik denk dat we dat goed moeten opvolgen. Het gaat hier over een nog niet geboren kind. We zullen dat zeker nauw opvolgen.

U weet ook, collega's, dat voor mij als minister van Media censuur uit den boze is. Het is niet mijn taak om een televisieprogramma goed te keuren of om het te verbieden. Dat kan ik uiteraard niet doen. Maar het is niet omdat het niet verboden is dat het daarom ethisch verantwoord is. Ik heb dan ook contact gehad met de programmamakers, met de omroep. Ik heb met hen daarover een heel duidelijk gesprek gehad. Ik heb hun mijn bezorgdheden meegegeven. Zij hebben daarop geluisterd. Zij hebben hun standpunt uitgelegd. Ik heb hun gevraagd om het kinderrechtenperspectief centraal te stellen. Ik heb ook zeer uitdrukkelijk gevraagd om de kinderrechtencommissaris daarbij te betrekken. We zullen zien wat dat geeft. Ik ben er in elk geval nog niet helemaal gerust in, moet ik toegeven.

De programmamakers moeten beseffen, collega's, dat hier één iemand niet aan tafel zit, namelijk het toekomstige kind. Het is een gouden regel dat ik me als minister van Media niet meng in de keuzes van omroepen en programmamakers. Dat is voor mij een heilig principe.

Als politicus, als minister van Jeugd, als papa kan ik niet anders dan ernstige vragen te stellen bij de keuze voor dit onderwerp, en vooral ook bij de keuze van het format van het entertainmentprogramma. Hier zijn ethische grenzen overschreden, en ik roep de programmamakers dan ook op om het kinderrechtenperspectief centraal te stellen in de toekomst. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Minister, ik denk dat we nooit zullen kunnen vermijden dat twee volwassenen elkaar vinden en beslissen om samen een kind te maken en dat apart op te voeden. Een andere stap is natuurlijk: maken we daar een entertainmentproduct van, maken we van dat ongebooren, onverwekte kind een entertainmentproduct?

Het is goed dat u daarvoor contact heb gehad met de programmamakers. Het is verontrustend dat ze u niet hebben gerustgesteld, maar er verontrust mij nog iets: als dat kind er dan zal zijn, zijn er ook nog de social media. Dat is een permanent archief van dergelijke televisieprogramma's. Dat kind zal dan ook ooit worden geconfronteerd met het verhaal van hoe die ouders elkaar hebben leren kennen, hoe ze hebben deelgenomen aan het entertainment van een hele samenleving om tot de verwekking van die persoon te komen.

Minister, ook daarvoor vraag ik u contact op te nemen met de social media en na te gaan hoe we kunnen vermijden dat dergelijke programma's hele generaties meedraaien op het internet, en hoe we daaraan kunnen verhelpen.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, ik stel vast dat we allemaal dezelfde bezorgdheid hebben. Het is goed dat u die bezorgdheid hebt overgemaakt aan de programmamakers, maar blijkbaar hebben ze u toch nog niet volledig kunnen geruststellen. Ik hoop dat er nog stappen worden ondernomen en dat ze kunnen inzien dat het kindperspectief altijd centraal moet staan. Dat is hier niet zo, terwijl we net zoveel kinderen hebben die nood hebben aan een gezin. Kijk maar eens naar pleegzorg. Bijna duizend kinderen in pleegzorg wachten op een gezin. Hier gaan we op zoek naar een kind voor mensen, vanzelfsprekend met alle respect voor mensen die een kinderwens hebben. Dat is echter niet onze mantra. Onze mantra is altijd: we zoeken een thuis voor een kind en niet omgekeerd.

Minister, ik ben nog meer bezorgd over verdere evoluties omdat, door dit op deze manier weer te geven, het allemaal zal worden genormaliseerd en mensen nog meer op zoek zullen gaan. U moet eens kijken naar websites als www.onewish.be, waar mensen elkaar zoeken. Ik vrees dat we nog een toename van dergelijk aanbod zullen krijgen als dit inderdaad op tv komt en als mensen daarnaar gaan zoeken. Hoe kunnen op dergelijke websites kinderen centraal worden gesteld?

De voorzitter: De heer Slootmans heeft het woord.

Klaas Slootmans (Vlaams Belang): Minister, ik concludeer uit uw antwoord dat u van oordeel bent dat hier een aantal rode lijnen, een aantal kritische, deontologische, morele grenzen zijn overschreden. Afkeuren is één, daartegen actie ondernemen is twee. U zegt dat u zich zorgen maakt, dat u dit gaat opvolgen, maar dan moet u ook consequent zijn in uw optreden. Niemand wil hier met mij deel uitmaken van een samenleving waarbij het aan mediaspelers wordt toegestaan om onbeschaamd te kapitaliseren op het ongeboorteleven en daarbij mensen in precare geestelijke omstandigheden gaat misbruiken als lijdend voorwerp. Op de duur zou men kunnen denken dat men bij de VTM zelf de Rode Neuzen Dag aan het organiseren is. Cynischer wordt het natuurlijk niet.

Ik herhaal dus mijn vraag: welke stappen gaat u concreet zetten om dit onheil af te wenden, en zult u daarbij actie ondernemen via de kortgedingrechter of via de kamer voor onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen om te voorkomen dat dit toch immorele en verwerpelijke programma in de ether gaat? U hebt daar als Vlaamse Regering krachtens artikel 16 van het reglement van orde van de algemene kamer de bevoegdheid toe, dus gebruik alstublieft dat instrument. Toon als vooraanstaand lid van een gezinspartij dat uw partij niet alleen in woorden, maar ook in daden een gezinspartij is. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): Collega's, dank u wel voor de vraagstelling. Het is natuurlijk altijd gevaarlijk om een tv-programma te beoordelen op basis van een concept nog voor er zelfs maar een seconde van is uitgezonden. Het zou mooi zijn, mocht het vaak pijnlijke fertiliteitstraject van wensouders, dat vaak zelfs met vrienden en familie moeilijk te bespreken is, uit de taboesfeer kunnen worden gehaald. Daar zijn echter voorwaarden aan verbonden. Zo kan het niet gaan om amusementstelevisie, wat hier wel het geval is, en één zaak moet centraal staan, namelijk dat kinderen in een warm nest moeten opgroeien. Is dit dan de manier om dat te verwezenlijken? Single wensouders aan elkaar koppelen op tv, dat lijkt meer op een datingshow. Al kan een relatie op de klippen lopen, ouderschap eindigt natuurlijk nooit. Volgens VTM zal de focus liggen op het traject, niet

op de zwangerschap, maar kijken we naar andere soortgelijke zoekprogramma's, dan is het niet uitgesloten dat er commerciële opvolging is. Denken we bijvoorbeeld aan de clickbait-artikels over voormalige Blind Getrouwd-koppels. Zal dit deze kinderen overkomen en hoe beschermen we die kinderen daartegen?

Minister, ik hoor nu dat het allicht zal worden afgevoerd nog voor het opstart. Klopt dat? Mocht dat niet zo zijn, dan hoop ik dat u bij de makers en de experts erop aandringt dat ze hun deontologische code voor ogen houden wanneer ze een volgende stap in dit programma overwegen.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Goed te horen dat we ons kamerbreed eigenlijk heel veel zorgen maken over het plan van VTM om via een programma twee vreemden aan elkaar te koppelen om samen een kind op de wereld te zetten. Dat is zeker terecht. Uiteraard is het klassieke gezin van mama, papa en kindjes lang niet meer de realiteit, noch de norm in Vlaanderen, en is het goed dat er ook in de media, ja, zelfs in populaire tv-programma's, aandacht wordt besteed aan de andere vormen van ouderschap, maar ook onze fractie was eigenlijk bijzonder verontwaardigd toen het plan van VTM werd bekendgemaakt. Dit plan om via tv als vreemden kinderen op de wereld te zetten, roept heel wat bedenkingen op. Hier worden ongeboorte kinderen letterlijk geïnstrumentaliseerd en gecommercialiseerd. Kinderrechtencommissaris Vrijens heeft heel terecht gesteld dat het perspectief van het kind en de kinderrechten zoek zijn in dezen.

Minister, ik ben verheugd te horen dat u al een gesprek had met VTM, maar toch ook bezorgd omdat ze het plan nog niet onmiddellijk hebben afgevoerd, ondanks het massale protest. Welke handvaten ziet u om ook commerciële zenders handvaten te geven om een deontologisch en ethisch kader aan te reiken voor hun programmamakers?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik wil me daarbij aansluiten. Ook onze fractie wil de oproep ondersteunen om dit programma en deze format af te voeren. De makers beschrijven het programma zelf als een realityreeks. Kenmerkend aan een realityreeks is, zo staat op Wikipedia, dat de eigenschappen van de deelnemers worden uitvergroot om karakters te creëren. De nadruk ligt op de montage en het spectaculaire. Dat is alles wat we kunnen missen in een programma over dit onderwerp.

Los daarvan, mevrouw Schryvers, minister Dalle, wat de visie op ouderschap op zich betreft, wil ik toch wel zeggen dat er voor onze fractie inderdaad heel veel vormen van ouderschap zijn. Dat zijn niet meer de klassieke vormen, en bewust co-ouderschap kan ook een van die vormen zijn die kunnen werken, als men daar heel goed over nadenkt, als men daar niet licht overgaat, als daar goede afspraken over worden gemaakt. Sta me echter toe om ook te zeggen dat iedereen die een kind krijgt, daar niet licht kan overgaan en goede afspraken moet maken. Dat is altijd iets wat niet makkelijk is. Ik zou dus toch willen oproepen om die vorm absoluut niet te beoordelen, maar wel de format van het programma. *(Applaus van Stijn Bex)*

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Mevrouw Meuleman, ik deel al deze bezorgdheden, maar ik zal eerst op uw opmerking ingaan. Het standpunt dat u naar voren hebt gebracht, is een standpunt waarover het Vlaams Parlement met academici en experts kan discussiëren. Dat verdient zeker een debat. Als minister van Jeugd plaats ik het belang van de kinderen altijd centraal. Ik maak me zorgen bij een nog voor de conceptie gepland co-ouderschap. Er wordt nog voor de conceptie

van het kind met twee woonplaatsen gewerkt en ik betwijfel of dit in het belang van het kind is. Dat is een debat waard. Wat geen debat waard is, is een entertainmentprogramma. Ik denk dat we het daarover allemaal eens zijn.

Er is gepeild naar de acties die ik verder nog zal nemen. Ik heb de mensen ontmoet en hen op hun verantwoordelijkheid gewezen. Ik heb gesuggereerd contact met de Vlaamse kinderrechtencommissaris op te nemen en ik heb begrepen dat dit ook is gebeurd. Ik ga ervan uit dat dit goed zal worden opgevolgd.

Om juridische actie te ondernemen, moeten we zeker zijn dat we een juridisch punt te verdedigen hebben. Als minister van Jeugd is het Kinderrechtenverdrag mijn absolute leidraad. Het belang van het kind is hierin het centraal en leidend principe. Hier zitten we echter in een bijzondere situatie, want er is zelfs nog geen sprake van een kind. Het is een toekomstig kind, een kind dat nog niet is geboren. Het is niet zo gemakkelijk hier een juridische casus van te maken.

Ik wil wel op de verantwoordelijkheid van de televisieomroepen wijzen. Dat is deels een zaak van zelfregulering. De omroepen hebben dat gedaan. In 2012 hebben de openbare omroep en de private omroepen een programmacharter voor non-fictieprogramma's opgesteld. Ik citeer: "We hebben oog voor en besteden aandacht aan de bescherming van wie extra kwetsbaar is. We zijn ons bewust van de maatschappelijke impact van wat wordt uitgezonden en hoe het wordt uitgezonden." De omroepen hebben, met andere woorden, zelf gesteld dat ze op een integere manier zullen omgaan met hun programma's, ook de reality- en entertainmentprogramma's. We willen zeker de kwetsbaarsten beschermen. Een kind dat nog niet is geboren en niet kan meepraten, lijkt me effectief te voldoen aan de definitie van iemand die zeer kwetsbaar is.

Mijnheer Coenegrachts, u hebt me concreet gevraagd wat ik ten aanzien van de sociale media kan doen. We zullen dit moeten opvolgen. We zullen zien wat op televisie komt en wat op de sociale media verschijnt. De uiteindelijke beelden zullen natuurlijk de eigendom van VTM zijn. Het is in eerste instantie de verantwoordelijkheid van VTM, maar u hebt gelijk dat dergelijke beelden op de sociale media blijven leven. Als er kinderen van komen, kunnen die kinderen daar onder meer op de sociale media mee worden geconfronteerd.

Mevrouw Schryvers, websites als One Wish België bestaan effectief. Ik heb begrepen dat dit een onderafdeling van een Nederlands bedrijf is. Het is moeilijk daar veel aan te doen, omdat er op het eerste gezicht geen illegale zaken gebeuren. Mochten er illegale zaken gebeuren, is het aan de politiediensten en het parket om daartegen op te treden. Bij mijn weten is dat niet het geval. Er zijn natuurlijk veel ouders die daar te goeder trouw en met de beste intenties naar kijken en die daar gebruik van proberen te maken, maar we moeten erg behoedzaam zijn.

Mevrouw Perdaens, u hebt me gevraagd of het allemaal zal doorgaan. Het is aan VTM om die beslissing te nemen. Ik heb begrepen dat er op 18 oktober 2021 een oproepaflevering komt, maar dat voor nadien nog niets duidelijk is. De oproep om het kinderrechtenperspectief centraal te stellen en om de Vlaamse kinderrechtencommissaris hierbij te betrekken, blijft dan ook relevant en actueel. Ik ga ervan uit dat VTM die kamerbreed gedeelde oproep ter harte zal nemen en het perspectief en het belang van het kind in alle beslissingen hierover centraal zal stellen.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): We kunnen in het Vlaams Parlement alle debatten voeren die we willen en alle academici laten komen die we willen, maar het Vlaams Parlement zal de samenleving nooit kunnen decreteren dat twee consentende ouders niet mogen beslissen samen een kind te verwekken en dat kind apart op te voeden.

Waar onze bezorgdheid naar moet uitgaan – en daarop moet hier de focus liggen –, is dat de zoektocht naar elkaar en dat kind geen entertainmentproduct mag worden waaraan commerciële belangen verdienen. Dat moeten we absoluut vermijden. Het is niet aan ons om te bepalen wat de programmatie van een televisiezender is, maar in het licht van de zelfregulering moet de sector ook naar zichzelf kijken. Ik roep de mediasector op om de eigen ethiek en moraliteit eens goed tegen het licht te houden en te bepalen of dit programma nog een toekomst in hun programmatie heeft. *(Applaus van Marino Keulen en Stijn Bex)*

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Zorgen voor een kind, dat is het mooiste wat er is. Dat geeft ongelooflijk veel mooie momenten, maar het is ook niet altijd rozengeur en maneschijn. Dat gebeurt ook in heel veel verschillende gezinsvormen, en ook op een heel warme manier. We weten dat er ook heel veel andere mensen zijn, buiten het klassieke kerngezin, die heel veel zorg opnemen voor een kind. Denk maar aan grootouders, pleegouders, adoptieouders en zo verder.

Waar wij het moeilijk mee hebben, is het format van een programma als 'Ik wil een kind', waarbij men het laat voorkomen naar mensen alsof een kind samen op de wereld zetten en laten opgroeien iets is te vergelijken met een huis delen of een auto delen of dergelijke meer. Voor ons moet altijd het kind centraal staan, kinderrechten voorop. Kinderrechten zijn geen spel, kinderrechten zijn geen vodge papier. Laat ons daar allemaal werk van maken. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Slootmans heeft het woord.

Klaas Slootmans (Vlaams Belang): Als ik de reacties hoor, is er een unisono gedeelde afkeuring. En dat is natuurlijk positief. Maar de consequentie is ook dat u daarnaar handelt. Ik heb u twee suggesties gegeven en u bent daar niet op ingegaan. U zegt dat u eigenlijk niets kunt doen. Ik heb u de suggestie gedaan van de kortgedingrechter, ik heb u de suggestie gedaan van de kamer voor bescherming van minderjarigen. U gaat daar niet op in.

U zegt dat u zich zorgen maakt en dat u er iets aan zou willen doen. 'Walk the talk.' Ik geef u twee suggesties, grijp dat instrument aan. Ik denk dat iedereen het met mij eens is dat een kind op de wereld zetten inderdaad een van de heiligste dingen in een mensenleven is. En zoiets herleiden tot een bijna bureaucratistische transactie met de camera's erop, waarbij de rechten van het kind ondergeschikt worden aan de platte commercie, dat is niet alleen intriest, het bewijst ook dat er een totale afwezigheid is van een ethisch kompas.

Nu, dat een commerciële instelling zover gaat in haar jacht om clicks en kijkcijfers, dat kunnen we allemaal afkeurenswaardig vinden. Maar dat wij als vertegenwoordigers van de samenleving zoiets tolereren, is gewoon onaanvaardbaar. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, we schorsen de vergadering.

– De vergadering wordt geschorst om 17.31 uur.

– De vergadering wordt hervat om 17.49 uur.

VOORSTEL VAN DECREET van Annick Lambrecht, Stijn Bex, Els Robeyns, Jeremie Vaneeckhout, Hannelore Goeman en Björn Rzoska tot wijziging van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, wat het instellen van de algemene snelheidslimiet van 30 kilometer per uur in de bebouwde kom betreft
– 597 (2020-2021) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van Annick Lambrecht, Stijn Bex, Els Robeyns, Jeremie Vaneeckhout, Hannelore Goeman en Björn Rzoska tot wijziging van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, wat het instellen van de algemene snelheidslimiet van 30 kilometer per uur in de bebouwde kom betreft.

Dit voorstel van decreet werd door de commissie verworpen.

Bij brief van 29 september 2021 hebben mevrouw Annick Lambrecht, de heer Stijn Bex, mevrouw Els Robeyns, de heer Jeremie Vaneeckhout, mevrouw Hannelore Goeman en de heer Björn Rzoska verzocht het op de agenda van de plenaire vergadering te plaatsen.

Conform artikel 62, punt 3, en artikel 68, punt 8, tweede lid, van het Reglement van het Vlaams Parlement moeten wij ons bij zitten en opstaan uitspreken over het aanvaarten van de beraadslaging.

Wie vraagt het woord over het al dan niet aanvaarten van de beraadslaging?

De indieners hebben samen tien minuten. Ik weet niet hoe Groen en Vooruit die hebben verdeeld.

Collega Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Voorzitter, collega's, vandaag leggen we ons voorstel van decreet voor een zone 30 nog eens op tafel. We hebben dit voorstel al uitvoerig besproken in de commissie en hebben in maart ook al gehoord wat verkeersexperten van Vias institute, meer academische experts, het Vlaams Forum Verkeersveiligheid en ouders van verongelukte kinderen hiervan vinden. Alle experts die we hebben uitgenodigd, gaven wetenschappelijk onderbouwde argumenten voor dit voorstel, maar toch vonden we geen gehoor bij de meerderheid. Daarom plaatsen we het hier vandaag tijdens deze plenaire vergadering opnieuw op de agenda, om nogmaals alle voordelen van een algemene zone 30 wanneer de verkeersveiligheid niet kan worden gegarandeerd, op tafel te leggen en de tegenargumenten te ontkrachten. Hopelijk kunnen we onze collega's van de meerderheid vandaag overtuigen dat deze maatregel nodig is. Een algemene zone 30 binnen de bebouwde kom, behalve waar degelijke fiets- en voetpaden zijn, is immers de manier op korte termijn het aantal verkeersslachtoffers te doen dalen en onze dorpen leefbaarder te maken.

Er is actie nodig, want nadat het aantal verkeersdoden meer dan decennialang daalde, is het de laatste vijf jaar opnieuw structureel gestegen. Om de vijf dagen komt een fietser om in het verkeer. Dat is zeer verontrustend, des te meer omdat de doelstelling was om het aantal verkeersdoden terug te dringen tot tweehonderd in 2020. Dat is niet gelukt.

De Vlaamse meerderheidspartijen hebben nu met een Vlaams verkeersveiligheidsplan grote doelstellingen vooropgesteld: een halvering van het aantal verkeersdoden

tegen 2030 en geen enkele fiets- of voetgangersdode tegen 2040. Dat is een immense uitdaging en jammer genoeg ontbreken de maatregelen. Wij bieden vandaag dergelijke maatregelen aan, een quick win. De cijfers tonen duidelijk aan dat een zone 30 veiliger is. De overgrote meerderheid van ongevallen met gewonden in Vlaanderen vindt plaats in zones 50. We zien dat er steeds meer zones 30 bij komen en we zien daar maar een beperkte stijging van het aantal letselongevallen. Verder is er helemaal geen stijging te zien van het aantal verkeersdoden in die zones 30. In Brugge bijvoorbeeld zagen we dat na de invoering van de zone 30 er 25 procent minder ongevallen waren en zelfs 36 procent minder fietsongevallen. Een Nederlandse studie toonde in 151 zones 30 aan dat er 42 procent minder ongevallen waren. Hetzelfde zien we in Gent. We zien die daling omdat de overlevingskans bij een ongeval aan 30 kilometer per uur veel groter is dan bij 50 kilometer per uur. Alle onderzoeken bevestigen dat. Volgens mobiliteitsexperten is er in Vlaanderen nu zeshonderd kilometer aan gewestwegen waar er gemengd verkeer is, geen fietspad en nog altijd een zone 50. Dat is zeshonderd kilometer die in ons voorstel veel verkeersveiliger zou kunnen worden gemaakt.

En ook internationaal gezien krijgen we steun. Het is de Stockholm Declaration, de conclusie van een wereldwijde ministeriële conferentie over verkeersveiligheid, onderbouwd door heel wat mobiliteitsexperten, die de noodzaak stelt van dit decreet. Een van hun stellingen is dat de snelheid maximum 30 kilometer per uur mag zijn in alle gebieden waar er een mix is van kwetsbare verkeersdeelnemers en voertuigen, tenzij het bewijs geleverd kan worden voor hogere snelheden dat het veilig kan. Dat is ook zo bij ons. Nog recenter kwam ook het Europees Parlement met een rapport dat stelt dat in woonwijken en op plaatsen waar actieve weggebruikers en gemotoriseerd verkeer met elkaar in aanraking komen, een zone 30 een must is.

Er is ook draagvlak. De Vlaming is te vinden voor die algemene zone 30, mits er uitzonderingen zijn als de verkeersveiligheid kan worden gegarandeerd. 57 procent van de Vlaamse gemeenten is positief tot zeer positief en uit diezelfde bevraging van de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) blijkt dat 78 procent van de bewoners in een zone 30 tevreden is met dat snelheidsregime.

Een ander effect is dat zone 30 niet zorgt voor minder doorstroom. In Brussel werd een algemene zone 30 ingevoerd en er was geen toename van de reistijd. Zone 30 zorgt ook voor de realisatie van de modal shift. Een lagere snelheidslimiet maakt het aangenamer om te wandelen en te fietsen. Het is ook veel eenvoudiger voor de weggebruikers: er is niet meer die wirwar van plakkaten 30 en 50 door elkaar.

Bovendien is het ook goed voor onze gezondheid. De luchtkwaliteit is beter, er is minder geluidsoverlast en mensen zijn actiever, bewegen meer. Tout court verbetert de leefkwaliteit in de dorpskernen waar kinderen fietsen en spelen, mensen elkaar ontmoeten, de leefbaarheid stijgt. We moeten dus, beste collega's, de logica omkeren. Daar waar vandaag 50 kilometer per uur de algemene norm is binnen de bebouwde kom, wordt dat 30 kilometer per uur, maar met afwijkingen mogelijk als er bijvoorbeeld een zeer veilig fietspad voorhanden is.

De tegenargumenten die zeggen dat er wordt getornd aan de lokale autonomie gaan niet op. Want de bevoegdheid van de lokale autonomie stopt natuurlijk aan de grens. En wat de naburige gemeente doet, daar hebt u geen vat op. Als een kind naar school moet en het passeert drie gemeenten, dan heeft het soms misschien in gemeente A zone 30, in gemeente B zone 50 en in gemeente C enkel zone 30 in de straat waar de school is. Daar raakt niemand aan uit.

Ook de beperking in de handhaving op dit moment mag geen reden zijn om het voorstel te verwerpen want we hebben dat geïntegreerd in wat voorligt. Handhaving

blijft cruciaal en moet beter, en wordt onder andere al geholpen door de nieuwe GAS 5-wegreglementering (gemeentelijke administratieve sanctie).

Collega's, dit voorstel is tot in de diepte besproken in het parlement. We hebben een heel parcours afgelegd. We hebben gedebatteerd in de commissie, met experts, met de ministers. We kregen heel de tijd positieve argumenten om echt voor dit voorstel te gaan. Veilige wegen, leefbare dorpskernen zijn geen verre utopie. We kunnen vandaag – en ik vraag het met aandrang, collega's – echt die eerste stap vooruit zetten. De rangen sluiten, over meerderheid en oppositie heen, om te gaan voor meer verkeersveiligheid, minder verkeersdoden en vooral ook minder verkeersongevallen. Ik durf daarom om uw steun vragen. *(Applaus bij Vooruit en Groen)*

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Dank u, collega Lambrecht, om heel duidelijk te schetsen wat de bedoeling is van dit voorstel van decreet. We hebben, collega's, een hoorzitting gehad op 25 maart 2021 en daaruit bleek dat ook de voorzitter van het Vlaams Forum voor Verkeersveiligheid Cathy Berx, de vertegenwoordiger van Vias institute, verschillende mobiliteitsspecialisten, ouders van verongelukte kinderen voorstander zijn van dit voorstel om overal in Vlaanderen in woonkernen zone 30 in te voeren. Dat is geen toeval. Dat is simpelweg omdat lagere snelheden betekenen dat er minder ongevallen voorvallen en dat er bij die ongevallen minder doden of zwaargewonden vallen.

De vraag die tijdens de hoorzitting naar voren gekomen was, was eigenlijk enkel een vraag over timing. Alleen de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) zei dat je nog een aantal infrastructuuraanpassingen moet doen en dat je dan die zone 30 kunt doorvoeren, terwijl alle andere sprekers vroegen om daar niet mee te wachten, omdat je ook zonder die infrastructuuraanpassingen al belangrijke voordelen hebt op het vlak van de verkeersveiligheid en je minder doden en zwaargewonden hebt.

Dan zou je denken dat je, wanneer je dat gaat bediscussiëren in de commissie, het ofwel simpelweg goedkeurt, ofwel dat er zich een sterk debat ontwikkelt op basis van de argumenten die door de verkeersspecialisten zijn gegeven. Maar dat is niet gebeurd, collega's. Er is enkel gezegd dat de gemeenten het best geplaatst zijn om dit thema te regelen. Bij wijze van spreken was er een voorstel van amendement vanuit de meerderheid om artikel 1 van ons voorstel te wijzigen in: 'Dit voorstel van decreet regelt een gemeentelijke aangelegenheid.'

En dat is natuurlijk niet zo, collega's. Want op die manier duurt dit allemaal veel langer. We weten dat er in Vlaanderen een evolutie richting zone 30 bezig is. Maar als Vlaanderen zou zeggen dat het in principe 30 is, en als de gemeentebesturen in samenspraak met hun inwoners beslissen dat 50 veilig kan, dan kan dat, dan zou je een ongelooflijke sprong voorwaarts maken. Die verantwoordelijkheid neemt het Vlaams Parlement niet op. En dat is bijzonder jammer.

U luistert dan ook niet naar uw Europese collega's, want die hebben in het Europees Parlement zeer recent, op 6 oktober, een resolutie goedgekeurd waarbij wordt aanbevolen om in dorpskernen een maximumsnelheid van 30 kilometer per uur in te voeren. Die resolutie is gesteund door de N-VA-fractie, door de CD&V-fractie en door de Open Vld-fractie in het Europees Parlement. Wij hopen dat jullie dit nieuwe feit, samen met al die argumenten die verkeersdeskundigen hebben aangereikt, maar vooral ook het feit dat je daarmee een ongelooflijke voor sprong zou kunnen nemen in het vermijden van verkeersslachtoffers, aanhoren en dat jullie vandaag toch dit voorstel van decreet goedkeuren. Eigenlijk zou het een no-brainer moeten zijn als het Vlaams Parlement verkeersveiligheid ernstig neemt. *(Applaus bij Groen en Vooruit)*

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Goede collega's, we hebben over dit thema vrij uitvoerig gedebatteerd, op een inhoudelijke manier. We hebben geen karikaturen van elkaar gemaakt, maar hebben naar elkaar geluisterd. Daarvoor heeft er ook een hoorzitting plaatsgehad en hebben specialisten hun standpunt kenbaar kunnen maken. We hebben allemaal onze vragen kunnen stellen. Ik heb tijdens de bespreking in commissie het beeld gebruikt dat we het met elkaar eens zijn wat betreft 'the ends', maar niet wat betreft 'the means'. We hebben daar dezelfde doelstelling voor ogen, maar over de manier om daar te geraken, denken wij anders, genuanceerder.

Voor ons is het hele verhaal van verkeersveiligheid – en ik denk ook niet dat we daar allemaal zo ver van elkaar af zitten, want ik wil nu zelf zeker niet vervallen in karikaturen – een optelsom, een mix van maatregelen. Dat heeft te maken met snelheidsregimes. Dat heeft te maken met handhaving. Dat heeft te maken met de inrichting van de infrastructuur, met de leesbaarheid van de wegen en dat soort dingen allemaal samen.

Wij hebben daar als lokaal bestuur trouwens ook een heel belangrijke bijkomende hefboom gekregen in de loop van deze legislatuur, een uitvloeisel van het Vlaamse regeerakkoord, de GAS 5-reglementering, waardoor we gemeentelijk-stedelijk, dus lokaal, nog meer dan voorheen ook op het vlak van verkeersovertredingen, en vooral dan de kleinere verkeersovertredingen, net in de bebouwde kommen, net daar waar mensen wonen, waar kinderen op weg zijn naar school of terugkomen van school, waar mensen ook hun woon-werkverkeer langs laten plaatsvinden, een lik-op-stukbeleid kunnen voeren.

Voor ons – en dan spreek ik namens Open Vld, maar ik heb ook vastgesteld dat dat uiteraard ook leeft bij de collega's van de N-VA en CD&V – is het principe van de subsidiariteit uitermate belangrijk. In alle lokale meerjarenplannen kom je vandaag handhaving en inzetten op verkeersveiligheid tegen. En men weet ook overal dat je dat niet oplost met een vingerknipoplossing, met een symbooloplossing, door bij het begin en op het einde van de bebouwde kom snelheidsplaatjes te zetten die het maximum op 30 kilometer per uur leggen, en daarmee is de kous af. Mochten dit soort van eenvoudige ingrepen werkelijk doeltreffend zijn, mochten we daarvan overtuigd zijn, dan hadden we die stap gezet. En dat staat los van ideologie en van fractie- of partijkleur.

Het is net die optelsom van maatregelen, voorzitter en goede collega's – de inrichting van de weg, de handhaving, snelheidsregimes, ook een stuk educatie –, die nodig is om te komen tot verkeersveiliger omgevingen en wegen. Voor ons is die bottom-upbenadering uitermate belangrijk in plaats van de top-downbenadering van de collega's van Vooruit en Groen. Zij hanteren vaker een top-downbenadering in plaats van een bottom-upbenadering. Dit heeft ook te maken met waar de mensen wonen, waar het maatschappelijke leven zich afspeelt in de steden en gemeenten, langs de straten, de wegen en de pleinen, en om ook daar de beleidsverantwoordelijken au sérieux te nemen. De tijd dat men niet durfde op te treden om deze of gene op de tenen te trappen, symbolisch, is allang voorbij. Iedereen weet dat overal bij mensen – gelukkig zijn in dit deel van de wereld dat nu de prioriteiten – snelheid, handhaving, zwerfvuil en hondenpoep de topprioriteiten zijn. Gelukkig zijn we ondertussen als maatschappij zo rijk geworden en zo ver geëvolueerd. Daarom geloven wij heel sterk in dat lokale niveau om met de overlegcultuur die daar bestaat en met de kennis van het terrein, ook op het vlak van verkeersveiligheid, het verschil te maken. Daarom vragen wij vanuit Open Vld om dit verzoek tot heragendering te verwerpen, want we hebben de besprekingen al gehad in de commissie.

De voorzitter: De heer Brouns sluit zich volmondig aan bij de woorden van de heer Keulen, als ik zijn non-verbale communicatie goed lees?

De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Ik sluit mij namens mijn fractie volledig aan bij de woorden van collega Keulen. Wij gaan uit van vertrouwen in lokale besturen. Het gaat over verkeersveiligheid, maar de weg daarnaartoe is inderdaad verschillend, collega's. Ik denk dat in geen enkel lokaal bestuur, in geen enkele stad of gemeente, de verkeersveiligheid en mobiliteit niet in de top van prioriteiten staan. Zowel bij de oppositie als in de meerderheid in dit Vlaams Parlement hebben wij allemaal bestuurders die dat dag in dag uit als topprioriteit beschouwen. Daar waar dat niet gebeurt, zal de lokale democratie zijn rol spelen. Daar zal de oppositie erop wijzen als er verkeersonveilige situaties zijn.

We hebben vandaag inderdaad een instrument, GAS 5, in handen gekregen. Trajectcontroles blijken effectief: 80 procent minder snelheidsovertredingen en tot 30 procent minder ongevallen. Heb vertrouwen in het lokaal bestuur. Er zijn vandaag zeer veel zones 30. Daar waar het nodig is, weten we dat lokaal en organiseren we dat lokaal waar dat nodig is. Het dictaat van Brussel is op dat vlak niet nodig, denken wij. Dan heb je ook de uitzonderingen niet nodig om het om te keren. Heb vertrouwen in de lokale besturen.

De voorzitter: Mevrouw Moors heeft het woord.

Rita Moors (N-VA): Wij hebben dit voorstel van decreet uitvoerig besproken in de commissie Verkeer. Wij hebben de mensen allemaal aanhoord. We hebben daar uitvoerig gedebatteerd. Iedereen heeft zijn argumenten pro en contra naar voren gebracht. Wij hebben uiteindelijk met de meerderheid besloten om dat voorstel van decreet niet te steunen, omdat wij ervan overtuigd zijn dat de lokale besturen het best geplaatst zijn om te beslissen wat er moet gebeuren ten aanzien van de verkeersveiligheid en het optimaliseren ervan op hun eigen territorium.

Ik ben zelf ook schepen van Mobiliteit in mijn gemeente en ik stel inderdaad vast dat er op dit moment heel veel instrumenten zijn, zoals het opwaarderen van de schoolomgeving, om tegemoet te komen aan de problematiek van verkeersveiligheid. Iedereen is voor verkeersveiligheid, maar wij vanuit de N-VA, samen met de meerderheid, menen dat het het best wordt overgelaten aan de lokale besturen om waar nodig een zone 30 in te richten en daar geen algemene regel van te maken.

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Ik heb de indruk dat we opnieuw aan de beraadslaging zijn begonnen.

De voorzitter: Dat is het reglement.

Bart Claes (Vlaams Belang): Collega's Lambrecht en Bex, jullie hebben gevraagd om dit voorstel van decreet, dat twee weken geleden werd verworpen in de commissie, opnieuw op de agenda te zetten, deze keer van de plenaire vergadering. Dat is uiteraard jullie volste recht. Maar jullie moeten ook erkennen dat we dit voorstel en dit onderwerp al vaak hebben besproken, en niet enkel twee weken geleden bij de behandeling ten gronde van jullie voorstel van decreet, maar ook al bij de debatten die zijn ontstaan naar aanleiding van verschillende vragen om uitleg en de hoorzitting van 29 maart van dit jaar. Iedereen, elke fractie, heeft er dus al meermaals zijn zegje over kunnen doen in de commissie.

Beste collega's, ik heb ook niet de indruk dat er fracties zijn die sinds de stemming van twee weken geleden ondertussen een andere mening hebben over dit

onderwerp. Vandaar zien wij niet in waarom we hier in de plenaire dit voorstel nogmaals zouden behandelen.

De voorzitter: Vraagt nog iemand van de resterende fracties – dat is eigenlijk alleen de PVDA, maar ik wil hen niet op ideeën brengen – het woord? *(Neen)*

Voor we met de stemming beginnen, voeren we eerst een teststemming uit.

– De Vlaamse volksvertegenwoordigers voeren een teststemming uit.

Dan stemmen we nu bij zitten en opstaan over het aanvaarden van de beraadslaging.

De volksvertegenwoordigers die de beraadslaging wensen aan te vatten, drukken op 'Ik sta op'.

De volksvertegenwoordigers die de beraadslaging niet wensen aan te vatten, drukken op 'Ik blijf zitten'.

De beraadslaging wordt niet aangevat.

VOORSTEL VAN DECREET van Marino Keulen, Bert Maertens, Martine Fournier, Paul Van Miert, Karin Brouwers en Rita Moors tot wijziging van artikel 10/2, tweede lid, van het decreet van 16 mei 2008 betreffende de aanvullende reglementen op het wegverkeer en de plaatsing en bekostiging van de verkeerstekens
– 888 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 4

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van Marino Keulen, Bert Maertens, Martine Fournier, Paul Van Miert, Karin Brouwers en Rita Moors tot wijziging van artikel 10/2, tweede lid, van het decreet van 16 mei 2008 betreffende de aanvullende reglementen op het wegverkeer en de plaatsing en bekostiging van de verkeerstekens.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Voorzitter, dit is eigenlijk een voorstel van decreet dat voortspuit uit het feit dat we onze oren te luister leggen bij de lokale besturen, bij de steden en gemeenten, en dan vooral als het gaat over de parkeerproblematiek en het handhaven daaromtrent. Het heeft er dus alles mee te maken om aan diegenen die met handhaving gelast zijn, de tools, de instrumenten te geven om die taak adequaat, doeltreffend en dus efficiënt te kunnen uitvoeren.

Dat betekent dat je niet alleen moet weten als je een nummerplaat ziet wie de eigenaar is, wie met die wagen rondrijdt. Maar vandaag de dag heb je bijvoorbeeld parkeerzones die voorbehouden zijn voor voertuigen die elektrisch worden voortbewogen. Dan moet je ook kunnen nagaan of er daadwerkelijk elektrisch aangedreven voertuigen geparkeerd staan. Hetzelfde wat betreft de maximale tonnage van voertuigen, die al dan niet in bepaalde zones mogen binnenkomen, met SUV's en andere bestelwagens. Het verschil is ook niet altijd heel duidelijk.

Een derde probleem dat de stedelijke en gemeentelijke verantwoordelijken u kunnen meedelen, betreft wagens met valse nummerplaten. Op die manier, als ze betrapt worden op het niet gebruiken van een parkeerkaart of geen centen in de parkeermeter steken, kunnen ze niet worden beboet en nadien eventueel worden vervolgd. Dat kan allemaal bestreden en voorkomen worden. Er moet een doeltreffende handhaving zijn, zodat de handhavers kunnen terugvallen op de detailgegevens

die bekend zijn bij de Dienst Inschrijving Voertuigen (DIV). Daarover gaat het hier. We moeten dat op zo'n manier regelen dat de handhaving handen en voeten krijgt. We moeten ze doeltreffend maken en zo degenen die zich wel aan de regels houden het gevoel geven dat het de moeite waard is om regels te respecteren, niet alleen 'to be a good citizen', maar je riskeert ook een boete.

Daarnaast moeten we alles doen om de GDPR-bepalingen (General Data Protection Regulation), opdat die gegevens niet in foute handen terecht zouden komen of misbruikt zouden kunnen worden – de GDPR heet in het Vlaams de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), we zouden eigenlijk moeten oefenen om dat letterwoord te hanteren. Daarover gaat dit voorstel van decreet, voorzitter. Het is eigenlijk technisch van opzet. De onderliggende filosofie is niet alleen de handhaving van het parkeerbeleid versterken, maar ook de gegevensbescherming adequaat organiseren.

De voorzitter: De heer Verheyden heeft het woord.

Wim Verheyden (Vlaams Belang): Voorzitter, collega Keulen heeft het voorstel van decreet uitvoerig toegelicht. Het is inderdaad zo dat de mobiliteitscontext, het mobiliteits- en parkeerbeleid, zodanig gewijzigd is dat sinds het decreet van 9 juli 2010 houdende de invordering van parkeerheffingen door parkeerbedrijven de wijziging van de basisregelgeving noodzakelijk is geworden. Gemeenten en steden moeten inderdaad de hefboomen hebben om hun parkeerbeleid te kunnen handhaven. Tot daar geen enkel probleem. Maar voor de handhaving van die parkeerreglementen is het toch wel in de eerste plaats noodzakelijk om over de identiteitsgegevens van de houder van de nummerplaat te beschikken.

We stellen vast dat nogal wat personen – vooral van buitenlandse afkomst – die permanent in Vlaanderen verblijven, rondrijden met een buitenlandse nummerplaat. Nochtans moeten personen die in België verblijven, behoudens uitzonderingen, voertuigen die ze hier in het verkeer wensen te brengen, verplicht in België inschrijven bij de DIV. Nadien ontvangen ze dan een Belgische nummerplaat en betalen ze Vlaamse verkeersbelastingen.

We stellen ook vast dat heel wat buitenlanders door de mazen van het net glijpen wanneer ze beboet worden en een retributie ontvangen. En daar knelt meteen het schoentje. Buitenlandse diensten geven niet altijd de gegevens van hun onderdanen door waardoor die ongestraft overtredingen kunnen begaan. We hebben dat ook in de commissie aangehaald. Collega Keulen heeft toen bevestigd dat we daar een punt hebben. Er zijn bilaterale overeenkomsten met een aantal buurlanden, waardoor die gegevens van buitenlandse voertuigen effectief worden doorgegeven, maar evenzeer zijn er heel wat andere landen waarmee er geen overeenkomsten zijn. Dus is dit een voorstel van decreet dat vooral een effect zal hebben op de Vlamingen zelf, terwijl heel wat buitenlanders door de mazen van het net zullen blijven glijpen. Dat is wat ons betreft onaanvaardbaar.

We vragen aan de collega's en aan de minister dat ze haar federale collega aanzetten om bijkomende bilaterale akkoorden af te sluiten zodat alle overtreders gelijk voor de wet kunnen worden behandeld. De gemeenten en steden kunnen dan buitenlandse overtreders effectief bij de lurven vatten. Als Vlamingen gemakkelijker beboet kunnen worden dan buitenlanders, is dat fundamenteel oneerlijk. Laat het duidelijk zijn, iedereen moet op gelijke voet behandeld worden.

We willen de gemeenten echter zeker niet de mogelijkheid ontnemen om de handhaving van hun parkeerbeleid beter af te dwingen en conform ons stemgedrag in de commissie zal onze fractie zich nu onthouden.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Collega's, wij zullen vanuit de Groenfractie voor dit voorstel van decreet stemmen, onder andere omdat wij vinden, collega Keulen, dat het subsidiariteitsbeginsel hiermee gediend is. Dat is ook voor ons een zeer belangrijk uitgangspunt. Het is een beetje zoals bij snelheidsbeperkingen. Je helpt de gemeenten op een ongelooflijke manier wanneer je zegt: 'Kijk, we maken het voor u gemakkelijk. Het is in principe overal 30 tenzij jullie beslissen dat het 50 is.' Hier helpen wij de gemeenten op een gelijkaardige manier. Het Vlaams Parlement helpt de gemeenten om een goed beleid te voeren. We hadden dat beter bij het vorige voorstel ook gedaan. Dat neemt niet weg dat wij u hier zullen steunen. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het voorstel van decreet.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 888/4)

– Er zijn geen opmerkingen bij artikel 1 en 2.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 1 en 2.

Stemming nr. 1

Ziehier het resultaat:

109 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
85 leden hebben ja geantwoord;
24 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 1 en 2 aan.

Ik neem aan dat de redenen voor onthouding daarnet zijn toegelicht? *(Instemming)*

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet.

Stemming nr. 2

Ziehier het resultaat:

112 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
86 leden hebben ja geantwoord;
26 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 20 oktober 2021 om 14 uur.

De vergadering is gesloten.

– De vergadering wordt gesloten om 18.22 uur.

BIJLAGEN

Aanwezigheden**Aanwezig**

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Els Ampe, Hannes Anaf, Roosmarijn Beckers, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Johan Deckmyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Filip Dewinter, Kim De Witte, Bart Dochy, Martine Fournier, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Wilfried Vandaele, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Maurits Vande Reyde, Anke Van dermeersch, Tine van der Vloet, Orry Van de Wauwer, Kris Van Dijck, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Bart Van Hulle, Karl Vanlouwe, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Kurt Vanryckeghem, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Suzy Wouters, Hilâl Yalçın

Afwezig met kennisgeving

Joke Schauvliege: ambtsverplichtingen;

Imade Annouri, Brecht Warnez: familieverplichtingen;

Tom De Meester, Sihame El Kaouakibi, Conner Rousseau: gezondheidsredenen.

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers

Stemming nr. 1:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Caroline Gennez, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska, Freya Saeys, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Bruno

Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Maxim Veys, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Slootmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 2:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Robrecht Bothuyne, Jo Brouns, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Weaver, Bart Dochy, Martine Fournier, Caroline Gennez, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Lorin Parys, Freya Perdaens, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska, Freya Saeys, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Maxim Veys, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Slootmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters